

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

**Přehled dokumentů Evropské Unie, Rady Evropy a
Organizace spojených národů vztahujících se k problematice
ekonomické kriminality**

TRESTNÍ PRÁVO A EKONOMICKÁ KRIMINALITA

Autoři:

JUDr. Simona Diblíková (kap. 1, 2)

JUDr. Soňa Krejčová (kap. 3 - 5)

Mgr. Radka Macháčková (kap. 3 - 5)

Mgr. Jan Rozum (oddíl II)

Sborník byl sestaven, přeložen a vydán jako součást úkolu „Výzkum ekonomické kriminality“, který je řešen pod evidenčním číslem 101/98:000000001.

Tyto texty nemají charakter oficiálního překladu, neprošly jazykovou korekturou a jsou určeny pouze pro studijní účely.

Neprodejné

Praha 2001

ISBN 80-86008-89-4

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci
www.kriminologie.cz

OBSAH

Předmluva.....	5
Oddíl I.	
Přehled dokumentů Evropské Unie, Rady Evropy a OSN vztahujících se k problematice ekonomické kriminality	
1. Evropská Unie.....	8
1.1. Corpus Iuris.....	8
1.2. UCLAF/OLAF	10
1.3. Česká republika a Evropská Unie	12
2. Rada Evropy.....	14
2.1. Obecné otázky.....	14
2.2. Úmluvy Rady Evropy	15
2.3. Další aktivity Rady Evropy vztahující se k ekonomické a hospodářské kriminalitě a boji proti ní	21
Příloha I.....	27
3. Organizace Spojených národů.....	39
3.1. Dokumenty OSN.....	39
3.1.1. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1990.....	39
3.1.2. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1991.....	43
3.1.3. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1992.....	44
3.1.4. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1993.....	47
3.1.5. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1994.....	48
3.1.6. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1995.....	49
3.1.7. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1996.....	50
3.1.8. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1997.....	55
3.1.9. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1998.....	56
3.1.10. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1999.....	57
3.1.11. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 2000.....	61
3.2. . Regionální komise a organizace působící na národních úrovních.....	62

4. Další mezinárodní aktivity zaměřené proti ekonomické kriminalitě.....	64
4.1. NCPEC.....	64
4. 2. Organizace amerických států (OAS)	64
4. 3. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).....	64
4. 4. Finanční akční výbor proti praní peněz (FATF).....	65
4. 5. „Wolfsberská pravidla“	66
5. Česká republika a mezinárodní prameny týkající se ekonomické kriminality.....	67
5. 1. Dvoustranné mezinárodní smlouvy	67
5. 2. Mnohostranné úmluvy.....	72
5. 3. Mezinárodní ekonomické organizace, jichž je ČR členem	74

Oddíl II

Trestní právo a ekonomická kriminalita

1. Úvod.....	77
2. Přehled vývoje zákonné úpravy hospodářské kriminality v českých zemích.....	79
3. Právní úprava hospodářské kriminality v České republice podle trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů).....	83
4. Trestněprávní úprava činů označovaných jako hospodářská kriminalita	100
5. Závěr	138
6. Literatura.....	142

PŘEDMLUVA

Ekonomická kriminalita se v důsledku svého značného rozsahu, závažnosti a výše způsobených škod v posledních letech stává čím dál více středem pozornosti, a tím dochází i k mnohonásobnému zesílení národních i mezinárodních snah o řešení tohoto problému. V uplynulém desetiletí byla přijata řada důležitých dokumentů za účelem stanovení norem mezinárodní spolupráce a vypracování společných postupů pro boj s ekonomickou kriminalitou.

Předkládaný sborník představuje další z řady publikací vydávaných Institutem pro kriminologii a sociální prevenci nyní se zaměřením na dokumenty Evropské Unie, Rady Evropy a OSN spolu s přehledem vývoje české trestněprávní úpravy ve vztahu k ekonomické kriminalitě. Jeho cílem je poskytnutí informativního přehledu o mezinárodních iniciativách a nástrojích určených k potírání ekonomické kriminality a zároveň shrnutí aktivit České republiky na tomto poli.

Sborník je rozdělen na dva základní oddíly, první je věnován úrovni mezinárodní. Kapitoly obsahují informace o činnosti Evropské Unie, Rady Evropy, Organizace spojených národů a dalších vybraných mezinárodních organizací, přehled významných mnohostranných úmluv a neméně důležitých dvoustranných dohod, dále rovněž stručnou zmínku o přijatých doporučeních a rezolucích v této oblasti a v neposlední řadě informují o aktivní účasti České republiky v boji proti ekonomické kriminalitě na národní i mezinárodní úrovni.

Ve druhém oddíle nazvaném „Trestní právo a ekonomická kriminalita“, se tato studie zaměřuje na analýzu české trestněprávní úpravy s důrazem na změny provedené po roce 1989 a dále jsou zde shrnuty a prezentovány názory na tuto problematiku.

Studie je členěna do pěti kapitol. Úvod velmi stručně charakterizuje význam trestního práva v ekonomice. Ve druhé části je podán základní přehled o trestní úpravě hospodářských trestných činů od roku 1852 do roku 1961, třetí analyzuje současnou právní úpravu z pohledu třiceti novel trestního zákona po roce 1989. Ve čtvrté části jsou podrobně rozebrány jednotlivé trestné činy, které odborníci za hospodářské trestné činy označují. Součástí této kapitoly je i jejich teoretický pohled na tuto skupinu trestné činnosti. V závěru studie jsou zdůrazněny vybrané názory na vztah trestního práva a ekonomiky. Jde především o

subsidiární povahu trestního práva, o značný vliv mimotrestních nástrojů na ekonomickou kriminalitu, o důraz na kvalitní právní úpravu trestní i mimotrestní, dále je zde kladen důraz na potřebu správné aplikace norem, která vyžaduje kvalifikovaný přístup ze strany specializovaných orgánů činných v trestním řízení a jiných státních orgánů.

Sborník byl sestaven na základě následujících zdrojů použitých při výzkumu a přípravě jednotlivých studií: materiály ministerstev a dalších státních úřadů, výzkumných ústavů a institucí, internetové stránky mezinárodních i domácích organizací, zákony a ostatní právní předpisy, odborné články a další literatura. Zdánlivá dostupnost sběru materiálů se mnohdy ukázala být i obtížná, vzhledem k tomu, že prakticky neexistuje žádný přehled nebo komplexní souhrn mezinárodních smluv s touto tematikou. O to více byla oceněna ochota a vstřícnost některých ministerstev, organizací a úřadů, které byť nepatrnou měrou, přesto potřebně podpořily tuto část výzkumu ekonomické kriminality. Doufáme, že informace na následujících stránkách se pro mnohé z vás stanou užitečnými.

Oddíl I.

Přehled dokumentů Evropské Unie, Rady Evropy a Organizace spojených národů vztahujících se k problematice ekonomické kriminality

1. Evropská Unie

1. 1. Corpus Iuris

Impulsy k vytvoření **Evropské právní oblasti**, spočívající v trestně právní jurisdikci společně členskými státy Evropské unie, směřují k tomu, že by mohly zmizet potíže svázané s poskytováním vzájemné právní pomoci při styku s cizinou a usnadnilo by se vyšetřování a trestní stíhání skutků zaměřených proti zájmům ES, rovněž i výkon rozhodnutí. Vznik této oblasti se však střetává se řadou překážek, založených na rozdílných požadavcích vnitrostátní a mezinárodní legislativy. Navrhované postupy pro dosažení účelu se opírají o tři základní prostředky: asimilaci, kooperaci - tyto zásady jsou již zakotveny v článku 209a smlouvy Evropských společenství - a harmonizaci, která se snaží překonat nejviditelnější rozdíly mezi národními právními řády, například pomocí mezinárodních smluv jako vnější formy mezinárodního práva a doporučení a právně závazných nařízení orgánů ES.

Návrh normového souboru nazývaného **Corpus Iuris** má zajistit v Evropské právní oblasti účinnější systém právní represe. Nejedná se o trestněprávní kodex ani evropský trestní řád, který by disponoval bezprostřední aplikovatelností a účinkem. Jde o normový soubor konstituující corpus iuris sui generis, který je zaměřen na trestněprávní ochranu finančních zájmů ES. Skládá se z hmotněprávní a procesněprávní části v rozsahu 35 článků. Stěžejními jsou tři zásady trestního práva - zásada zákonnosti, zásada zavinění jako základ trestněprávní odpovědnosti a zásada proporcionality trestu závažnosti deliktu. Hmotněprávní část v prvním oddílu zakotvuje osm legálních definic skutkových podstat trestných činů a základní katalog sankcí (čl. 1 - 9). Předkládány jsou tyto skutkové podstaty trestných činů:

- podvod proti rozpočtu ES (čl. 1)
- podvod ve sféře volné soutěže (čl. 2)
- korupce (čl. 3)
- zneužití úřední povinnosti (čl. 4)
- zpronevěra fondů (čl. 5)
- vyzrazení služebního tajemství (čl. 6)
- praní a přechovávání majetkových hodnot získaných z nepoctivých zdrojů (čl. 7)
- zločinné spolčení (čl. 8)

Podvod proti rozpočtu Společenství je konstruován jako zaviněné konání nebo opomenutí v oblasti výdajů i příjmů, dochází jak k postihu subvenčního podvodu, tak i podvodu dotačního, neboť trestným se jeví následující jednání:

- předložení neúplných, nepřesných nebo padělaných údajů s cílem nezákonně získat dotaci nebo subvenci
- neoznámení údajů, na které se vztahuje oznamovací povinnost, se stejným úmyslem
- zpronevěra fondů Společenství (dotací a subvencí), které byly v souladu se zákonem poskytnuty

Je též možné stíhat pachatele, který se dopustil tohoto trestného činu i z *nedbalosti*, k trestnosti ostatních je třeba úmyslného zavinění (čl. 10).

Hospodářská soutěž a evropské finanční dědictví je chráněno dle čl. 2, který postihuje podvodné jednání při přidělování zakázky, způsobilé poškodit zájmy ES.

Čl. 3 obsahuje definici tzv. aktivní korupce (podplácení) a pasivní korupce (přijímání úplatku), kde je postihováno jednání evropských a národních úředníků zodpovědných za řízení, rozdělování, dohled a kontrolu fondů ES.

Článek 9 zakotvuje základní sankce: trest odnětí svobody do 5 let, pokutu do výše 1 milionu EURO, konfiskace, zveřejnění rozsudku, jako doplňkové tresty v případě trestného činu podvodu proti rozpočtu Společenství navrhuje vyloučení z budoucího získání podpor, nemožnost sjednat kontrakt s ES a u trestných činů úředníků Společenství lze uložit zákaz výkonu veřejné funkce.

Modus operandi „evropského zločinu“ tedy vyznačuje především podvodné nabytí vývozních subvencí (předstírání exportu, protiprávní reimport, manipulace s cílem určení zboží, manipulativní jednání s původem zboží, „kolotočové“ obchody apod.) nebo získávání prostředků ze strukturálních fondů (neexistující či předstírané programy, zneužívání finančních prostředků, porušování podmínek grantů, protiprávní nabývání úroků atd.).

V procesněprávní části, jež je vybudována na čtyřech zásadách - zásada evropské teritoriality, zásada soudního přezkumu, zásada kontradiktorního řízení a zásada subsidiarity národního práva, se předpokládá zřízení široce decentralizovaného **Úřadu Evropského veřejného žalobce**, který bude disponovat zásadně shodnými pravomocemi ve všech

členských státech a měl by překonat zásadní odlišnosti anglosaského a kontinentálního pojetí přípravného řízení. Úřad je ve smyslu čl. 18 orgánem ES a je tvořen Evropským veřejným žalobcem (sídlo v Bruselu) a Evropskými delegovanými žalobci, respektive žalobci vnitrostátními.

1. 2. UCLAF/OLAF

Pokud se týká podvodů proti finančním zájmům Evropské Unie, v roce 1994 Evropská komise (European Commission) zřídila usnesením Rady č. 88/374 **Centrální úřad pro potírání podvodů (UCLAF = Unité de Coordination de la Lutte Antifraude)**, nyní **OLAF (Office)**. Je to jednotka zodpovědná za prevenci podvodů ovlivňujících rozpočet EU, má jak legislativní, tak i operační funkce. Odpovídá nejen za rozvoj opatření pro ochranu fondů Evropské Unie, ale i v obecnější rovině za rozvoj strategie proti hospodářské a finanční kriminalitě poškozující Společenství a za operativní protiopatření.

Je začleněn jako samostatné ředitelství do generálního sekretariátu Komise a od 1. května 1998 je přímo podřízen generálnímu tajemníkovi Komise.

UCLAF/OLAF má v současné době 5 referátů (oddělení) - a to 4 referáty operativní pro:

1. výklad, informace a analýzu zákonodárství
2. strukturální fondy a jiné oblasti
3. obchod se zemědělskými výrobky
4. zemědělské tržní řády,

pátý se zabývá koordinací a všeobecnou politikou.

UCLAF/OLAF může vytvořit speciální pracovní skupiny ad-hoc (*Task-forces*) pro dohled nad úkoly služebně zasahujícími do určitých oblastí.

Činnost UCLAFU můžeme shrnout do těchto bodů:

- přebírá přípravu, stanovování a dozor nad všemi plánovanými opatřeními, které slouží k zamezení a trestání případů podvodů. Tohoto se účastní také zainteresovaná generální ředitelství a příslušné úřady členských států
- provádí komplexní akce vyšetřování a přezkoumávání, které se v rámci boje proti podvodům jeví jako nezbytné

- organizuje a koordinuje cílené přezkoumávání a vyšetřování podle doporučení parlamentu, která se vztahují jak na vlastní příjmy, tak na úkoly v oblasti obchodu se zemědělskými produkty, textilem a zbožím, nad kterým je vykonáván zvláštní dozor
- je příslušný k potírání podvodů ve všech oblastech, které se týkají využití rozpočtu a jeho finančních prostředků, zvláště strukturálních fondů
- je příslušný též společně s generálními ředitelstvími XIX a XX k opětovnému vybírání částek, které byly získány podvodným způsobem
- koordinuje výměnu informací a provádění kontrol

Efektivní potírání podvodů působících ke škodě rozpočtu EU vyžaduje komplexní sběr a systematické zpracování informací, které mohou být v této oblasti relevantní. Proto Komise vytvořila řadu projektů, aby dále rozšířila možnosti informovanosti:

Informační systém UIMS (UCLAF Integrated Information Management System)

slouží k usnadnění a zlepšení práce vyšetřovatelů, poskytuje informace ze všech oblastí, které mají význam z hlediska ochrany zájmů Společenství.

Databanky:

Databanka IRENE (Irrégularité, Enquetes, Exploitation) obsahuje veškeré případy podvodů, které byly nahlášeny členskými státy.

Databanka PRE-IRENE obsahuje podklady k případům, které ještě nebyly oficiálně nahlášeny, ale u kterých je podezření, že se jedná o podvod. Tato databanka je východiskem pro cílené operativní akce.

Tyto budou a jsou nahrazovány databankou **IRENE 1995**, ve které jsou uloženy všechny případy podvodů nezávisle na druhu informačního pramenu. a slouží tak k lepšímu zpracování procesu a lehčímu zhodnocení informací.

Systém DAF (Documentation Antifraude) slouží k přehledu systémů kontrol a boje proti podvodům v jednotlivých členských státech v souvislosti s nejrůznějšími finančními nástroji v oblasti příjmů i výdajů. Obsahuje údaje k právu Společenství a k právu jednotlivých členských států. Dále podává informace o místech, která jsou příslušná pro správu, kontrolu a všeobecnou politiku nebo která jsou zodpovědná za vyšetřování.

Celní informační systém SID

Tato spolková síť má usnadnit potírání podvodů v případech, kdy nepravosti přesahují hranice Společenství v oblastech cla a zemědělství. Zřízení centrální databanky by mělo dle návrhu nového znění nařízení č. 1468/81 představovat druhou fázi při vytváření SID systému.

K cíli, kterým je co nejširší záběr informací, vede i vedle Komisí zřízených možností to, že v každém členském státě existuje bezplatná telefonní linka spojená s centrálou, která se nachází ve chráněných prostorách OLAFu. Občané tak mají možnost přispět k ochraně finančních zájmů a informovat pod zárukou anonymity v mateřském jazyce o domnělých podvodech ke škodě společenství.

Externí finanční kontrola ve Společenství se vztahuje především na vedení rozpočtu Komisí. V této oblasti je činný a příslušný jak Evropský parlament, tak Účetní dvůr. Účetnímu dvoru též přísluší provádění přezkoumávání podnětů, se kterými se na něj obrátí jiné orgány, nebo může předkládat vlastní pozorování k určitým otázkám.

1. 3. Česká republika a EU¹

V každém členském státě EU existují **Asociace právníků na ochranu finančních zájmů Evropských společenství**, rovněž vznikají ve státech, které ještě zatím nejsou členy Evropské unie (Česká republika, Maďarsko, Polsko, Rumunsko). Cílem Asociace v České republice je seznámit se zejména s trestněprávní úpravou platnou v jednotlivých členských zemích a se záměry Direktoriátu pro finanční kontrolu Evropské komise pro boj s hospodářskou kriminalitou, která poškozuje zájmy ES a přidružených zemí jak na národní, tak na mezinárodní úrovni.

Vznik **Asociace českých právníků na ochranu finančních zájmů ES** v říjnu 1997 byl reakcí na uzavření Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími na straně druhé. Podnětem byla výzva Direktoriátu pro finanční kontrolu Evropské komise.

---

¹ Komplettní přehled dvoustranných smluv mezi Českou republikou a Evropskou unií viz příloha 1

Česká republika v souvislosti se svým přístupem do Evropské Unie a ochranou finančních zájmů podepsala ***Předvstupní pakt o potírání organizovaného zločinu mezi členskými státy Evropské unie a žadatelskými zeměmi střední a východní Evropy a Kypr***, který byl ratifikován 28. 5. 1998. Společný postup se má týkat nejen boje proti organizovanému zločinu, ale proti všem formám závažné trestné činnosti.

Vláda ČR schválila svým usnesením č. 673 ze dne 29. října 1997 aktualizaci *Koncepce boje s organizovaným zločinem*, doplněnou podrobným harmonogramem aktivit vlády na tomto poli. Byl vypracován dokument *Vládní program boje proti korupci*, schválen usnesením vlády č. 125 dne 17. února 1999 (aktualizován každoročně do 28. 2.). Obsahuje analytickou část, která se zabývá poznatky o výskytu korupce v ČR a možnostmi boje s tímto jevem, rozbohem korupce jako společenského fenoménu, zahraničními zkušenostmi a aktivitami mezinárodních organizací a platnou legislativou související s bojem proti korupci. Dále tento dokument obsahuje přesný harmonogram opatření, která musejí jednotlivé resorty provést v legislativní a organizační oblasti, v oblasti vzdělávání, mediálního působení a v oblasti mezinárodní spolupráce.

V únoru 2000 byla vládě předložena *Zpráva o nově přijatých opatřeních a aktivitách v boji proti korupci (a další závažné hospodářské trestné činnosti, resp. organizovanému zločinu) v zahraničí*, která informuje o vývoji aktivit v boji proti korupci na mezivládní úrovni a o možnosti použití některých metod v podmínkách ČR.

Problematice korupce se věnuje i *Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce 1999* (ve srovnání s rokem 1998).

Zákonem č. 96/1999 Sb. byla novelizována ustanovení trestního zákona o úplatkářství tak, aby byla v souladu s ***Úmluvou OECD proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích*** (Paříž 1997, pro ČR vstoupila v platnost dne 21. 3. 2000).

Vláda svým usnesením č. 623 ze dne 23. září 1998 zřídila Výbor na ochranu ekonomických zájmů České republiky, řízený předsedou vlády, odhalování a vyšetřování případů korupce spadá do kompetence Ministerstva vnitra, kde se jím zabývá Služba Policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti (SPOK), útvar s celostátní působností a s expoziturami ve všech regionech. Základem jeho spolupráce s Finančním

analytickým útvarem (FAÚ - organizační složka MF, informační jednotka oddělená od policie a MV) je dohoda mezi ministry financí a vnitra již z roku 1996.

Koordinační a analytická skupina (KAS) byla zrušena k 1. 6. 2000 s tím, že její úlohu převzalo Nejvyšší státní zastupitelství.

Problematiku boje proti praní špinavých peněz upravuje platný zákon č. 61/1996 Sb. *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů*, ve znění zák. č. 15/1998 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 7. 1996, novela účinná k 1. 7. 2000; cílem je vytvořit takové legislativní podmínky, které by umožnily účinnější postup proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Jedná se o změny, které vycházejí z doporučení Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz (Evropský výbor pro otázky zločinnosti - CDPC). Do tohoto zákona se rovněž promítá implementace *Úmluvy Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu* (Štrasburská konvence - sdělení MZV č. 33/1997 Sb., viz dále). Novela učinila zákon č. 61/1996 Sb. plně kompatibilní s právem Evropské Unie, konkrétně se směrnicí ES o prevenci využití finančního systému pro účely praní špinavých peněz (91/308/EEC).

2. Rada Evropy²

2. 1. Obecné otázky

Na základě výsledků XIX. konference evropských ministrů spravedlnosti v roce 1994 (Valletta, Malta), kde bylo konstatováno, že korupce je vedle mezinárodního terorismu považována za jeden z nejpalcivějších problémů starého kontinentu v příštím tisíciletí, se Rada Evropy jako nejvýznamnější evropská regionální organizace začala intenzivně věnovat boji proti těmto jevům. Byla ustavena Multidisciplinární komise o korupci (Multidisciplinary Group on Corruption - GMC), která začala pracovat v březnu 1995.

Výbor Rady ministrů přijal v roce 1996 **Akční program boje proti korupci** (Programme of Action against Corruption - PAC), připravený GMC, který cíleně zastřešoval tyto aktivity, na základě **rezoluce (97) 24** vznikl další program, který vytyčoval **20**

základních zásad boje proti korupci, jejichž účelem je identifikovat oblasti nejdůležitější z hlediska dlouhodobé strategie.

Česká republika podepsala (některé již ratifikovala) v roce 2000 řadu konvencí Rady Evropy, zejména je třeba se zmínit o Evropském kodexu o sociálním zabezpečení, trestněprávní konvenci o korupci, občanskoprávní úmluvě o korupci a úmluvě o finančních operacích prováděných důvěrně obeznámenými osobami.

2. 2. Úmluvy Rady Evropy

Konvence o finančních operacích prováděných důvěrně obeznámenými osobami (European Treaty Series - ETS 130)

Tato úmluva, přijatá ve Štrasburku dne 20. dubna 1989, byla podepsána jménem České republiky dne 15. října 1999, ratifikační listina byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, deponitáře Úmluvy, dne 8. září. Text vstoupil v platnost pro Českou republiku dne 1. ledna 2001 (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 142/2000 Sb. m. s.).

Členské státy dohodly na tomto právním nástroji zejména proto, že některé finanční operace s cennými papíry, se kterými se obchoduje na burze, jsou prováděny osobami, které se snaží vyhnout ztrátám nebo uskutečnit zisky tím, že využívají privilegované informace, kterými disponují, čímž porušují rovnost příležitostí mezi investory a důvěryhodnost trhu. Tato jednání jsou mimo jiné nebezpečná i pro hospodářství dotčených členských států, zvláště pak pro dobré fungování trhů s cennými papíry. Vzhledem k internacionalizaci trhů a možnostem moderních komunikačních prostředků jsou někdy operace naplňující tyto znaky prováděny na trhu osobami, které v dané zemi nemají trvalý pobyt nebo které jednájí prostřednictvím osob, které zde nemají trvalý pobyt.

Na základě této konvence si členské státy poskytují vzájemnou pomoc především výměnou informací mezi jednotlivými orgány, odpovědnými za dozor nad obchodními

---

² Dokumenty přijaté na půdě Rady Evropy mohou mít formu konvencí, které jsou závazné pro státy, jež je ratifikovaly, dále jsou to nezávazné texty, a to doporučení členským státům, rezoluce (do roku 1979 označovány obě kategorie jako rezoluce - „resolutions“) a deklarace.

transakcemi na národní úrovni, s cílem odhalit a identifikovat co nejdříve přípravu nezvyklých nebo podvodných operací na vnitřním trhu.

Strany mohou (aby zaručily poctivé obchodování) jednoduchým prohlášením rozšířit tento systém vzájemné pomoci na vyhledávání jiných neregulérních transakcí, které by mohly nepříznivě ovlivnit rovný přístup k informacím všech subjektů na trhu nebo kvalitu informací poskytovaných investorům (tzn. podvodné finanční operace, seskupování firem za účelem vyhnání cen do výše, praní peněz získaných trestnou činností apod.).

Signatářské státy se zavazují, že si navzájem poskytnou asistenci v nejvyšší možné míře ve věcech trestních, páchaných v souvislosti s obchodními transakcemi na vnitřních trzích.

Podle článku 3 Úmluvy se Česká republika zavazuje poskytovat ostatním stranám na základě reciprocity nejvyšší možnou pomoc při výměně informací nezbytných k doзору nad operacemi prováděnými na organizovaných burzovních trzích, které by mohly nepříznivě ovlivnit rovný přístup k informacím všech účastníků burzovních obchodů nebo kvalitu informací poskytovaných investorům za účelem zajištění čestného obchodování.

Podle článku 6 odst. 5 Úmluvy Česká republika prohlašuje, že v souladu s vnitrostátní právní úpravou jsou státní orgány povinny neprodleně oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin.

Současně s uložení ratifikační listiny bylo depozitáři oznámeno, že podle článku 4 odst. 2 Úmluvy určuje Česká republika následující orgány jako odpovědné za přípravu žádostí: Komise pro cenné papíry, Ministerstvo financí České republiky, Nejvyšší státní zastupitelství České republiky před projednáváním případu u soudu a Ministerstvo spravedlnosti České republiky poté, co byl případ předán soudu.

Protokol (ETS 133) ke konvenci o finančních operacích prováděných důvěrně obeznamenými osobami

Protokol přijatý k této úmluvě (dne 11. září 1989, v účinnost vstoupil 1. října 1991) povoluje členům EHS (EEC - European Economic Community) aplikovat předpisy Společenství a ne tedy ta pravidla, která vycházejí z výše jmenované konvence, s výjimkou případů, kdy ve směrnicích Společenství není žádná norma, která by se konkrétním předmětem zabývala nebo ho přímo upravovala.

Pro Českou republiku vstoupil v platnost 1. 1. 2001.

Trestněprávní úmluva o korupci (ETS 173)

Tato konvence byla přijata 4. listopadu 1998 a otevřena k podpisu na konci ledna 1999, formuluje část opatření sledovaných summitem vedoucích představitelů členských států Rady Evropy a napomáhá uvedení programu Rady Evropy o boji proti korupci v život.

Můžeme říci, že je to velmi ambiciózní nástroj zabývající se především společným postupem a koordinací při kriminalizaci velkého množství korupčních praktik vnitrostátního i mezinárodního charakteru. Nabízí opatření komplementárního trestního práva, zejména pro zlepšení kooperace při stíhání trestných činů korupce. Konvence je otevřena k podpisu i pro nečlenské státy Rady Evropy a její implementace je sledována skupinou států proti korupci - **GRECO (Group of States against Corruption)**.

Skupina vznikla na základě rezolucí (98) 7 a (99) 5 a začala pracovat 1. května 1999. Tento útvar je zodpovědný za zavádění jednotlivých opatření k potírání korupce, zabývá se monitorováním nejen této konvence, ale též aplikací dalších směrnic a principů pro boj s korupcí, jiných úmluv a právních nástrojů přijatých RE dle jejího Programu akce proti korupci. V současné době je členy GRECO 28 států. Mechanismus funguje na bázi vzájemného hodnocení a monitoruje implementaci závazků plynoucích z protikorupčních úmluv RE po jejich vstupu v platnost, čímž dochází ke shromáždění užitečných informací pro praktické využití.

Skupina se nyní (2000 - 2001) dle rozhodnutí plenárního zasedání zabývá vyhodnocováním dodržování tří vybraných vedoucích principů - zásad číslo 3, 6 a 7, zejména tedy zajištění nezávislosti a autonomie orgánů činných v trestním řízení a podílejících se na prevenci trestné činnosti, jejich oproštění od vnějších vlivů, zaručení efektivních prostředků

pro vytváření evidence a důvěrnosti vyšetřování, včetně ochrany osob, které napomáhají boji proti korupci. Druhá zásada se týká úpravy imunit před trestním stíháním pro trestné činy korupce na stupeň nutný v demokratické společnosti a třetí je o podpoře specializace a dalšího tréninku osob a orgánů, jejichž úkolem je potírání korupce. Předpokládá se ochota hodnocené země respektovat připomínky ostatních států a napravit zjištěné nedostatky, GRECO bude působit formou „peer pressure“.

Konvence široce vymezuje prostor a doplňuje stávající právní nástroje³. Uvádí následující formy korupčního jednání běžně pokládané za specifické případy korupce:

- aktivní a pasivní úplatkářství (tj. podplácení a braní úplatků) vnitrostátních a zahraničních vládních úředníků
- aktivní a pasivní úplatkářství národních a zahraničních poslanců a členů mezinárodních parlamentních shromáždění
- aktivní a pasivní úplatkářství v soukromém sektoru
- aktivní a pasivní úplatkářství státních úředníků
- aktivní a pasivní úplatkářství vnitrostátních, zahraničních a mezinárodních soudců a úředníků mezinárodních soudů
- aktivní a pasivní získávání vládních zakázek v závislosti na kontaktech a stycích
- praní tzv. špinavých peněz (zisků pocházejících z trestných činů korupce)
- trestné činy v účetnictví související s trestnými činy korupce (zfalšované faktury, účetní dokumenty apod.)

Signatářské státy jsou povinny se postarat o efektivní a dostatečně odstrašující tresty a opatření, zahrnující i zbavení osobní svobody, které může směřovat i k extradici. Právnícké osoby budou též odpovědné za trestné činy spáchané v jejich prospěch a budou předmětem trestních i netrestních sankcí, včetně peněžitých trestů.

Konvence tedy sjednocuje opatření týkající se napomáhání při trestném činu, úpravu imunit, kritéria určující jurisdikci členských států, odpovědnost právníckých osob, vytváření antikorupčních útvarů, ochranu osob spolupracujících při vyšetřování či stíhání s orgány

---

³ Smlouva o Evropské Unii z května 1997 se zabývá korupcí týkající se úředníků Evropských společenství nebo úředníků členských států Evropské Unie, zatímco úmluva OECD (prosinec 1997) se omezuje na potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů při mezinárodních obchodních transakcích.

činnými v trestním řízení, shromažďování údajů a evidence konfiskací zisků z trestné činnosti.

Slouží ke zvýšení úrovně mezinárodní spolupráce (vzájemná pomoc, vydávání pachatelů, poskytování informací) při vyšetřování a stíhání trestných činů korupce.

Tato úmluva nabude účinnosti poté, co ji ratifikuje 14 států. Státy, které ji ratifikují a dosud nenáleží ke skupině GRECO (viz výše), se tímto stávají automaticky jejími členy.

Česká republika tuto úmluvu podepsala 15. října 1999, s výhradou ratifikovala 8. září 2000 a z větší části implementovala.

Občanskoprávní úmluva o korupci (ETS 174)

Základním cílem je zajištění dostatečné právní ochrany subjektům, které byly v důsledku korupčního jednání nějakým způsobem poškozeny. Článek 1 uvádí doslova: „každá smluvní strana přijme ve svém vnitrostátním právu účinné právní prostředky ve prospěch osob, které utrpěly škodu v důsledku korupčního jednání“. Úmluva se nezabývá trestněprávními aspekty boje proti korupci, tato oblast je plně v působnosti Trestněprávní úmluvy o korupci (viz výše), ovšem pokusila se definovat obecný pojem korupce. Rozumí se jím jednak tzv. *aktivní* korupce, což je nabídnutí a předání úplatku nebo jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, tak i tzv. korupce *pasivní*, která zahrnuje přijetí či vyžádání takovýchto plnění nebo výhod.

Nejvýznamnějším ustanovením celé úmluvy je jednoznačně úprava náhrady škody v čl. 3, kde se po smluvních stranách požaduje přijetí takové právní úpravy, která by umožňovala všem osobám poškozeným v důsledku korupčního jednání veřejného či soukromého subjektu domáhat se adekvátní náhrady škody. Tento článek dále specifikuje způsob a rozsah náhrady škody, který dle příslušné dikce může pokrývat škodu skutečnou, ušlý zisk a také nepeněžitou újmu. Úmluva též přesně definuje druh reparace škody, z povahy věci plyne, že nejčastější formou odškodnění bude finanční kompenzace, není vyloučena ani

restituce (při možnosti uvedení věci do původního stavu) a rovněž nemateriální, respektive morální způsob, tedy satisfakce.

Dále jsou zde upraveny tematické celky o odpovědnosti za škodu, ochraně zaměstnanců, nezbytná mezinárodní spolupráce a kontrola a v neposlední řadě finanční a ekonomické otázky boje proti korupčnímu jednání (toto se týká především kontroly správnosti, úplnosti a pravdivosti vedení účetnictví jednotlivých účetních jednotek).

Úmluva byla přijata dne 4. listopadu 1999, je otevřena k podpisu členskými státy Rady Evropy, nečlenskými státy této organizace, které se podílely na jejím vypracování, a Evropskému společenství, tedy je typem polouzavřené smlouvy. Tato úmluva nabude účinnosti rovněž poté, co ji ratifikuje 14 států.

Za Českou republiku byla podepsána 9. listopadu 2000. Ratifikace a následná implementace bude řešena v souvislosti s probíhající reformou soukromého práva.

Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (ETS 141)

Úmluva byla přijata ve Štrasburku dne 8. listopadu 1990, jménem České republiky byla podepsána dne 18. prosince 1995. S Úmluvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky ji ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, deponitáře Úmluvy, dne 19. listopadu 1996. Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 36 odst. 3 dnem 1. září 1993. Pro Českou republiku podle odstavce 4 téhož článku vstoupila v platnost dnem 1. března 1997 (č. 33/1997 Sb.).

Členské státy Rady Evropy a ostatní signatáři této Úmluvy jsou přesvědčeni o nezbytnosti pokračovat ve společné trestní politice směřující k ochraně společnosti a vzhledem k tomu, že boj proti závažné kriminalitě, která je čím dále více mezinárodním problémem, vyžaduje proto použití moderních a účinných metod na mezinárodní úrovni. Domnívají se, že jedna z těchto metod spočívá v tom, že delikvent je zbaven výnosů ze

zločinů, ovšem k dosažení tohoto cíle musí být rovněž zaveden uspokojivý systém mezinárodní spolupráce.

Obsahem smlouvy je především upřesnění terminologie, systém vnitrostátních opatření (konfiskační opatření, vyšetřovací a prozatímní opatření, speciální vyšetřovací pravomoci a techniky, legislativní opatření vztahujících se k trestným činům praní výnosů ze zločinu a zákonné opravné prostředky), dále pak pravidla mezinárodní spolupráce (vzájemná pomoc, poskytování informací, část upravující provádění konfiskací, ustanovení o odmítnutí a odložení spolupráce a další všeobecné postupy a pravidla).

Doporučení (91) 12 (ETS 141) týkající se ustavení a fungování arbitrážních tribunálů - podle článku 42, § 2 Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu

Doporučení bylo přijato Výborem ministrů Rady Evropy dne 9. září 1991 na 461. zasedání ministerských zástupců.

Článek o řešení sporů č. 42 Úmluvy uvádí, že v případě sporu mezi stranami o výklad nebo provádění této Úmluvy se strany budou snažit dosáhnout vyřešení sporu jednáním nebo jiným pokojným prostředkem podle vlastního výběru včetně předložení sporu Evropskému výboru pro trestní problémy, rozhodčímu tribunálu, který přijme rozhodnutí, jež budou zavazovat strany sporu, nebo Mezinárodnímu soudnímu dvoru, pokud se tak dotčené strany dohodnou.

Vzhledem k tomu, že Úmluva neobsahuje žádná další pravidla upravující postupy při řešení sporů mezi stranami a interpretaci nebo aplikaci, jsou v tomto nezávazném doporučení pro vlády členských států zakotveny některé směrnice, týkající se arbitrážního řešení sporů.

2. 3. Další aktivity Rady Evropy vztahující se k ekonomické a hospodářské kriminalitě a boji proti ní

Doporučení (80)10 o opatřeních proti převodu a úschově fondů pocházejících z trestné činnosti

Jde o doporučení výboru ministrů Rady Evropy zaměřené proti „praní peněz“ získaných nezákonnými prostředky. Převod finančních prostředků pocházejících z trestné činnosti z jednoho státu do druhého a proces, kterým jsou vypírány tím, že jsou vkládány do ekonomického systému, přináší závažné problémy, podporuje páchaní dalších trestných činů a šíří se na národní i mezinárodní úrovni.

Vládám členských států se proto doporučuje přijmout širokou škálu opatření v bankovníctví zaměřených na kontrolu totožnosti zákazníka, navázat těsnou mezinárodní spolupráci, využít pomoci Interpolu i při výměně informací o oběhu bankovek, jichž se použilo v souvislosti s trestnými činy, a při sledování jejich pohybu.

Doporučení (81) 12 o ekonomické kriminalitě

Zde se doporučuje vládám členských států, aby revidovaly své zákony o obchodní činnosti vzhledem k nutnosti prosadit komplexní soubor norem, který by byl snadno srozumitelný všem, jichž se to týká. Stejně tak jde o vytvoření dostatečně pružného systému, aby mohl čelit hospodářské kriminalitě, která se může vyskytnout jako důsledek budoucího ekonomického a technologického vývoje. Vymezují se základní principy, doporučuje se intenzivní spolupráce a jsou navrhovány definice deliktů ekonomické kriminality.

Doporučení (88) 18 týkající se trestní odpovědnosti podniků za trestné činy spáchané během výkonu jejich činnosti

Toto doporučení se týká odpovědnosti podniků, které mají právní subjektivitu, za trestné činy spáchané během výkonu jejich činnosti. Podnik by měl odpovídat za činy fyzických osob bez ohledu na to, zda taková osoba může či nemůže být přesně identifikována a to všude tam, kde to vyžaduje povaha trestné činnosti, míra zavinění podniku následky pro společnost a potřeba zabránit další trestné činnosti. Odpovědnosti podniku by však neměla zbavit odpovědnosti fyzické osoby podílející se na trestné činnosti, zejména osoby v řídicích funkcích by měly být odpovědné za porušení povinností souvisejících se spácháním trestného

činu. Na druhé straně by podnik neměl být trestně odpovědný v případech, kdy se vedení podniku nepodílelo na trestné činnosti a učinilo nutná opatření, aby trestná činnost nebyla spáchána.

Pro sankce se doporučuje přesně vymezený okruh.

Rezoluce 1/1997 o pojítku mezi korupcí a organizovaným zločinem

Přijata na XXI. evropské konferenci ministrů spravedlnosti v roce 1997 (10. - 11. června, Praha). Ministři zdůraznili, že korupce představuje velkou hrozbu pro právní řád, demokracii a lidská práva, sociální spravedlnost, ztěžuje hospodářský rozvoj a narušuje stabilitu demokratických institutů a morální zásady společnosti. Pokud má být strategie boje proti korupci a organizovanému zločinu úspěšná, je nezbytná stálá angažovanost a úsilí, dělba zkušeností a podnikání společných akcí. Speciálně bylo doporučeno urychlení implementace Akčního programu boje proti korupci a pokračování v práci na přípravě elaborátu týkajícího se modelového kodexu chování veřejných činitelů.

Nařízení č. 540 (1998) 1: Ekonomická kriminalita - hrozba pro Evropu

Toto nařízení se týká pravidelných kontrol činnosti Rady Evropy v boji proti ekonomické kriminalitě na základě zpráv Komise pro hospodářství a rozvoj a Komise pro lidská práva (viz níže).

Rezoluce č. 1147 (1998) 1: Ekonomická kriminalita - hrozba pro Evropu

Tato rezoluce byla přijata na zasedání Rady Evropy v lednu 1998 na 5. zasedání, obsahuje množství podnětů i několik výzev k vládám členských států, jako například o připojení k FATF⁴ (Financial Action Task Force on Money Laundering - Finanční akční výbor proti praní peněz), podávání pravidelných zpráv o vnitrostátní situaci na poli ekonomické kriminality, o činných organizacích a opatřeních, která napomáhají zlepšování.

Kladen je důraz na kooperaci OECD a Rady Evropy, zejména v oblasti zákonodárství, která by upravovala prostor elektronického obchodování v souvislosti s praním peněz, korupcí

---

⁴ FATF je mezivládní orgán, jehož úkolem je tvorba a podpora zásad boje proti praní špinavých peněz, tzn. zakrývání ilegálního původu zisků z kriminální činnosti. Sdružuje v současné době 26 zemí a dvě mezivládní organizace - Evropskou komisi a Radu pro spolupráci v Mexickém zálivu. Doporučení byla sestavena v roce 1990 a v roce 1996 revidována tak, aby obsáhla zkušenosti získané během uplynulých let a odrážela změny, ke kterým v otázce praní peněz došlo.

a ekonomickou kriminalitou vůbec.

Shromáždění RE volá po nových strategiích při koordinaci vyšetřování, dalších právních mechanismech upravujících např. bankovní tajemství i jiná oprávnění bankéřů, právníků, soudců a dalších orgánů činných v trestním řízení.

Zároveň s dalšími mezinárodními aktivitami navrhuje Rada Evropy příklady toho, co by nezbytně měly členské státy upravit ve své legislativě, tedy zejména:

- zakotvit jako trestný čin napomáhání, podporování a podílení se na organizované hospodářské kriminalitě
- kriminalizace praní zisků z trestné činnosti u všech závažných trestných činů
- zintenzivnění finančního vyšetřování
- umožnění konfiskací, zadržování a zmrazování zisků z obchodování s drogami a z dalších závažných trestných činů
- považovat za trestný čin to, že peněžní či nepeněžní instituce nenahlásí podezřelé transakce
- přizpůsobení legislativy a pravidel pro mezinárodní spolupráci

Rezoluce 1214 (2000): Role parlamentu v boji proti korupci

Parlament je v každém státě ústřední institucí, zastupující zájmy občanů a vyjadřující jejich vůli, a proto má zásadní odpovědnost za potírání korupce ve všech jejích formách, zvláště v oblasti veřejného života, ovšem i v oblasti ekonomiky jako celku.

Pro úspěšný boj s korupcí by měl parlament jako nejvyšší politická autorita v zemi a kontrolní instance podniknout vhodné kroky, jako například:

- zajistit, aby státní instituce (včetně parlamentu samotného) byly transparentní a schopné odolávat korupci, popřípadě umožňovaly její rychlé odhalování
- členům parlamentu vštípit názor, že nemají pouze povinnost řídit se literou zákona, ale navíc přijímáním a prosazováním určitých pravidel chování vytvářet příklad nezkorumpovatelnosti pro společnost

- zavést systém, který by zaručil každoroční informovanost o finančních aktivitách členů parlamentu a jejich nejbližších rodinných příslušníků
- vytvořit průhlednou a spravedlivou legislativu, veřejnou kontrolu nad financováním politických stran a volebních kampaní, zajistit informovanost o zdrojích příjmů a potenciálním konfliktu zájmů
- zajistit nezávislost soudnictví a médií
- důrazně bojovat proti organizovanému zločinu, jež je prvotním impulsem pro korupci
- přijmout speciální opatření k ochraně míst a zaručení pracovních perspektiv pro státní a vládní úředníky, kteří se podílejí na odhalování a oznamování případů korupce, a připravit kodex chování pro státní úředníky, civilní službu apod.

Projednáváno na základě zprávy Komise pro ekonomické otázky a rozvoj na 13. zasedání Shromáždění RE, přijato dne 5. dubna 2000.

Modelový kodex chování veřejných činitelů⁵ - součást doporučení (2000) 10

Definuje etické standardy chování ve státní správě, má za úkol informovat jak pracovníky exekutivy, tak veřejnost, jaké chování se od takto postavených osob očekává. Zabývá se především těmito tématy: konflikt a neslučitelnost zájmů, politické a jiné veřejné aktivity, ochrana soukromí veřejných činitelů, problematika darů a reakcí na nevhodné nabídky, zneužívání postavení a informací získaných od státních orgánů a z dalších veřejných a oficiálních zdrojů, kontrola bezúhonnosti, zodpovědnost osob na kontrolních pozicích, odchod ze státní správy, dozor nad dodržováním kodexu a sankce.

Přijato výborem ministrů na 106. zasedání dne 11. května 2000.

Doporučení o společných pravidlech proti korupci při financování politických stran a volebních kampaní

Poslední, zatím nedokončený dokument Rady Evropy v oblasti boje s korupcí.

---

⁵ Viz kapitola 3.1.7, rezoluce č. 51/59 z roku 1996

Doplňujícími aktivitami jsou každoroční konference služeb specializovaných pro boj s korupcí a práce v rámci projektu Evropské Unie a Rady Evropy **”Korupce a organizovaná trestná činnost ve státech v přechodném období” - OCTOPUS**, probíhající za aktivní účasti České republiky. Na základě **doporučení 1365 (1998) o vztazích s Evropskou Unií**, přijatého na 10. zasedání valného shromáždění RE, bylo konstatováno, že se tato spolupráce v resortech spravedlnosti a vnitra osvědčuje a další pokračování je a bude důrazně podporováno (Octopus II).

Příloha 1¹⁾

Dvoustranné dokumenty ČR-EU

Dohoda mezi Československou socialistickou republikou a Evropským hospodářským společenstvím o obchodu průmyslovými výrobky

obsah: První smlouva o ekonomické spolupráci mezi evropskými společenstvími a ČSSR

přijato: 19. 12. 1988

Dohoda mezi ČSFR a EHS a ESAE o obchodu, obchodní a hospodářské spolupráci

obsah: Obchodní spolupráce mezi ČSFR, EHS a ESAE. V platnosti do 1. 2. 1995

přijato: 7. 5. 1990

Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní republikou a Komisí Evropských společenství o zřízení Zastoupení Komise Evropských společenství v České a Slovenské Federativní Republice a jeho výsadách a imunitách

obsah: Základní norma upravující vznik a postavení delegace EK a jejich členů.

přijato: 11. 12. 1991

Agreement In The Form Of An Exchange Of Letters To Adapt The Provisions Regarding Entry Into Force Of The Interim Agreement Between The Czech And Slovak Federal Republic, Of The One Part, And The European Economic Community And The European Coal And Steel Community, Of The Other Part, On Trade And Trade/Related Matters

obsah: Změna podmínek vstupu dohody o obchodu mezi ČSFR a Evropskými společenstvími v platnost.

přijato: 6. 2. 1992

---

¹ zdroj informací: EUROskop MZV, www.euroskop.cz, k 30. 5. 2001

Protokol o obchodu, obchodní a hospodářské spolupráci mezi Evropským společenstvím uhlí a oceli (ESUO) na jedné straně a ČSFR na druhé

obsah: Rozšíření pravidel a principů Dohody mezi EHS, ESAE a ČSFR o obchodu a obchodní spolupráci, na výrobky pokryté Smlouvou o ustavení ESUO.

přijato: 1992

AMENDMENT TO THE LOAN AGREEMENTS

obsah: Dodatek k dohodě o půjčce mezi EHS a ČSFR

přijato: 21. 12. 1992

Evropská dohoda zakládající přidružení mezi ČR na jedné straně a ES a jejich členskými státy na straně druhé

obsah: Vztahy ČR a EU v procesu přidružení, institucionální rámec a pravidla řešení vzájemných sporů, platí od 1. 2. 1995

přijato: 4. 10. 1993

Rámcová dohoda mezi Českou republikou a Evropskou investiční bankou

obsah: o finanční spolupráci

přijato: 15. 9. 1994

Rozhodnutí Rady přidružení č. 1/96

obsah: Prováděcí pravidla k některým ustanovením Evropské dohody o přidružení

přijato: 30. 1. 1996

Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/96

obsah: Vývoz ocelářských výrobků z ČR do EU

přijato: 4. 4. 1996

Rozhodnutí Rady přidružení č. 3/96

obsah: o změně Protokolu 4 k Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Českou republikou na straně druhé

přijato: 12. 12. 1996

Rozhodnutí Rady přidružení č. 4/96

obsah: o vývozu některých ESUO a ES ocelářských výrobků z ČR do ES

přijato: 27. 12. 1996

Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/97

obsah: Podmínky účasti ČR v programech ES v oblasti přípravy na zaměstnání, mládeže a vzdělávání

přijato: 30. 9. 1997

Rozhodnutí Rady přidružení č. 3/97

obsah: Prováděcí pravidla k některým ustanovením Evropské dohody o přidružení

přijato: 30. 9. 1997

Rámcová dohoda mezi Českou republikou a Evropskou investiční bankou

obsah: činnost Evropské investiční banky v České republice

přijato: 2. 12. 1997

Rozhodnutí Rady přidružení č. 1/98

obsah: přijetí prováděcích pravidel pro některá ustanovení Evropské dohody o přidružení

přijato: 24. 6. 1998

Protokol o úpravách obchodních aspektů Evropské dohody mezi Českou republikou na straně jedné a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé

obsah: s ohledem na vstup Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království do Evropské unie a na výsledky jednání o zemědělství v rámci Uruguayského kola včetně zlepšení stávajícího preferenčního režimu

přijato: 27.10.1998

Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/98

obsah: přijetí podmínek účasti České republiky v programu Společenství na poli kultury

přijato: 10. 11. 1998

Bezpečnostní dohoda mezi Českou republikou a Západoevropskou unií

obsah: ochrana a zabezpečení utajovaných skutečností a materiálů

přijato: 13. 11. 1998

Rozhodnutí Rady přidružení č. 5/98

obsah: změna znění Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/97 v souvislosti s finančním příspěvkem České republiky

přijato: 2. 12. 1998

Rozhodnutí Rady přidružení č. 6/98

obsah: změna Protokolu 4 k Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Českou republikou na straně druhé

přijato: 21. 12. 1998

Rozhodnutí Rady přidružení č. 7/98

obsah: o systému dvojité kontroly na rok 1999

přijato: 22. 12. 1998

Agreed Minutes of the Association Committee between the European Union and the Czech Republic

obsah: Protokol z jednání Výboru přidružení.

přijato: 9. 7. 1998

Rozhodnutí Rady přidružení č. 3/99

obsah: Změna Protokolu 4 k Evropské dohodě EU - Česká republika

přijato: 15. 12. 1999

Rozhodnutí Rady přidružení č. 1/00

obsah: Prodloužení platnosti systému dvojité kontroly na období od 1. ledna do 31. prosince 2000

přijato: 17.2. 2000

Dodatkový protokol k Evropské dohodě o přidružení ČR k ES

obsah: týká se sanitárních a fyto-sanitárních opatření a opatření na ochranu zvířat ve vztahu k obchodu mezi ČR a ES.

Programové dokumenty

Koncepce zahraniční politiky České republiky

obsah: Přijata na základě programového prohlášení vlády z 12. 8. 1998, stanoví rámec a cíle zahraničněpolitické činnosti státu.

přijato: 17. 2. 1999

Zpráva vlády o stavu české společnosti

obsah: Popis současného stavu naší společnosti a trendů v ní se objevujících. Klade si za cíl přispět k nalezení východisek, která by měla přivést ČR mezi vyspělé země EU.

přijato: 2. 3. 1999

Hospodářská strategie vstupu do Evropské unie: konkurenceschopnost - růst - zaměstnanost - solidarita

obsah: Plné znění dokumentu

přijato: 17. 5. 1999

Souhrnná zpráva o stavu zabezpečení příprav na vstup do Evropské unie na ministerstvech a ostatních ústředních orgánech státní správy

obsah: stav zabezpečení příprav na vstup do EU ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy s důrazem na jeho legislativní a institucionální výkonnost

přijato: 25. 8. 1999

Právní předpisy a usnesení vlády

Usnesení vlády České republiky č. 237 / 1990

obsah: o sblížování právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství

přijato: 4. 5. 1990

Usnesení vlády České republiky č. 522 / 1993

obsah: o souhlasu se sjednáním Evropské dohody o přidružení mezi Českou republikou a ES
přijato: 22. 9. 1993

Usnesení vlády České republiky č. 631 / 1994

obsah: o institucionálním zajištění procesu integrace České republiky do Evropské unie včetně harmonizace právního řádu České republiky s právním řádem Evropské unie
přijato: 9. 11. 1994

Nařízení vlády č. 17/98

obsah: stanovení preferenční sazby cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z Evropské unie
přijato: 14. 1. 1998

Nařízení vlády č. 18/98

obsah: stanovení sazby cla a celní kvóty pro dovoz jablek pocházejících z Evropské unie
přijato: 29. 1. 1998

Usnesení vlády České republiky č. 658 / 1998

obsah: o složení a činnosti Výboru vlády pro evropskou integraci
přijato: 7. 10. 1998

Usnesení vlády České republiky č. 82 / 1999

obsah: ke 3. průběžné zprávě o dosavadním průběhu technické části jednání s Evropskou unií o dohodě o přistoupení České republiky k Evropské unii (screeningu)
přijato: 27.1.1999

Usnesení vlády České republiky č. 474 / 1999

obsah: k návrhu Národního programu přípravy České republiky na členství v Evropské unii
přijato: 17. 5. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 476 / 1999

obsah: ke 4. průběžné zprávě o dosavadním průběhu technické části jednání o dohodě o přistoupení České republiky k Evropské unii (screeningu)

přijato: 17. 5. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 478 / 1999

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky Kapitola č. 11: Hospodářská a měnová unie pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie

přijato: 17. 5. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 500 / 1999

obsah: ke Zprávě o přípravě na členství České republiky v Evropské unii

přijato: 17. 5. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 570/99

obsah: k nakládání s tuzemskými nemovitostmi, současný stav a další liberalizace

přijato: 9. 6. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 661/99

obsah: přehled námětů pro plán nelegislativních úkolů vlády České republiky na 1. pololetí 2000

přijato: 28. 6. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 677/99

obsah: k Aproximační strategii pro oblast Životní prostředí

přijato: 28. 6. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 703/99

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky Kapitola č. 14: Energetika

přijato: 7. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 704/99

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky Kapitola č. 3: Volný pohyb služeb

přijato: 7. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 705/99

obsah: k Informaci o Národním fondu zřízeném na Ministerstvu financí a o zabezpečení jeho činnosti

přijato: 7. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 769/99

obsah: k Plánu rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000 - 2006

přijato: 7. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 794/99

obsah: k materiálu Poziční dokument České republiky pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie ke kapitole 4 - Volný pohyb kapitálu

přijato: 28. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 795/99

obsah: k materiálu Poziční dokument České republiky pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie ke kapitole 10 - Daně

přijato: 28. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 841/99

obsah: k Souhrnné zprávě o stavu zabezpečení příprav na vstup do Evropské unie na ministerstvech a ústředních orgánech státní správy

přijato: 28. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1044/99

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky ke kapitole 28 - Finanční kontrola pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie

přijato: 6. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1045/99

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky ke kapitole 29 - Finanční a rozpočtová ustanovení pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie

přijato: 6. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1060/99

obsah: k restrukturalizaci ocelářského průmyslu

přijato: 11. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1069/99

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky Kapitola č. 21: Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie

přijato: 11. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1109/99

obsah: k návrhu na sjednání mezinárodních smluv upravujících pravidla původu zboží v rámci oblastí volného obchodu s Evropskou unií, se zeměmi Evropského sdružení volného obchodu, CEFTA, s Estonskem, Lotyšskem, Litvou a Tureckem a v rámci celní unie se Slovenskou republikou

přijato: 18. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1120/99

obsah: k Souhrnné zprávě o průběhu přípravy na členství České republiky v Evropské unii

přijato: 27. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1124/99

obsah: k návrhu na přijetí ochranného opatření pro odvětví výroby silničních návěsových tahačů formou zvýšení celní sazby na dovoz ze států Evropské unie

přijato: 27. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 870/99

obsah: o změně usnesení vlády z 28. července 1999 č. 795, k materiálu Poziční dokument České republiky pro jednání o vstupu České republiky do Evropské unie ke kapitole 10 - Daně

přijato: 28. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 703/99

obsah: k Pozičnímu dokumentu České republiky Kapitola č. 14: Energetika

přijato: 28. 6. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 570/99

obsah: k nakládání s tuzemskými nemovitostmi, současný stav a další liberalizace

přijato: 9. 6. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 661/99

obsah: přehled námětů pro plán nelegislativních úkolů vlády ČR na 1. pololetí 2000

přijato: 8. 6. 1996

Usnesení vlády České republiky č. 705/99

obsah: k Informaci o Národním fondu zřízeném na Ministerstvu financí a o zabezpečení jeho činnosti

přijato: 7. 7. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1121/99

obsah: k informaci k obsahu Pravidelné zprávy za rok 1999 Evropské komise o České republice a Souhrnného dokumentu Evropské komise

přijato: 27. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1122/99

obsah: k úkolům vyplývajícím z Pravidelné zprávy za rok 1999 Evropské komise o České republice, jejichž promítnutí do právního řádu České republiky do 30. června 2000 je nezbytným předpokladem k dosažení výraznějšího pokroku v dosahování slučitelnosti s právem Evropských společenství

přijato: 27.10.1999

Usnesení vlády České republiky č. 1123/99

obsah: k informaci o dopadech a nárocích na státní rozpočet a institucionálním zajištění přípravy České republiky na členství v Evropské unii

přijato: 27. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1140/99

obsah: k návrhu první verze Národního rozvojového plánu (RDP) České republiky na léta 2000 až 2006

přijato: 27. 10. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1157/99

obsah: k návrhu státního rozpočtu České republiky na rok 2000

přijato: 5. 11. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1174/99

obsah: ke sjednání Protokolu o úpravě institucionálních aspektů Evropské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Českou republikou na straně druhé, zohledňující přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království k Evropské unii

přijato: 8. 11. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1209/99

obsah: k Přehledu legislativních návrhů, jimiž bude vláda bezprostředně reagovat na Pravidelnou zprávu za rok 1999 Evropské komise o České republice

přijato: 15. 11. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1211/99

obsah: k Přehledu nelegislativních úkolů reagujících na nedostatky obsažené v Pravidelné zprávě za rok 1999 Evropské komise o České republice

přijato: 15. 11. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1333/99

obsah: k návrhu změn v institucionálním zajištění integrace České republiky do Evropské unie

přijato: 13. 12. 1999

Usnesení vlády České republiky č. 1366/99

obsah: k Harmonogramu plnění krátkodobých priorit Přístupového partnerství Evropské unie s Českou republikou

přijato: 15. 12. 1999

Ostatní

Memorandum k žádosti o vstup do EU

obsah: Politické memorandum předané Václavem Klausem italskému premiérovi Dinimu spolu se žádostí ČR o vstup do EU

přijato: 23. 1. 1996

Opening statement ministra zahraničních věcí ČR na Mezivládní konferenci ČR - EU v Bruselu k zahájení jednání o členství ČR v EU

obsah: Politické prohlášení ministra zahraničí u příležitosti zahájení jednání o vstupu ČR do EU.

přijato: 31. 3. 1998

Návrh zákona /parlamentní tisk č. 171

obsah: Návrh na vydání ústavního zákona o lidovém hlasování (referendu) o vstupu České republiky do Evropské unie

Společné prohlášení Svazu průmyslu a dopravy České republiky a Hospodářské komory České republiky ke stavu a tempu příprav ČR na vstup do Evropské unie

obsah: společné prohlášení vyjadřující kritický postoj k stavu a tempu příprav České republiky na vstup do Evropské unie

přijato: 21. 6. 1999

3. Organizace spojených národů

OSN hraje důležitou roli v rozvoji mezinárodních nástrojů v boji proti ekonomické kriminalitě ve všech jejích podobách.

Hlavním orgánem Organizace spojených národů, který pod vedením Valného shromáždění koordinuje mj. ekonomickou a sociální činnost členských států OSN, jejich orgánů a odborných organizací, je *Hospodářská a sociální rada (Economic and Social Council - ECOSOC)*. Hospodářská a sociální rada je podle Charty OSN zmocněna k tomu, aby vypracovávala studie a zprávy, činila doporučení členským státům, orgánům OSN a odborným organizacím a napomáhala je dodržovat. Přesto však většinu dokumentů týkajících se řešení problematiky ekonomické kriminality vydalo Valné shromáždění OSN.

3. 1. Dokumenty OSN

Dokumenty OSN týkající se ekonomické kriminality lze z hlediska upravované problematiky rozřadit do tří největších skupin, které se týkají:

- a) *mezinárodního organizovaného zločinu,*
- b) *korupce,*
- c) *problematiky omamných a psychotropních látek, mezinárodního obchodu s nimi a s prekursory,*

příčemž otázka nelegální výroby, prodeje, obchodu a distribuce omamných a psychotropních látek je čím dál více spjata s mezinárodním organizovaným zločinem, jehož součástí může být i korupce veřejných činitelů.

3.1.1. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1990

Ad a) dokumenty týkající se organizovaného zločinu

Dne 14. prosince 1990 schválilo Valné shromáždění OSN *Rezoluci č. 45/123 o mezinárodní spolupráci při potírání organizovaného zločinu* (International co-operation in combating organized crime).

Tato rezoluce vyjádřila přesvědčení, že organizovaný zločin zaznamenal v mnoha částech světa nárůst a stal se nadnárodním problémem, který ústí v negativní jevy jako např.

násilí, terorismus, korupci a nelegální obchod s narkotiky. Hrozbou mezinárodního organizovaného zločinu je jeho ovlivnění procesu rozvoje, ohrožení kvality života a lidských práv a základních svobod občanů.

Valné shromáždění vyzývá členské státy mj. k dalšímu posílení mezinárodní spolupráce při potírání organizovaného zločinu a k implementaci směrnic upravujících prevenci a kontrolu organizovaného zločinu.

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

Rezoluce č. 45/146 z 18. prosince 1990 **o přijetí Konvence OSN proti nedovolenému obchodu s narkotiky a psychotropními látkami** (Implementation of the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) připomněla důležitost Konvence OSN proti nedovolenému obchodu s narkotiky a psychotropními látkami z roku 1988 pro zlepšení mezinárodní spolupráce na tomto poli a pro další posílení existujících mezinárodních nástrojů kontroly narkotik a psychotropních látek (vyjmenovány v Konvenci o narkotikách z roku 1961 a v Konvenci o psychotropních látkách z roku 1971).

Rezoluce upozorňuje na to, že *Konvence OSN proti nedovolenému obchodu s narkotiky a psychotropními látkami z roku 1988* po dosažení potřebného množství ratifikací a přistoupení *vstoupila v platnost dne 11. listopadu 1990*.

Závěrem Rezoluce doporučuje členským státům zavedení nezbytné legislativy a administrativních opatření tak, aby jednotlivé právní předpisy byly kompatibilní se zájmy Konvence; dále žádá členské státy, které tak ještě neučinily, aby ratifikovaly nebo přistoupily ke Konvenci o narkotikách z roku 1961 a k jejímu doplňkovému protokolu z roku 1972 a ke Konvenci o psychotropních látkách z roku 1971. Rezoluce žádá též Sekretariát OSN, aby věnoval náležitou pozornost zřízení Oddělení pro narkotika (Division of Narcotic Drugs) a sekretariátu Mezinárodního výboru pro kontrolu narkotik (International Narcotics Control Board) a poskytl potřebné finanční, technické a lidské zdroje, které by zmíněným institucím umožnily pracovat v souladu s jejich úkoly stanovenými Konvencí.

Rezoluce č. 45/147 o respektování principů uvedených v Chartě OSN a v mezinárodním právu o boji proti zneužívání drog a nedovolenému obchodování (Respect for the principles enshrined in the Charter of the UN and international law in the fight against drug abuse and illicit trafficking) se odvolává na *Politickou deklaraci a Globální program pro akci*, které byly přijaty na 17. speciálním shromáždění Valného shromáždění

OSN, a které byly zaměřeny na otázky mezinárodní spolupráce proti nedovolené výrobě, zásobování, poptávce, obchodu a distribuci narkotik a psychotropních látek. Tyto dokumenty Rezoluce považuje za důležitý krok ve sjednocování úsilí v boji proti skupinám, které se touto činností zabývají.

Rezoluce ujišťuje, že boj proti zneužívání drog a nelegálnímu obchodu s nimi bude i nadále založen na přísném respektování principů uvedených v Listině OSN a v mezinárodním právu, zejména na respektování svrchovanosti a teritoriální integrity jednotlivých států, principu nezasahování do vnitřních záležitostí států a principu neuzítí síly nebo pohrůzkou užití síly ve vnitřních vztazích. Rezoluce dále vyzývá členské státy, aby zintenzívnily opatření ke zlepšení spolupráce v boji proti zneužívání drog a nedovoleného obchodování - zároveň je však nabádá, aby se postupy k dosažení zmíněných cílů nevyužívaly pro politické účely.

Rezoluce č. 45/148 o implementaci Globálního programu pro akci proti nelegální výrobě, zásobování, poptávce, obchodu a distribuci narkotik a psychotropních látek (Implementation of the Global Programme of Action against illicit production, supply, demand, trafficking and distribution of narcotic drugs and psychotropic substances) byla přijata 18. prosince 1990.

Valné shromáždění OSN si v této Rezoluci uvědomuje, že mezinárodní společenství je konfrontováno s dramatickým problémem zneužívání drog a nelegálního pěstování, výroby, poptávky, distribuce a obchodu s narkotiky a psychotropními látkami a že členské státy musí pracovat na mezinárodní úrovni stejně jako na úrovni vnitrostátní.

Rezoluce proto žádá členské státy, aby podnikly potřebné kroky k přijetí individuálních opatření i k rozvinutí mezinárodní spolupráce na doporučeních obsažených v Globálním programu pro akci, zejména aby zajistily praktické využití Programu v nejširším možném rozsahu na národní, regionální i mezinárodní úrovni. O monitorování procesu implementace Globálního programu pro akci jednotlivými státy byla požádána Komise pro narkotika.

Poslední rezolucí, která se v roce 1990 věnovala potírání zneužívání drog a nedovoleného obchodování byla ***Rezoluce č. 45/149 o mezinárodní akci pro potírání zneužívání drog a nedovoleného obchodování*** (International action to combat drug abuse and illicit trafficking). Také tuto rezoluci přijalo Valné shromáždění OSN dne 18. prosince 1990.

Rezoluce zdůrazňuje stále rostoucí propojenost obchodu s drogami a terorismu a připomíná mezinárodnímu společenství zásadu sdílené odpovědnosti za potírání zneužívání drog a nedovoleného obchodu s nimi. Valné shromáždění OSN vítá práci *Mezivládní skupiny expertů pro studium ekonomických a sociálních důsledků nelegálního obchodování s drogami*, která byla založena Rezolucí Valného shromáždění OSN č. 44/142 z 15. prosince 1989 pod vlivem sociálních a ekonomických důsledků transferu a konverze peněz získaných nelegálním obchodem s drogami, které mají adverzní efekt na národní ekonomické systémy. Tato Mezinárodní skupina expertů předložila návrh programu pro budoucí studia ekonomických a sociálních důsledků nelegálního obchodování s drogami a zaslala Sekretariátu OSN řadu doporučení týkajících se problematiky činností spojených s kontrolou drogové otázky, které by měly být prodiskutovány během let 1992 - 1993. Valné shromáždění OSN konstatuje, že Mezinárodní skupina expertů se ve své práci zabývá daleko rozsáhleji problematikou finančních aspektů kontroly drog než aspekty ekonomickými a sociálními, které tedy budou vyžadovat další a detailnější analýzy.

Rezoluce je dále členěna do dvou oddílů:

I. *Mezinárodní akce k potírání zneužívání drog a nelegálního obchodování*

Oddíl se zabývá především odsouzením všech forem nelegálního obchodu s drogami a vyzývá členské státy k dalšímu pokračování v potírání a trestání podobných aktivit s ohledem na princip mezinárodní sdílené odpovědnosti se současným respektováním národní suverenity a kulturní identity jednotlivých států. Zároveň státy vyzývá k přijetí principů stanovených v Deklaraci přijaté na Mezinárodní konferenci o zneužívání drog a nelegálnímu obchodování a v Politické deklaraci přijaté Valným shromážděním OSN na 17. speciálním zasedání.

II. *Ekonomické a sociální důsledky nelegálního obchodování s drogami a psychotropními látkami*

V tomto oddíle Valné shromáždění žádá Sekretariát OSN, aby byla vydána zpráva Mezivládní skupiny expertů pro studium ekonomických a sociálních důsledků nelegálního obchodování s drogami jako dokument 45. zasedání Valného shromáždění OSN a předána Komisi pro narkotika, která by se jí měla zabývat na svém 35. zasedání. Ta by se měla zaměřit zejména na doporučení týkající se navrhovaného programu budoucí studie o ekonomických a sociálních důsledcích nelegálního obchodu s drogami a s výsledky

seznámit Valné shromáždění na jeho 46. zasedání prostřednictvím Ekonomické a sociální rady OSN.

3.1.2. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1991

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

Respektováním principů stanovených v Chartě OSN a v mezinárodním právu pro boj proti zneužívání drog a nelegálnímu obchodování se zabývala **Rezoluce č. 46/101** z roku 1991 (Respect for the principles enshrined in the Charter of the United Nations and international law in the fight against drug abuse and illicit trafficking). Tato Rezoluce se, stejně jako její předchůdkyně z roku 1990 č. 45/147, odvolává na *Politickou deklaraci a Globální program pro akci*, které byly přijaty na 17. speciálním shromáždění Valného shromáždění OSN, a které byly zaměřeny na otázky mezinárodní spolupráce proti nedovolené výrobě, zásobování, poptávce, obchodu a distribuci narkotik a psychotropních látek. Také další pasáže Rezoluce č. 46/101 jsou kopií ustanovení uvedených v Rezoluci č. 45/147.

Přijetí globálního programu pro akci proti nelegální výrobě, zásobování, poptávce, obchodování a distribuci narkotik a psychotropních látek bylo uskutečněno **Rezolucí č. 46/102** z 16. prosince 1991 (Implementation of the Global Programme of Action against illicit production, supply, demand, trafficking and distribution of narcotics drugs and psychotropic substances).

Rezoluce opakuje prohlášení učiněné v Rezoluci č. 45/148 z 18. prosince 1990, která má také stejný název. V Rezoluci z roku 1991 se navíc objevil požadavek pro Komisi pro narkotika a zejména pro Mezinárodní program OSN pro kontrolu drog, aby nadále monitorovaly zavádění a přijímání doporučení stanovených Globálním programem pro akci.

Na závěr vyzvalo Valné shromáždění v Rezoluci OSN a její orgány, specializované úřady a další důležité mezivládní i nevládní organizace k rozšíření jejich spolupráce při přijímání doporučení stanovených Globálním programem pro akci.

Poslední rezolucí týkající se *potírání zneužívání drog a nedovoleného obchodování* v roce 1991 je **Rezoluce č. 46/103**. Také zde je vyjádřeno znepokojení nad negativními vlivy výroby a obchodování s drogami a psychotropními látkami na sociální a ekonomické

a politické systémy jednotlivých států. Tyto vlivy představují podle Valného shromáždění OSN hrozbu pro stabilitu, národní bezpečnost a svrchovanost stále většího počtu zemí.

Podle této Rezoluce stále stoupá počet států, které přistoupily nebo které ratifikovaly mezinárodní smlouvy týkající se kontroly drog; zároveň stoupá počet států, které se staly stranami Konvence OSN proti nelegálnímu obchodování s narkotiky a psychotropními látkami z roku 1988.

Rezoluce obsahuje také upozornění, že veškeré úsilí směřující k potlačení spotřeby, výroby a obchodu s narkotiky a psychotropními látkami a s tím spojeným tokem peněz by mělo být spojeno s účinnými opatřeními podporujícími ekonomický a sociální rozvoj dotčených států.

Tak jako stejnojmenná rezoluce č. 45/149 z roku 1990 se i rezoluce č. 46/103 člení do dvou oddílů - I. mezinárodní akce k potírání zneužívání drog a nelegálního obchodování a II. ekonomické a sociální důsledky nelegálního obchodování s drogami a psychotropními látkami.

V souvislosti s potíráním zneužívání drog a obchodování s nimi byl schválen návrh Komise pro narkotika, aby výkonný ředitel Mezinárodního programu OSN pro kontrolu drog vypracoval návrh pětiletého plánu pro implementaci Globálního programu pro akci v kontextu s programem OSN pro roky 1991 - 2000 - *Desetiletí proti zneužívání drog*.

Valné shromáždění též zdůraznilo spojitost mezi nelegální výrobou, zásobováním, poptávkou, prodejem a obchodem a přepravou narkotik a psychotropních látek na jedné straně a ekonomickými, sociálními a kulturními podmínkami dotčených zemí na straně druhé. Výsledkem této spojitosti musí být taková řešení, která berou v potaz rozmanitost problémů v každé jednotlivé zemi.

3.1.3. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1992

a) dokumenty týkající se organizovaného zločinu

Dne 16. prosince 1992 byla vydána *Rezoluce č. 47/87 o mezinárodní spolupráci při potírání organizovaného zločinu*. Valné shromáždění v ní vyzdvihlo prudký nárůst a plošné rozšíření organizovaného zločinu v různých formách a podobách a to jak na národních úrovních, tak na úrovni mezinárodní. Tato problematika brzdí proces rozvoje, snižuje kvalitu života a ohrožuje lidská práva a základní svobody, a proto vyžaduje nutnost vyvinout takové úsilí k jejímu potírání, které bude souměřitelné s rozsahem národního

a mezinárodního zločinu. Významná strategická doporučení pro tuto oblast přineslo setkání ad hoc vytvořené skupiny expertů, konané v květnu 1991 v Československu. V mezinárodní konferenci o praní špinavých peněz a jejich kontrole vyústilo setkání Výboru pro mezinárodní zločin z Mezinárodní vědecké a profesionální rady pracující v rámci programu OSN pro prevenci kriminality a trestní justici (Resource Committee on Transnational Crime of the International Scientific and Professional Advisory Council for the UN crime prevention and criminal justice programme).

Prioritou musí být především boj proti všem druhům organizovaného zločinu, včetně nelegálního obchodu se zbraněmi a obchodu s omamnými látkami, krádežím kulturního vlastnictví, praní špinavých peněz a korupce veřejných činitelů.

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

Rezolucí č. 47/97 z 16. prosince 1992 byla přijata **Konvence OSN proti nelegálnímu obchodování s omamnými a psychotropními látkami** (Implementation of the UN Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances).

Konvence OSN proti nelegálnímu obchodování s omamnými a psychotropními látkami vstoupila v platnost dne 11. listopadu 1990, kdy ji ratifikovalo nebo k ní přistoupilo 63 států. Valné shromáždění vyzývá státy, které tak dosud neučily, aby Konvenci ratifikovaly nebo se k ní připojily co nejdříve.

Mezinárodní program OSN pro kontrolu drog byl požádán o další poskytování právní pomoci členským státům, které o ni budou žádat, zejména v procesu přizpůsobení národních právních předpisů, národní politiky a infrastruktury zavádění mezinárodních konvencí o kontrole drog.

Rezoluce č. 47/98 z prosince 1992 **o respektování principů uvedených v Chartě OSN a v mezinárodním právu pro boj proti zneužívání drog a nelegálnímu obchodování** se příliš neliší od stejnojmenných rezolucí z předchozích let.

Rezoluce č. 47/99 o zjištění funkce mezinárodní spolupráce proti nelegální výrobě, prodeji, poptávce, obchodu a distribuci omamných a psychotropních látek byla přijata v prosinci 1992. Bylo zde zmíněno, že nárůst nelegálních aktivit spojených s omamnými a psychotropními látkami má za následek také růst počtu obětí. S tím do značné míry souvisí i

to, co bylo zmíněno na začátku - tedy že se stále zintenzivňuje propojení mezi teroristickými skupinami a drogovými dealery.

Mezinárodní akce pro potírání zneužívání drog a nelegálnímu obchodování byla přijata **rezolucí č. 47/102** v prosinci 1992.

Obsahovala mj. varování, že do nezákonných aktivit týkajících se dispozice s omamnými a psychotropními látkami jsou stále častěji vtahovány děti, což představuje pro Mezinárodní program OSN pro kontrolu drog a pro další kompetentní orgány výzvu k tomu, aby přijaly potřebná opatření směřující k řešení tohoto problému.

Rezoluce se v závěru člení do dvou oddílů:

I. *mezinárodní akce k potírání zneužívání drog a nelegálnímu obchodování,*

kteřá podporuje mj. zaměření regionálních a národních strategií na kontrolu zneužívání drog a poukazuje v případě spolupráce mezi regiony na jejich zefektivnění. Doporučuje také spolupráci Mezinárodnímu programu OSN pro kontrolu drog a Oddělení pro prevenci kriminality a trestní justice z Centra pro sociální rozvoj a humanitární záležitosti při Sekretariátu OSN při potírání kriminality spojené s drogami, včetně praní špinavých peněz, především proto, aby se zamezilo duplicitě výsledků a zvýšila se efektivita.

Akce také vyzývá všechny státy k přijetí preventivních opatření proti takovému nelegálnímu obchodování se zbraněmi, kdy jsou zbraně poskytovány obchodníkům s drogami.

Mezinárodní program OSN pro kontrolu drog byl také požádán o vypracování zprávy o nelegálním obchodování s drogami pro analýzu celosvětového trendu v nelegálním obchodování a přepravě omamných a psychotropních látek, včetně používaných metod a cest, a o doporučení způsobů a prostředků pro zlepšení schopnosti jednotlivých států vyrovnat se se všemi aspekty problému souvisejícího s drogovou otázkou. Byla zde také nadnesena potřeba prevence použití prekursorů a jiných chemikálií, materiálů a vybavení používaných v nelegálních výrobnách psychotropních a omamných látek pro nezákonné účely.

V odstavci 23 vyjadřuje zpráva uspokojení nad celosvětovou výzkumnou studií, vypracovanou Výzkumným ústavem OSN pro sociální ochranu, která zmapovala ekonomické a sociální důsledky zneužívání drog a nelegálního obchodování za rok 1993.

II. Implementace Globálního programu pro akci proti nelegální výrobě, zásobování, poptávce, obchodování a distribuci omamných a psychotropních látek

vyzvala státy, aby přijaly všechna možná opatření k implementaci doporučení obsažených v Globálním programu pro akci se zřetelem na praktické využití Programu v nejširším možném rozsahu jak na úrovních regionálních a národních, tak na úrovni mezinárodní.

3.1.4. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1993

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

V říjnu 1993 byla přijata *Rezoluce č. 48/12 o opatřeních k posílení mezinárodní spolupráce proti nelegální výrobě, prodeji, poptávce, obchodování a distribuci omamných a psychotropních látek a proti příbuzným aktivitám.*

Rozsah nebezpečí vyplývajícího z drogové problematiky vyžaduje formulace nových strategií, přístupů a cílů, stejně jako zlepšení mezinárodní spolupráce, která při současném respektování státní svrchovanosti jednotlivých zemí umožňuje daleko účinnější mezinárodní operace v boji s osobami, které bohatnou na nelegálním obchodu s drogami, zbraněmi, prekursory a jinými základními chemickými prostředky, ohrožující přitom stabilitu řady společností světa.

Rezoluce v odstavci 3 ukládá všem státům přijmout takové právní předpisy, které by posílily národní právní systém a činnosti související s kontrolou drog, ve spolupráci s dalšími státy a za použití mezinárodních nástrojů.

Odstavec 10 (f) Rezoluce se zaměřuje na posílení mezinárodní spolupráce k potírání nebezpečných spojení mezi teroristickými skupinami, obchodníky s drogami, jejich ozbrojenými skupinami a jinými ozbrojenými zločineckými skupinami, které nakonec ústí do rozmanitých typů násilí, které porušuje lidská práva a podkopává demokratické instituce jednotlivých států.

Valné shromáždění též požádalo Komisi pro omamné a psychotropní látky a Ekonomickou a sociální radu, aby za pomoci Mezinárodního programu OSN pro kontrolu drog a Mezinárodního výboru pro kontrolu narkotik prozkoumala otázku trestů za delikty týkající se obchodování s drogami, včetně praní špinavých peněz a obchodování se zbraněmi, a vydala k tématu doporučení. Komisi bylo též doporučeno, aby věnovala zvýšenou pozornost

implementaci všech ustanovení Konvence OSN proti nelegálnímu obchodování s omamnými a psychotropními látkami, s důrazem na zachycení zisků a praní peněz obchodníků s drogami. Důraz klade rezoluce také na vzdělávání osob, které budou pracovat na potírání nelegálních transakcí s omamnými a psychotropními látkami. V této souvislosti je zde vyjádřena snaha o aktivní zapojení nevládních organizací a soukromého sektoru do různých aspektů drogové problematiky.

Rezoluce č. 48/112 z prosince 1993 je věnována ***mezinárodní akci pro boj proti zneužívání drog a nedovolenému obchodování.***

Rezoluce je rozdělena do 6 částí:

- I. *respektování principů uvedených v Chartě OSN a v mezinárodním právu pro boj proti zneužívání drog a nelegálnímu obchodování,*
- II. *Mezinárodní akce pro boj proti zneužívání drog a nedovolenému obchodování,*
- III. *Globální program pro akci,*
- IV. *Implementace Rozšířeného akčního plánu OSN pro kontrolu zneužívání drog: akce orgánů systému OSN,*
- V. *Mezinárodní program OSN pro kontrolu drog,*
- VI. *bez názvu.*

První tři oddíly pokračují ve výzvách, které se již objevily ve stejnojmenných materiálech Valného shromáždění v uplynulých letech. Jedná se zejména o apel na jednotlivé státy ke vzájemné spolupráci, k implementaci doporučení konvencí OSN týkajících se daného tématu do právních řádů jednotlivých zemí a k jejich uvádění do praxe na regionální, národní i mezinárodní úrovni. Zároveň jsou jednotlivé země nabádány, aby respektovaly základní principy svrchovanosti států, nezasahovaly do vnitřních záležitostí druhých zemí a při potírání kriminality spojené s nedovolenými dispozicemi s drogami dbaly na odlišnosti, které se mohou objevit v přístupu každého státu.

3.1.5. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1994

Ad a) dokumenty týkající se problematiky organizovaného zločinu

Dne 23. prosince 1994 schválilo Valné shromáždění OSN rezoluci č. ***49/159 o Neapolské politické deklaraci a Globálním programu pro akci proti potírání***

organizovaného zločinu (Naples Political Declaration and Global Action Plan against Organized Transnational Crime).

Valné shromáždění vyjádřilo znepokojení nad rychlým růstem a geografickým šířením organizovaného zločinu ve všech formách. Upozorňuje, že rostoucí nebezpečí organizovaného zločinu má rovněž destabilizační a korupční účinky na důležité sociální, ekonomické a politické instituce a dále zdůrazňuje potřebu posílení a zlepšení mezinárodní spolupráce na všech úrovních a více efektivní technickou spoluprací, která by členským státům pomohla v jejich boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Potvrzuje Neapolskou politickou Deklaraci a Globální program pro akci proti organizovanému zločinu a vyzývá státy k jejich přijetí. Dále doporučuje přikládat větší důležitost trestní prevenci a kontrole v této problematice.

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

Dne 23. prosince 1994 byla schválena *rezoluce č. 49/168 o Mezinárodní akci potírání zneužívání drog a nelegální výroby a obchodování* (International action to combat drug abuse and illicit production and trafficking).

Valné shromáždění se odvolává na již přijaté dokumenty z minulých let (Rezoluce 47/1997 z 16. 12. 1992, 48/12 z 28. 10. 1993 a 48/112 z 20. 12. 1993).

Upozorňuje na neustálý růst zneužívání drog, nelegální výroby a obchodování s omamnými a psychotropními látkami po celém světě. Podtrhuje důležitost role Komise pro omamné a psychotropní látky při OSN v kontrole drog. Rezoluce je členěna na šest částí, které se příliš neliší od rezoluce č. 48/112 z prosince 1993. V závěru jsou státy vyzývány ke vzájemné spolupráci v boji proti zneužívání drog a nelegálnímu obchodu a rovněž k přijetí doporučení konvencí OSN do právních řádů jednotlivých zemí.

3.1.6. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1995

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

Mezinárodní akce k boji proti zneužívání drog a nelegálnímu obchodování - Rezoluce č. 50/148 z prosince 1995, která odkazovala na již přijaté dokumenty z minulých let (rezoluce 48/12, 48/112, 49/168) opět vyjádřila znepokojení nad stále rostoucím trendem zneužívání drog především mladými lidmi po celém světě. Stále se zvyšuje výskyt násilí a koncentrace ekonomického vlivu v rukou kriminálních organizací a teroristických skupin,

kteří se podílejí na nelegálních dispozicích s omamnými a psychotropními látkami. Ekonomická moc je staví mimo dosah zákona, korumpují instituce a v souhrnu vážně porušují lidská práva a ohrožují stabilitu mnoha světových společenství.

Rezoluce je dále členěna na sedm oddílů, které se shodují s již citovanou rezolucí č. 48/112, navíc je zde oddíl IV, kde jsou prezentovány návrhy na konání mezinárodní konference zaměřené na boj proti nelegální výrobě, prodeji, poptávce, obchodování a distribuci omamných a psychotropních látek a podobných činností.

Jde o to, aby se plánovaná konference zaměřila při diskutování tohoto tématu na vyváženost a integrálnost přístupu, mj. na zhodnocení již existujících a návrhy nových strategií, metod, praktických opatření a konkrétních akcí k posílení mezinárodní spolupráce v oblasti nelegálních drog, tzn.: redukci nelegální nabídky a poptávky po drogách, zavedení nových alternativních programů, boj proti zločineckým organizacím a nelegálnímu obchodu se zbraněmi souvisejícímu s obchodem s drogami, praní peněz, přeměny základních léčiv, kontrolu stimulantů a jejich prekursorů a zavedení spolupráce na poli prosazování práva.

3.1.7. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1996

Ad b) dokumenty týkající se korupce

Rezoluce č. 51/59 Akce proti korupci byla schválena v prosinci 1996. V této rezoluci prohlásilo Valné shromáždění korupci za vážný problém schopný ohrozit stabilitu a bezpečnost společností, podkopat hodnoty demokracie a morálky a ohrozit i sociální, ekonomický a politický vývoj. Problematika korupce je zde dále úzce spojována s dalšími formami kriminality, zejména s organizovaným zločinem a ekonomickou kriminalitou, včetně praní špinavých peněz. Jde o závažnou formu kriminality také proto, že korupce v poslední době představuje fenomén přesahující hranice jednotlivých států. Základem prevence a kontroly je proto mezinárodní spolupráce.

Rezoluce dále odkazuje na Meziamerickou konvenci proti korupci, která byla přijata Organizací amerických států na speciální konferenci, konané v Caracasu v březnu roku 1996, na rezoluce 45/121, 46/152 a na rezoluce Ekonomické a sociální rady OSN č. 1992/22, 1993/32, 1994/19 a na činnost mezinárodních a regionálních organizací jako např. Rady Evropy, Evropské unie, Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj a Organizaci amerických států.

Rezoluce obsahuje **Mezinárodní kodex chování veřejných činitelů:**

I. OBECNÉ PRINCIPY

- 1. Veřejný úřad tak, jak je definován národními právními předpisy, je pozicí důvěryhodnou, zakládající povinnost jednat ve veřejném zájmu. Veřejný činitel má být maximálně loajální vůči veřejným zájmům své země tak, jak je tato loajalita vyjádřena prostřednictvím demokratických institucí státní moci.*
- 2. Veřejný činitel by měl zastávat své povinnosti účelně, výkonně, efektivně a poctivě, v souladu se zákony a jinými právními předpisy. Měl by se neustále ujišťovat, že veřejné zdroje, za které je odpovědný, jsou spravovány co nejučelněji a nejefektivněji.*
- 3. Veřejný činitel má být při výkonu své funkce pozorný, spravedlivý a nestranný a to zejména ve vztazích k veřejnosti. Nesmí si nikdy dovolit jakékoliv jednání, které by zvýhodňovalo určitou skupinu nebo jednotlivce nebo nepřiměřeně diskriminovalo jakoukoliv skupinu nebo jednotlivce, nebo jakékoliv zneužití pravomoci a autority v takové souvislosti.*

II. STŘET ZÁJMU A VYLOUČENÍ

- 4. Veřejný činitel nesmí použít svou veřejnou autoritu k nelegitimnímu prosazení nároku svého, své rodiny nebo příslušníka své rodiny, nebo k prosazení či získání finančního zájmu. Nesmí se zabývat žádnou transakcí, nabyt takovou pozici nebo funkci nebo mít jakékoliv finanční, obchodní nebo jiné srovnatelné zájmy, které jsou neslučitelné s jeho úřadem, funkcí a povinnostmi.*
- 5. Veřejný činitel v rozsahu, v jakém to vyžaduje jeho pozice, se má v souladu s právními předpisy a jinými normami, zdržet obchodních, komerčních a finančních zájmů nebo aktivit provozovaných za účelem finančního zisku, které by mohly vyústit ve střet zájmů. V situacích, kdy je pravděpodobné nebo kdy lze předpokládat konflikt mezi veřejnými povinnostmi a soukromými zájmy veřejného činitele, má veřejný činitel učinit potřebná opatření k tomu, aby k takovému střetu zájmů nedošlo, nebo aby byl potenciální střet zredukován.*
- 6. Veřejný činitel nesmí v žádném případě nevhodně použít veřejné finance, majetek, služby nebo informace, které byly získány při výkonu nebo jako důsledek výkonu jeho oficiálních povinností veřejného činitele, k činnostem, které nesouvisejí s jeho veřejnou prací.*
- 7. Veřejný činitel se podrobí opatřením, která stanoví zákon nebo jiné právní předpisy pro to, aby po opuštění veřejné funkce nemohl získávat nepřiměřený prospěch v důsledku předchozího výkonu funkce.*

PŘIZNÁNÍ MAJETKOVÝCH HODNOT

8. *Veřejný činitel má v souladu se svou funkcí a pozicí a tak, jak přikazuje nebo vyžaduje zákon nebo jiné právní předpisy dodržovat doporučení, která požadují prokázání nebo zveřejnění osobního majetku nebo závazků, stejně jako, je-li to možné, tyto údaje týkající se jeho partnerů a/nebo osob na něm závislých.*

IV. PŘIJÍMÁNÍ DARU NEBO JINÝCH HODNOT

9. *Veřejný činitel nesmí vyžadovat nebo získávat přímo nebo nepřímo žádné dary ani jiné hodnoty, které mohou ovlivnit výkon jeho funkce, plnění jeho povinností nebo jeho rozhodování.*

V. DUVĚRNÉ INFORMACE

10. *Věci utajené povahy, které jsou veřejnému činiteli známy v důsledku výkonu funkce musí být nadále utajeny, pokud právní předpisy, plnění povinností nebo spravedlivá potřeba jednoznačně nevyžaduje opak. Tato omezení platí i po opuštění funkce.*

VI. POLITICKÁ ČINNOST

11. *Politická nebo jiná činnost veřejného činitele vykonávaná mimo oblast výkonu jeho funkce vykonávaná v souladu se zákony nebo jinými právními normami, nemá ovlivnit veřejnou důvěru v nestranný výkon jeho funkce a povinností.*

*V Rezoluci č. 51/191 z 16. prosince 1996 byla vyhlášena **Deklarace OSN proti korupci a úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích**. Valné shromáždění se zde odvolává na svou rezoluci 3514 z 15. prosince 1975, která mj. odsoudila všechny podvodné praktiky (včetně uplácení) v mezinárodních obchodních transakcích a připomněla právo každého státu jednak na přijetí legislativy, jednak na vyšetřování a jiné postupy, které v souladu se zákony a jinými právními normami platnými na území takového státu umožní stíhat takové podvodné praktiky.*

Rezoluce se také odvolala na práci, kterou vykonalo Valné shromáždění a Ekonomická a sociální rada v otázce nelegálních poplatků, na vypracování kodexu chování mezinárodních korporací, na jehož základě mohla být věnována zvýšená pozornost a mezinárodní povědomí o nepříznivých následcích úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích.

Deklarace OSN proti korupci a úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích zavazuje členské státy k přijetí účinných a konkrétních opatření k boji proti všem formám korupce, úplatkářství a podobným nelegálním praktikám v mezinárodních obchodních vztazích, speciálně k účinnému prosazování všech již existujících zákonů, které úplatkářství v mezinárodních obchodních vztazích zakazují. OSN dále podporuje přijímání nových zákonů týkajících se této problematiky v soukromých i státních korporacích, včetně mezinárodních korporací a jednotlivců.

Úplatkářstvím se mj. rozumí:

- (a) Nabídka, slib nebo poskytnutí jakékoliv platby, daru nebo jiné výhody, přímo nebo nepřímo jakoukoliv soukromou nebo veřejnou korporací, včetně korporací mezinárodních, nebo jednotlivcem kteréhokoliv státu kterémukoliv veřejnému činiteli nebo volenému zástupci jiného státu jako nepřiměřené protihodnoty za vykonání nebo nevykonání jakékoliv povinnosti veřejného činitele, která je spojena s mezinárodní obchodní transakcí;
- (b) Požadování, přijímání nebo získávání, přímo nebo nepřímo kterýmkoliv veřejným činitelem nebo voleným zástupcem státu od kterékoliv soukromé nebo veřejné korporace, včetně mezinárodní korporace nebo jednotlivce z jakékoliv země jakékoliv plnění, dar nebo jinou výhodu jako nepřiměřenou protihodnotu za vykonání nebo nevykonání jakékoliv povinnosti veřejného činitele, která je spojena s mezinárodní obchodní transakcí.

Deklarace také zakazuje poskytování takových úplatků, které jsou nabízeny soukromými nebo veřejnými korporacemi nebo jednotlivcem kterémukoliv veřejnému činiteli nebo volenému zástupci jiného státu s cílem zjistit, jak by se tato osoba zachovala a její případný souhlas s přijetím úplatku.

Státy mají podle deklarace též zavést nebo rozvinout takové účetní standardy a praktiky, které zlepší transparentnost mezinárodních obchodních transakcí a které podpoří soukromé i veřejné korporace, včetně mezinárodních korporací a jednotlivců zde zaangażovaných, při vyhýbání se a boji proti korupci, úplatkářství a příbuzným nelegálním praktikám.

Státy mají dále rozvíjet nebo podporovat rozvoj obchodních kodexů, standardů nebo takového chování, které zakazuje korupci, úplatkářství nebo podobné nelegální praktiky.

Podporováno bude uzákonění nelegálního obohacení veřejných činitelů nebo volených zástupců jako trestného činu.

Státy se zavazují k vzájemné spolupráci a k tomu, že si navzájem poskytnou co nejširší pomoc při vyšetřování a jiných legálních postupech a řízeních konaných za účelem odhalení korupce a úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích. Vzájemná pomoc může zahrnovat vše, co je povoleno zákony jednotlivých států nebo ujednáno v bilaterálních smlouvách nebo v jiných dohodách podepsaných konkrétními státy, přičemž je třeba brát zřetel na důvěrný charakter informací, dokumentů a postupů.

Ad c) dokumenty týkající se problematiky omamných a psychotropních látek

Rezoluce č. 51/64 o mezinárodní akci pro boj proti zneužívání drog a nelegální výrobě a obchodování byla Valným shromážděním přijata v prosinci 1996. Rezoluce je rozdělena do sedmi tématických částí, čtvrtá je věnována zvláštnímu zasedání Valného shromáždění o boji proti nedovolené výrobě, prodeji, poptávce, obchodování a distribuci omamných a psychotropních látek a proti podobným aktivitám. Na svém zvláštním zasedání Valné shromáždění (mimo jiné):

- rozhodlo o uspořádání zvláštního zasedání se zaměřením na boj proti nelegální výrobě, prodeji, poptávce, obchodování a distribuci omamných a psychotropních látek a podobných činností, a se zaměřením na vypracování nových strategií, metod, praktických činností a speciálních opatření k posílení mezinárodní spolupráce na poli problematiky nedovolených dispozic s drogami.

- rovněž rozhodlo na základě doporučení Ekonomické a sociální rady, že zvláštní zasedání bude zaměřeno na:

- a) podporu dodržování a plné implementace Konvence o omamných látkách z roku 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs), Konvence o psychotropních látkách z r. 1971 a Konvence OSN proti nedovolenému obchodování s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988;
- b) přijetí opatření k posílení mezinárodní spolupráce, která by přispěla k lepšímu uplatňování práva;
- c) přijetí opatření k zabránění zneužívání léčiv užívaných pro nelegální výrobu drog a k posílení kontroly výroby a obchodu se stimulanty a s jejich prekursory;
- d) přijetí a podporu programů, strategií a jiných opatření pro kontrolu zneužívání drog, včetně opatření přijatých na mezinárodní úrovni k redukci nelegální poptávky po drogách;

- e) přijetí opatření pro prevenci a trestání praní špinavých peněz s ohledem na implementaci Konvence OSN proti nelegálnímu obchodování s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988;
- f) podporu mezinárodní spolupráce v rozvoji programů směřujících k vymýcení nelegálních plodin a podporu alternativních programů;
- g) přijetí opatření k posílení koordinace se systémem OSN v boji proti obchodování s drogami a s tím spojeným organizovaným zločinem, proti teroristickým skupinám začleněným do obchodu s drogami a proti nelegálnímu obchodování se zbraněmi.

3.1.8. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1997

Ad b) dokumenty týkající se korupce

Rezoluce č. 52/87 přijatá dne 12. 12. 1997 se zabývala *mezinárodní spoluprací proti korupci a úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích*. Valné shromáždění zde vyjádřilo přesvědčení, že takové praktiky narušují integritu státní správy a oslabují sociální a ekonomickou politiku podporováním korupce ve veřejném sektoru, čímž snižují jeho důvěryhodnost, a že boj proti korupci musí být podporován mezinárodní spoluprací jednotlivých států. Valné shromáždění též v rezoluci vyjádřilo souhlas s tím, že by státy měly přijmout všechna dostupná opatření k implementaci Deklarace OSN proti korupci a úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích a k implementaci Mezinárodního kodexu chování veřejných činitelů. Členské státy jsou zde zároveň vybízeny, aby kriminalizovaly úplatkářství veřejných činitelů jiných států v mezinárodních obchodních transakcích a aby aktivně přistupovaly k prevenci a boji proti úplatkářství a korupci, např. snižováním institucionálních bariér cestou rozvoje integrovaného systému managementu a cestou podpory reforem práva v souladu se základními právními principy jak v sektoru soukromém, tak v sektoru veřejném. Dále by měla být posílena role občanů v rozvoji transparentní a trestně odpovědné vlády, podpořena aktivní účast nevládních organizací v plánování a implementaci aktivit, jejichž cílem je pozvednutí etických standardů a úrovně chování ve vládních i obchodních transakcích. Spolupráce mezi jednotlivými státy, včetně technické spolupráce, by měla napomoci rozvoji a implementaci standardů dobré vlády, zvláště její transparentnosti a trestní odpovědnosti, stanovit pravidla chování v obchodní a finanční oblasti a jiná antikorupční opatření.

3.1.9. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 1998

Ad a) Dokumenty týkající se problematiky organizovaného zločinu

Rezoluce č. 53/111 o Mezinárodním organizovaném zločinu (Transnational organized crime) připoměla důležitost Deklarace o prevenci a kontrole organizovaného zločinu přijaté v Buenos Aires v listopadu 1995, Dakarskou Deklaraci o Prevenci a kontrole organizovaného zločinu a korupci přijatou v Dakaru v červnu r. 1997 a Manilskou Deklaraci o prevenci a kontrole organizovaného zločinu z března 1998.

Valné shromáždění vyzývá členské státy plně implementovat Neapolskou politickou Deklaraci a Globální program pro akci proti organizovanému zločinu přijaté na Světové konferenci konané roku 1994 a rovněž vyzývá jednotlivé země k přijetí příslušné legislativy a usměrňujících a administrativních opatření týkajících se dané problematiky.

V rezoluci byla vyjádřena potřeba vypracovat mezinárodní konvenci proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a další možné prostředky.

Ad b) Dokumenty týkající se problematiky korupce

Dne 15. prosince 1998 přijalo Valné shromáždění *rezoluci č. 53/176 o Akci proti korupci a úplatkářství v mezinárodních transakcích* (Action against corruption and bribery in international commercial transaction).

Tak jako v předchozích stejnojmenných rezolucích i v této Valné shromáždění prohlásilo korupci za vážný problém schopný ohrozit stabilitu a bezpečnost společností a ekonomický a politický vývoj.

Odvolává se na svou rezoluci 3514 z 15. 12. 1975 a na práci, kterou vykonala Ekonomická a sociální rada ve věci vypracování mezinárodního Kodexu chování veřejných činitelů a chování mezinárodních korporací. Zmiňuje též Pravidla chování Obchodní komory v boji proti vydírání a korupci v mezinárodních obchodních transakcích.

Připomíná rezoluci 51/191 z 16. 12. 1996, kterou byla přijata Deklarace OSN proti korupci a úplatkářství v mezinárodních transakcích a rezoluci 52/87 z 12.12.1997, ve které Valné shromáždění vyzývá státy k přijmutí všech možných opatření k implementaci Deklarace OSN a ostatních relevantních mezinárodních rezolucí v boji proti korupci.

Ad c) Dokumenty týkající se omamných a psychotropních látek

Rezoluce č. 53/115 o Mezinárodní spolupráci proti světovému problému drog (International cooperation against the world drug problem) byla přijata 9. 12. 1998 a opět

vyjádřila vážné znepokojení nad neustále se vzrůstajícím problémem drog, a to i přes vynaložené úsilí všech států.

Valné shromáždění je hluboce přesvědčeno, že jeho zvláštní zasedání konající se v červnu 1998 v New Yorku věnované tomu, jak čelit světovému problému s drogami, významně přispělo k novému jednotnému systému mezinárodní spolupráce v boji proti drogám.

Zdůrazňuje důležitost přijetí Deklarace základních zásad snížení drogové poptávky. Potvrzuje, že za určitých okolností existují vazby mezi chudobou a růstem nelegální produkce a obchodu s narkotiky a psychotropními látkami, a že podpora ekonomického rozvoje zemí zasažených nelegálním obchodem s drogami vyžaduje vhodná opatření včetně posílení mezinárodní spolupráce. Dále zdůrazňuje, že při všech opatřeních proti problémům s drogami musí být jejich součástí respektování lidských práv.

Rezoluce se dále člení na čtyři části:

- I. Respektování zásad obsažených v Chartě Spojených národů a mezinárodního práva v boji proti světovému problému s drogami
- II. Mezinárodní spolupráce v boji proti světové drogové problematice
- III. Akce systému Spojených národů
- IV. Mezinárodní protidrogový program Spojených národů

3.1.10. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním v roce 1999

Ad a) Dokumenty týkající se problematiky organizovaného zločinu

Dne 17. 12. 1999 byla schválena *rezoluce č. 54/129 o Politické konferenci OSN na vysoké úrovni o podepsání konvence proti organizovanému zločinu* (High-level Political Signing Conference for the United Nations Convention against Transnational Organized Crime).

Valné shromáždění rozhodlo svolat politickou podpisovou konferenci na vysoké úrovni v Palermu a vyzývá za tím účelem všechny státy, aby byly zastoupeny na nejvyšší možné vládní úrovni. Valné shromáždění se odvolává na svou rezoluci 53/111 z 9.12.1998, ve které bylo rozhodnuto o zřízení mezivládní „ad hoc“ výboru za účelem vypracování obsáhlé mezinárodní konvence proti organizovanému zločinu a dalších mezinárodních instrumentů věnovaných boji proti obchodování se ženami a dětmi, boji proti nezákonné výrobě a obchodování se zbraněmi a nelegálnímu obchodování při transportu uprchlíků. Uvědomuje si

důležitost jednání o Konvenci a protokolu k němu konaném ve Vídni v souladu s rezolucí VS 40/243 z 18. 12. 1985 a 53/111 a 53/114 z 9. 12. 1998.

Rezoluce 54/126 o Návrhu konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a návrhu protokolu k němu (Draft United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the draft protocols thereto) byla přijata dne 17. 12. 1999.

Valné shromáždění se odvolává na rezoluci 49/159 z 23. 12. 1994, ve které byla schválena Neapolská politická Deklarace a Globální program pro akci proti potírání organizovanému zločinu, přijaté Světovou ministerskou konferencí konanou v Neapoli v listopadu 1994. Zároveň připomíná všechny dosud přijaté deklarace k tomuto tématu z předchozích let.

Valné shromáždění je přesvědčeno o potřebě urychleného vývoje a dohotovení obsáhlé mezinárodní konvence proti organizovanému zločinu a protokolu k ní a rozhodlo o vypracování dodatečného instrumentu „ad hoc“ výboru věnovaného všem osobám, ale především ženám a dětem. Dále vyzývá v pokračování poskytovat členským státům technickou spolupráci a všechny ostatní formy výpomoci na poli trestní prevence a trestní justice, zahrnující prevenci a kontrolu mezinárodního organizovaného zločinu.

Ad b) Dokumenty týkající se korupce

Rezoluce 54/128 Akce proti korupci (Action against corruption) byla přijata dne 17. 12. 1999. Valné shromáždění v této rezoluci mimo jiné upozorňuje na nebezpečí, že korupce je častěji spojována s organizovaným zločinem a často řízena na mezinárodní bázi. Obrací pozornost k rostoucímu číslu regionálních konvencí a ostatních regionálních instrumentů, které napomáhají v boji proti korupci.

Bere na vědomí úspěšnost konání zasedání skupiny expertů o korupci a finančních tocích, konané v Paříži 30. 3. - 1. 4. 1999 a rovněž konání prvního celosvětového Fóra v boji proti úplatkářství ve Washingtonu ve dnech 24. - 26. 2. 1999, kde byli vyzváni účastníci devadesáti vlád ke vzájemné spolupráci a přijetí efektivních opatření k tomuto problému.

Valné shromáždění v rezoluci dále vyzývá ke kriminalizaci úplatkářství ve všech jeho formách a vyzývá členské státy k implementaci relevantních mezinárodních konvencí a ostatních instrumentů směřujících k boji proti úplatkářství. Rovněž hledá způsoby, jak přesvědčit finanční centra, aby přijala pravidla, která jim umožní vysledovat výnosy

z organizovaného zločinu a úplatkářství a přijmout protiopatření a účastnit se aktivně na mezinárodní spolupráci zaměřené na prevenci a kontrolu všech forem finanční kriminality.

Rezoluce 54/205 o Prevenci podvodných praktik a nezákonného převodu finančních prostředků (Prevention of corrupt practices and illegal transfer of funds) přijatá dne 22. prosince 1999 se odvolává se na rezoluci 53/176 z 15. 12. 1998 o boji proti úplatkářství a korupci v mezinárodních obchodních transakcích. Tak jako v předchozích rezolucích týkajících se úplatkářství i v této rezoluci Valné shromáždění prohlásilo korupci za vážný problém a poukazuje na důležitost existence mezinárodních a národních zákonů v boji proti korupci.

Rezoluce odsuzuje úplatkářství, korupci, praní peněz a nezákonné převody finančních prostředků a vyzývá k dalším mezinárodním a národním opatřením v boji proti těmto praktikám a korupci v mezinárodních obchodních transakcích a mezinárodní spolupráci a podpoře těchto opatření.

Ad c) Dokumenty týkající se omamných a psychotropních látek

Dne 17. 12. 1999 byla přijata **rezoluce č. 54/132 o Mezinárodní spolupráci v boji proti světovému problému drog** (International cooperation against the world drug problem)

Valné shromáždění se odvolává na své rezoluce č. 52/92 z 12. 12. 1997 a č.53/115 z 9. 12. 1998. Je vážně znepokojeno, že přes úsilí všech států, příslušných mezinárodních organizací, občanských společností a nevládních organizací stále existuje globální expanze drogového problému. Vyjádřilo znepokojení zejména nad rostoucí brutalitou a ekonomickým vlivem zločineckých organizací a teroristických skupin zapletených do obchodu s drogami a dalších kriminálních aktivit, jako je např. praní špinavých peněz a nelegální obchod se zbraněmi, surovinami a nezbytnými chemikáliemi a vzrůstajícím nadnárodními vazbami mezi nimi.

Dále zdůrazňuje důležitost přijetí Akčního plánu realizace Deklarace základních zásad snížení drogové poptávky, která se zaměřuje na prevenci užívání drog a na snížení nežádoucích následků drogové závislosti a ujišťuje, že je věnována speciální pozornost ohroženým skupinám obyvatelstva, zejména mládeži.

Podtrhuje úlohu Výboru pro narkotika jako základního politického orgánu Spojených národů v oblasti kontroly drog a vyjadřuje uznání Mezinárodnímu výboru pro kontrolu

narkotik a všem státům, především těm, které vyrábějí narkotika pro vědecké a zdravotní účely, za jejich úsilí v boji proti zneužití těchto látek k nelegálnímu obchodování.

Valné shromáždění zjišťuje, že používání Internetu představuje nové možnosti a výzvy k mezinárodní spolupráci v boji proti drogové závislosti a nezákonné produkci a obchodu s drogami a uznává výměnu informací včetně předávání národních zkušeností pomocí tohoto média.

Rezoluce je dále členěna na pět částí :

I. Respektování zásad obsažených v Chartě Spojených národů a mezinárodního práva v boji proti celosvětovému problému s drogami

Valné shromáždění apeluje na členské státy, aby i nadále podporovaly efektivní spolupráci na mezinárodních a regionálních úrovních v boji se světovým problémem drog a vybízí státy k ratifikování a zavádění všech opatření konvencí.

II. Akční plán k zavedení Deklarace základních zásad snižování poptávky po drogách

Nabádá všechny členské státy k implementaci Akčního plánu do svých národních, regionálních a mezinárodních akcí.

III. Mezinárodní spolupráce v boji se světovým drogovým problémem

Vyzývá členské státy k přijetí efektivních opatření včetně národních zákonů a nařízení, aby byly implementovány doporučení Globálního akčního plánu, k posílení národních justičních systémů a spolupráci při vytváření účinných mechanismů pro kontrolu drog v souladu s těmito mezinárodními principy. Dále apeluje na členské státy, aby přijaly efektivní opatření, včetně možných národních legislativních opatření a úžeji spolupracovaly při potírání malých organizací ilegálního obchodu, které v důsledku svých těsných vazeb na nelegální obchod s drogami vytvářejí obvykle vysokou úroveň kriminality.

IV. Akce systému OSN

Valné shromáždění stvrzuje úlohu výkonného ředitele Mezinárodního výboru OSN pro kontrolu drog při koordinaci a poskytování účinného vedení všech protidrogových aktivit OSN.

V. Mezinárodní protidrogový program OSN

Valné shromáždění žádá Mezinárodní protidrogový program, aby i nadále intenzivně spolupracoval s členskými státy a ostatními relevantními regionálními organizacemi a posiloval dialog o spolupráci s multilaterálními bankami pro obnovu a rozvoj a s mezinárodními finančními institucemi.

Na závěr rezoluce je připojen Akční plán realizace Deklarace základních zásad snížení drogové poptávky.

3.1.11. Relevantní dokumenty vydané Valným shromážděním OSN v roce 2000

Ad a) *Rezolucí č. 55/25* z 15. listopadu roku 2000 byla přijata *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* (United Nation Convention against Transnational Organized Crime). Přijetím této Úmluvy OSN byla završena významná etapa v úsilí mezinárodního společenství států o posílení spolupráce v boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

Účelem Úmluvy OSN je podporovat spolupráci s cílem účinnější prevence a boje proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

Úmluva je vlastně soubor několika spolu souvisejících instrumentů. Prvním je obecná Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a vedle ní připravené zatím tři protokoly věnované specifickým problémům, které je nutné v současné době prvořadě mezinárodně řešit. Dva protokoly byly dokončeny a otevřeny k podpisu na Palermské konferenci koncem minulého roku (12. - 15. 12. 2000). Jedná se Protokol k předcházení, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zvláště se ženami a dětmi a Protokol proti ilegálnímu dopravování migrantů po zemi, na moři a vzduchem.

Iniciativy v boji proti ekonomické kriminalitě vyvíjí rovněž *Komise pro prevenci kriminality a trestní justice*, která působí při OSN. Tato komise doporučila na svém 8. zasedání ve dnech 27. 4. - 6. 5. 1999 **Ekonomické a sociální radě OSN** přijetí několika návrhů rezolucí a rozhodnutí týkajících se tří výše zmíněných témat. Návrhy rezolucí byly schváleny **ECOSOC** a připraveny k přijetí Valným shromážděním OSN.

Návrh rezoluce I dával Valnému shromáždění ke zvážení, aby Devátý kongres OSN věnoval zvýšenou pozornost způsobům a prostředkům při vytváření návrhu *Konvence OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*.

V návrhu rezoluce II na návrh *Konvence OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a dodatkovým protokolům* se nechává na úvaze Valného shromáždění, zda by bylo možno požádat ad hoc zřízený *Výbor pro spolupráci při přípravě Konvence proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* (Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime) o zintenzívnění jeho práce tak, aby byla dokončena v roce 2000, a dále ho požádat o rozvržení časového plánu pro vyjednávání o návrhu protokolů týkajících se mj. nedovolené výroby a obchodu se zbraněmi, jejich částmi a komponenty a s municí.

Návrh rezoluce III ukládal členským státům zvážit potřebná opatření k přijetí legislativních nebo jiných nezbytných opatření, kterými by byla trestně postižitelná nedovolená výroba a obchod se zbraněmi, jejich částmi a komponenty a s municí. Členské státy by také měly zvážit formy spolupráce a výměny informací, které by sloužily prevenci, potírání a boji proti výrobě a obchodu s těmito produkty.

Návrh rezoluce IV se týká boje proti korupci. Valné shromáždění by podle tohoto návrhu mělo zdůraznit nutnost jednotné globální strategie k posílení mezinárodní spolupráce v prevenci a trestání korupce a nařídít ad hoc Výboru pro spolupráci na Konvenci proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, aby do návrhu inkorporoval *Konvenci o opatřeních proti korupci spojené s organizovaným zločinem*.

3. 2. Regionální komise a organizace působící na národních úrovních

Na ekonomické problematice spolupracují s OSN velmi efektivně **regionální komise**, které participují zejména na programech *Výkonného výboru pro ekonomické a sociální záležitosti a skupiny pro rozvoj při OSN* (Executive Committee on Economic and Social Affairs and the United Nations Development Group - *UNDG*) a spolupracují s *Oddělením pro ekonomické a sociální záležitosti sekretariátu OSN*, s *Konferencí OSN pro obchod a rozvoj* (United Nations Conference on Trade and Development - *UNCTAD*) a s *Programem OSN pro rozvoj* (United Nations Development Programme - *UNDP*).

Mezi výše zmíněné komise pracující na regionálních úrovních patří:

1. *Ekonomická komise pro Evropu (ECE - Economic Commission for Europe)*,
2. *Ekonomická a sociální komise pro Asii a Pacifik (ESCAP - Economic and Social Commission for Asia and the Pacific)*,
3. *Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a Karibskou oblast (ECLAC - Economic Commission for Latin America and the Caribbean)*,
4. *Ekonomická komise pro Afriku (ECA - Economic Commission for Africa)*,
5. *Ekonomická a sociální komise pro západní Asii (ESCWA - Economic and Social Commission for Western Asia)*.

Ekonomická komise pro Evropu (ECE)

Na poli norem a standardů pracuje *ECE* na rozvoji normativních instrumentů, posilujících regionální spolupráci a snahy o ekonomickou integraci.

Zastánci silné pozice regionálních komisí argumentují zejména poukazem na to, že globalizace má mj. za následek otevřený regionalismus a nárůst meziregionálního obchodu, a s tím spojenou poptávku po určitých službách poskytovaných mezinárodním finančním systémem. Taková poptávka bude nejefektivněji uspokojena právě prostřednictvím supervize těchto místních komisí, které ekonomické prostředí regionu důvěrně znají. S tím souvisí také teorie, že některé služby mohou být užitečnější a efektivnější v regionálním kontextu, než na úrovni velkých celosvětových organizací.

Důležitou součástí práce *ECE* je její spolupráce s *UNCTAD* na poli ekonomických analýz. *ECE* se zavázala dodávat od roku 1999 *UNCTADu* údaje a analýzy o rozvoji transformujících se ekonomik ve Východní Evropě, pobaltských zemích a Ruské federaci, které budou součástí Zprávy o obchodu a rozvoji (Trade and Development Report).

O *ECE* a jejích úkolech se zmiňuje též *Výsledek ekonomického průzkumu v Evropě, 1999* (Summary of the economic survey of Europe 1999, E/2000/11), který se mj. zabývá transformací ekonomik zemí střední a východní Evropy. Také každoroční seminář, který se koná vždy na jaře před zasedáním Komise, byl v roce 2000 pořádán na téma „Od plánování k obchodu: transformační proces po deseti letech“ a byl zaměřen zejména na strukturální změny a makroekonomickou politiku v transformujících se ekonomikách od roku 1989, stejně jako na následky těchto změn.

Také *Centrum pro mezinárodní prevenci kriminality* při OSN vypracovalo tři globální programy prevence kriminality, mezi které patří: *Globální program proti korupci* (Global Programme against Corruption) a *Zhodnocení nadnárodních organizovaných kriminálních skupin: nebezpečí a trendy* (Assessing Transnational Organized Crime Groups: Dangerousness and Trends).

4. Další mezinárodní aktivity zaměřené proti ekonomické kriminalitě

4. 1.

V roce 1996 byla v USA založena nevládní organizace *Národní koalice pro prevenci ekonomické kriminality* (NCPEC - National Coalition for the Prevention of Economic Crime), která poskytuje své služby v boji proti ekonomické trestné činnosti převážně na poli počítačové kriminality. Tyto služby zahrnují prevenci, vyšetřování a stíhání hospodářských a „hi-tech“ trestných činů. Tato organizace připravuje na rok 2001 Summit o ekonomické kriminalitě.

4. 2. Organizace amerických států (OAS)

OAS byla založena v roce 1890 a jedná se o mnohonárodní organizaci, jejímž cílem je dosažení mírového procesu a rozvoje ve všech částech Ameriky. V současné době zahrnuje 35 členských států. V posledních několika letech OAS zaměřila pozornost na problém nezákonného obchodu s drogami a s ním spojenou činnost, a to zejména prostřednictvím Akčního plánu summitu v Miami, který se uskutečnil v prosinci 1994.

Organizace amerických států přijala 29. března 1996 **Meziamerickou úmluvu proti korupci**, od svého vstupu v platnost dne 6. března 1997 je úmluva otevřena k podpisu také státům, které nejsou členy OAS. Zatím však žádný stát, který se na jejím sjednávání nepodílel, k úmluvě nepřistoupil. Úmluva v současnosti slouží jako regionální nástroj pro potírání korupce na vnitrostátní i mezinárodní úrovni.

4. 3. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)

OECD byla založena 30. září 1961. Vrcholným orgánem je Rada, která vydává Rozhodnutí, právně závazná pro členské země a Doporučení, jako výraz politické vůle. Početné mezinárodní organizace, které nejsou součástí OECD, v jejích aktivitách participují: Komise evropského společenství, Evropské sdružení volného obchodu. Kromě toho OECD udržuje oficiální vztahy s Mezinárodní organizací práce, Organizací pro výživu a zemědělství, Mezinárodním měnovým fondem, Světovou bankou, s velkým počtem organizací OSN atd.

Dvacet čtyři členové OECD byli mezi prvními, kteří se připojili k FATF, jejímž skutečným hostitelem je právě OECD. Přes ochotu jednotlivých států bojovat proti praní špinavých peněz, OECD dosud k tématu praní špinavých peněz ani nezákonného obchodu s drogami nic nepublikovalo. Ovšem uspořádalo několik setkání s touto problematikou v období 1990 - 1991.

20. 11. 1997 členské země OECD a pět nečlenských zemí přijaly ***Konvenci o boji proti úplatkářství cizích úředníků veřejné správy v mezinárodních obchodních transakcích.*** Tato Konvence stanovila normu pro účinné národní zákony kriminalizující korupci cizích úředníků veřejné správy v mezinárodních transakcích a základ pro účinnou mezinárodní soudní spolupráci.

4. 4. Finanční akční výbor proti praní peněz (Financial Action Task Force on Money Laundering - FATF)

je mezivládní orgán, jehož úkolem je tvorba a podpora zásad boje proti praní peněz, tzn. zakrývání ilegálního původu zisků z kriminální činnosti. Cílem těchto zásad je zamezit využívání ilegálních zisků při budoucí trestné činnosti a zabránit vlivu těchto zisků na legální ekonomické aktivity.

FATF byl vytvořen v červenci 1989 na Pařížském ekonomickém Summitu vedoucími činiteli zemí G7 (zahrnuje skupinu průmyslově nejvyspělejších zemí – USA, Japonsko, Německo, Francie, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Itálie, Kanada - a zabývá se prevencí a represí organizovaného zločinu) a Presidentem Evropské komise.

FATF nyní sdružuje 26 zemí (Austrálie, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Honkong, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemské království, Norsko, Nový Zéland, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Singapur, Spojené království VB a Severního Irska, Spojené Státy, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko) a dvě mezinárodní organizace (Evropská komise a Rada pro spolupráci v Mexickém zálivu).

Dne 19.dubna 1990 vydal FATF zprávu stanovující **čtyřicet doporučení** proti praní peněz. V roce 1996 byla revidována tak, aby obsáhla zkušenosti získané během uplynulých šesti let, a aby odrážela změny, k nimž od roku 1990 v otázce praní peněz došlo.

Čtyřicet doporučení bylo navrženo tak, aby měla univerzální použití a vytváří rámec úsilí zaměřeného na potírání praní peněz. Doporučení zasahují do trestního soudnictví a represivního systému, finančního systému a jeho řízení a do oblasti mezinárodní spolupráce.

Jelikož každá země má jiný právní i finanční systém, a všechny státy nemohou realizovat shodné kroky, Doporučení tedy představují základní principy usměrňující činnost v této oblasti, které lze aplikovat v souladu se situací a ústavním rámcem dané země, a které umožňují zemím určitou míru flexibility.

Země sdružené ve FATF se zavázaly akceptovat mnohostranné stálé pozorování a vzájemné kontroly. Implementace čtyřiceti Doporučení je ve všech členských zemích monitorována, a to formou ročního hodnocení provedeného danou zemí a prostřednictvím podrobnějšího vzájemného hodnocení.

4. 5. „Wolfsberská pravidla“ - Globální pravidla proti praní špinavých peněz pro privátní bankovníctví

Skupina největších světových bank (ABN AMRO Bank N.V., Barclays Bank, Banco Santander Central Hispano, S.A., Chase Manhattan Corporation, Citibank, N.A., Credit Suisse Group, Deutsche Bank AG, HSBC, J.P.Morgan, Inc., Société Générale, UBS AG.) odsouhlasila vydání Pravidel proti praní peněz pro privátní bankovníctví, která byla oznámena dne 30. 10. 2000.

5. Česká republika a mezinárodní prameny týkající se ekonomické kriminality

Česká republika se aktivně zapojila do úsilí v boji proti ekonomické kriminalitě, o čemž svědčí přehled následujících aktivit.

Dne 21. února 1971 byla ve Vídni sjednána *Úmluva o psychotropních látkách*, která mj. zavazuje členské státy k předcházení zneužívání psychotropních látek a nedovolenému obchodu s nimi, k němuž toto zneužívání vede. Členské státy Úmluvy se dále zavázaly vést boj proti tomuto zneužívání a nedovolenému obchodu. Úmluva vstoupila pro tehdejší ČSSR v platnost dnem 11. ledna 1989 (ve *Sbírce zákonů publikováno pod číslem 62/1989 Sb. vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách*).

Stejného tématu se týká i *sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb. o sjednání Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami*. Prezident tehdejší ČSFR Úmluvu ratifikoval a Úmluva vstoupila pro ČSFR v platnost dnem 2. září 1991.

V Úmluvě OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami smluvní strany uznaly existenci propojení mezi nedovoleným obchodem a dalšími formami organizované trestné činnosti s ním spojené, což podkopává zákonné hospodářství a ohrožuje stabilitu, bezpečnost a suverenitu států. Bylo zde též vyjádřeno přesvědčení, že nedovolený obchod s omamnými a psychotropními látkami představuje mezinárodní trestnou činnost, jejíž potlačení vyžaduje naléhavou a prvořadou pozornost zejména proto, že tato činnost zajišťuje velké příjmy a je zdrojem značného majetku, což umožňuje mezinárodním zločineckým organizacím pronikat do vládních struktur, tyto struktury rozkládat a narušovat, do zákonné obchodní a finanční činnosti a do společnosti na všech jejích úrovních.

5. 1. Dvoustranné mezinárodní smlouvy týkající se ekonomické kriminality

Další formou činnosti proti ekonomické kriminalitě je nepochybně též uzavírání dvoustranných mezinárodních dohod. Kromě níže uvedeného přehledu uzavření takovýchto smluv Českou republikou popisujeme podrobněji *sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 37/2000 Sb. m. s. o podpisu Dohody mezi vládou České republiky a vládou Italské*

republiky o spolupráci v boji proti terorismu, organizovanému zločinu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, které vstoupilo v platnost dne 15. prosince 1999. Sdělení uvádí, že smluvní strany si jsou vědomy skutečnosti, že trestná činnost související s terorismem, organizovaným zločinem a nedovoleným obchodováním s omamnými a psychotropními látkami postihuje oba státy, čímž ohrožuje veřejný pořádek a bezpečnost, jakož i životní úroveň a fyzickou integritu vlastních občanů. Obě strany také v Dohodě uznaly význam mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu, organizovanému zločinu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a dohodly se na tom, že v rámci boje proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jejich prekurzory si budou, v souladu s právními předpisy svých států, neprodleně a systematicky poskytovat vzájemně informace, poznatky a údaje, které mohou být užitečné při potírání zmíněného druhu kriminality. Spolupráce bude obsahovat zejména:

- a) výměnu aktuálních informací o hrozbě nedovoleného obchodování s omamnými a psychotropními látkami, dále informací, poznatků a údajů týkajících se struktur zločineckých organizací nebo kriminálních skupin a jejich členů operujících v této oblasti trestné činnosti, o nových druzích uvedených látek, místech a metodách výroby, způsobech přepravy, užívaných trasách a změnách cen uvedených látek, jakož i následného praní špinavých peněz získaných v důsledku takové činnosti,
- b) výměnu informací o metodách používaných v boji proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jejich prekurzory, jakož i dalších poznatků, zkušeností a údajů s tím souvisejících,
- c) výměnu informací, poznatků a údajů o organizačních strukturách, které jsou připraveny čelit nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jejich prekurzory mimo jiné prostřednictvím dohodnutých výměn expertů a plánovanou přípravou a uskutečňováním společných výcvikových kurzů zaměřených na speciální vyšetřovací, kriminalistické expertizní techniky a operativně pátrací činnosti v obou státech,
- d) použití operativní techniky a operativně pátracích prostředků, včetně sledovaných zásilek, předstíraných nákupních operací, skrytých vyšetřovatelů, a to po vzájemné dohodě,
- e) výcvikové metody, využití protidrogových jednotek se psy a způsoby provádění protidrogových kontrol na státních hranicích,
- f) výměnu právních předpisů států smluvních stran, vědeckých, odborných a vzdělávacích publikací, týkajících se boje proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jejich prekursorsy,

g) vzájemnou trvalou výměnu zkušeností v oblasti kriminologie a kriminalistiky, včetně spolupráce příslušných odborných institucí, jakož i vzájemné poskytování vzorků omamných a psychotropních látek rostlinného či syntetického původu, které je možno zneužít, včetně výměny informací o nových druzích omamných a psychotropních látek a jejich prekurzorů a poskytování jejich vzorků, které nejsou dosud zařazeny v seznamech příslušných úmluv OSN, kterými jsou smluvní strany vázány.

Pro informaci uvádíme následující přehled dvoustranných smluv uzavřených mezi vládou ČR a vládami ostatních zemí a dohod uzavřených v gesci Ministerstva vnitra ČR a Ministerstvy vnitra ostatních zemí v otázkách boje proti organizovanému zločinu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a dalším druhům nebezpečné trestné činnosti včetně dohod uzavřených ve sféře bankovní a finanční:

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Italské republiky o spolupráci v boji proti terorismu, organizovanému zločinu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
Praha 22. 3. 1999
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Bulharské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorismu a dalším druhům nebezpečné trestné činnosti
Sofie, 17. 3. 1999
- Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v boji proti organizované kriminalitě
Praha, 13.9. 1991
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Chilské republiky o spolupráci v boji proti mezinárodnímu terorismu, mezinárodní organizované trestné činnosti a nedovolenému obchodu s omamnými, psychotropními a radioaktivními látkami
Santiago, 23. 9. 1996

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Republiky Kazachstán o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším nebezpečným druhům trestné činnosti
Almaty, 9. 4. 1998

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Maďarské republiky o spolupráci v boji proti terorizmu, při potlačování nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami a organizovaného zločinu
Praha, 16. 2. 1996

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Republiky Uzbekistán o spolupráci v boji s trestnou činností
Taškent, 17. 6. 1998

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Kyrgyzské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a prekurzory, terorizmu a dalším nebezpečným druhům trestné činnosti
Biškek, 8. 4. 1998

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Republiky Slovinsko o spolupráci při potlačování nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami a organizovaného zločinu a v boji proti terorizmu
Lublaň, 22. 5. 1998

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Chorvatské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším druhům nebezpečné trestné činnosti
Praha, 30. 11. 1999

- Ujednání mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska o spolupráci v otázkách boje proti terorizmu, obchodování s narkotiky a organizovanému zločinu a v obecných otázkách bezpečnostní praxe

Praha, 23. 7. 1990

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, terorismu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
Kyjev, 30. 6. 1997
- Dohoda mezi Ministerstvem vnitra ČR a Ministerstvem vnitra Turecké republiky o spolupráci při potírání mezinárodního nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami, mezinárodního terorismu a organizovaného zločinu
Ankara, 17. 1. 1997
- Protokol mezi Ministerstvem vnitra ČR a Ministerstvem vnitra Ukrajiny k provedení Dohody mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, terorismu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 30. 6. 1997
Kyjev, 5. 11. 1999

Následující smlouvy se týkají rovněž spolupráce v boji proti trestné činnosti:

- Smlouva mezi Ministerstvem vnitra ČR a ministerstvem vnitra Slovenské republiky o spolupráci a vzájemné pomoci
Liptovský Ján, 20. 11. 1992
- Dohoda o spolupráci mezi federálním ministerstvem vnitra České a Slovenské Federativní Republiky a ministerstvem vnitra Polské republiky
Praha, 5. 9. 1991
- Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra ČR a ministerstvem vnitra Rumunska
Praha, 25. 1. 1994
- Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra ČR a ministerstvem vnitra Tuniské republiky
Praha, 10. 5. 1999

- Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra ČR a ministerstvem vnitra Ruské federace

Praha, 21. 4. 1997

Ekonomické, bankovní a finanční sféry se dotýkají i Dohody, které byly jménem České a Slovenské Federativní Republiky podepsány dne 20. září 1990 ve Washingtonu a publikovány pod číslem 500/1992 Sb. jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o podpisu následujících dohod:

- Dohoda o Mezinárodním měnovém fondu (Washington, 22. července 1944)
- Dohoda o Mezinárodní bance pro obnovu a rozvoj (Washington, 22. července 1944)
- Dohoda o Mezinárodní finanční korporaci (Washington, 26. ledna 1955)
- Dohoda o Mezinárodním sdružení pro rozvoj (Washington, 26. ledna 1960)
- Dohoda o Mnohostranné agentuře pro investiční záruky (Washington, 11. října 1985)

Pro ČSFR vstoupily dohody v platnost dnem 20. září 1990.

5. 2. Mnohostranné úmluvy týkající se ekonomické kriminality

- **Úmluva o psychotropních látkách**

sjednána ve Vídni dne 21. února 1971

vstup v platnost pro tehdejší ČSSR dne 11. ledna 1989

- **Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami**

sjednána ve Vídni dne 20. prosince 1988

vstup v platnost pro ČSFR dne 2. září 1991

- **Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu**

přijata ve Štrasburku dne 8. listopadu 1990

vstup v platnost pro ČR dne 1. března 1997

- **Úmluva OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích**

přijata v Paříži dne 17. prosince 1997

vstup v platnost pro ČR dne 21. března 2000

Úmluva navázala na revidované doporučení o boji proti podplácení při mezinárodních podnikatelských transakcích, přijaté Radou Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) dne 23. 5. 1997, které mimo jiné požaduje vytvořit účinná opatření na odstrašení, zabránění a boj proti podplácení cizích veřejných činitelů v souvislosti s mezinárodními podnikatelskými transakcemi, především rychlou kriminalizaci takového podplácení účinným a koordinovaným způsobem a v souladu se schválenými společnými prvky stanovenými ve zmíněném doporučení a s jurisdikčními a ostatními základními právními principy každé země.

V úmluvě bylo vyjádřeno přesvědčení, že podplácení je rozšířeným jevem při mezinárodních podnikatelských transakcích, i při obchodování a investování, což je závažný morální a politický problém, podkopávající správnou autoritu i ekonomický rozvoj a deformující mezinárodní soutěžní prostředí.

Strany úmluvy uznávají, že dosažení úspěchu na tomto poli vyžaduje nejen snahu na národní úrovni, ale i multilaterální spolupráci, monitoring a další sledování. Dále strany kromě jiného odsouhlasily, že každá ze stran přijme taková potřebná opatření, aby bylo možno stanovit, že se podle jejího práva jedná o trestný čin kterékoli osoby, která úmyslně nabídne, slíbí nebo poskytne nedovolený peněžitý nebo jiný prospěch, ať již přímo, nebo zprostředkovaně, zahraničnímu veřejnému činiteli, a to pro tohoto činitele nebo pro třetí stranu, za tím účelem, aby tento činitel jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem veřejných povinností, za účelem získání nebo udržení podnikatelské aktivity nebo jiné nepatřičné výhody v mezinárodních podnikatelských transakcích. A naopak každá strana provede veškerá opatření, která jsou třeba k určení, že trestná součinnost včetně podněcování, podporování, napomáhání a navádění nebo pověření činem podplácení veřejného činitele, bude trestným činem.

Ve čl. 12 úmluvy je stanoveno, že strany budou spolupracovat při realizaci programu dalších systematických následných opatření ke sledování a podpoře úplné realizace této Úmluvy.

Trestněprávní požadavky úmluvy implementovala novela trestního zákona č. 96/1999 Sb., která podala legální definici pojmu úplatek a rozšířila dopad protikorupčních

ustanovení (§§ 160 - 163) také na osoby, které se podle úmluvy považují za zahraniční veřejné činitele.

V březnu 2000 byla zástupci členských států vyhodnocena legislativa ČR z hlediska naplnění požadavků této úmluvy (podle jejího čl.12). Toto vyhodnocení ukázalo, že v současné době není splněn pouze jeden požadavek úmluvy, a to zakotvení odpovědnosti právnických osob za trestný čin podplácení veřejného činitele. Tato otázka má být řešena v rámci rekodifikace trestního práva. Konečné stanovisko v tomto směru bude vysloveno v období let 2003 - 2004.

5.3. Mezinárodní ekonomické organizace, jichž je ČR členem

Česká republika je v současné době členem následujících mezinárodních ekonomických organizací (v závorce je uvedeno datum přistoupení ČR):

- **Organizace spojených národů (UN)**, (19. 1. 1993)
- **Ekonomická a sociální komise (ECOSOC)**, orgán OSN, (19. 1. 1993)
- **Konference OSN pro obchod a rozvoj (United Nations Conference on Trade and Development - UNACTAD)**, orgán OSN, (1. 1. 1993)

- **Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj - OECD**, (21. 12. 1995)

- **Mezinárodní měnový fond** (14. 9. 1990, ČR se stala nástupnickým státem ČSFR k 1. 1. 1993)

- **skupina Světové banky** (14. 9. 1990, ČR se stala nástupnickým státem ČSFR k 1. 1. 1993)

- **Evropská banka pro obnovu a rozvoj - EBRD**, (28. 3. 1991, ČR se stala nástupnickým státem ČSFR k 1. 1. 1993)

- **Rozvojová banka Rady Evropy (Council of Europe Development Bank - CEB)**, (12. 2. 1999)

- **Světová obchodní organizace (WTO)**, (1. 1. 1995)

ČR dále úzce spolupracuje s Evropskou investiční bankou (EIB). Akcionáři EIB jsou však pouze členské státy Evropské Unie. Jakmile se Česká Republika stane členem Evropské Unie, stane se automaticky (po všech administrativních a právních krocích) členem EIB.

Oddíl II.

Trestní právo a ekonomická kriminalita

1. Úvod

Negativním jevem v polistopadovém vývoji je nepochybně nárůst kriminality. Je možno konstatovat, že kriminalita v současné době patří mezi nejzávažnější celospolečenské problémy. Nejenže v uplynulých deseti letech značně vzrostla, ale nabývá i nových forem. Velmi vysoká je zejména majetková a hospodářská kriminalita.

Intenzita a rozsah hospodářské trestné činnosti ovlivňuje zásadním způsobem kvalitu života společnosti. Kromě jiných aspektů se hospodářská trestná činnost dotýká základních příjmových složek státu (daní, cel, poplatků), jejichž ohrožení zpochybňuje dlouhodobé a kvalitní fungování státního mechanismu.

Hospodářská kriminalita v České republice dosáhla takových rozměrů, že neotřásá jen právním vědomím občanů, nýbrž i stabilitou celého hospodářství. Uplynulá léta ukázala aktivnost a flexibilitu pachatelů této trestné činnosti, zatímco naše kontrolní a finanční orgány, policie a další orgány činné v trestním řízení byly novými formami hospodářské kriminality zaskočeny a do značné míry zůstávají dodnes bezmocné. V uplynulých letech lze vysledovat nedostatečnou vůli státu bojovat účinně proti těmto kriminálním fenoménům. Podle mého názoru nelze vše svěst na nedostatečnou či opožděnou legislativu.

Trestné činy hospodářské tvoří významnou součást trestních zákoníků rozvinutých zemí. Také u nás platný trestní zákon jednoznačně s existencí hospodářské kriminality a s jejím postihem počítá. Trestní zákon řadí mezi objekty chráněné trestním zákonem zájmy společnosti a práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob. Znamená to tedy, že ani ekonomické zájmy z nich nejsou vyloučeny. Existuje celá řada skutkových podstat, které chrání zejména ekonomické zájmy (viz hlava II. a hlava IX. tr.zák.).

Důvodů, proč je nezbytné chránit společenské vztahy uvnitř ekonomické sféry i prostředky trestní represe, je mnoho. Patří k nim zejména skutečnost, že mnohým protiprávním jednáním se lze jen velmi těžko bránit prostředky mimo trestní právo. Lze si jen stěží představit, jak bez použití hrozby trestní sankce chránit vztahy mezi státem a podnikateli v oblasti daňové nebo v oblasti rozhodování státních úředníků před korupcí.

Význam trestního práva obecně a s plným dopadem i v ekonomice spočívá v tom, že

již sama pohrůžka trestem působí jako významný faktor pro plnění právních povinností. Odhalování a trestání protiprávních jednání uvedený preventivní účinek pohrůžky trestem podporuje a naopak nedostatečná činnost orgánů činných v trestním řízení prevenci kriminality snižuje.

Trestní právo samo o sobě není způsobilé odstranit nebo zabránit jevům tvořícím kriminalitu v ekonomice. Působí jen jako podpůrný a nenahraditelný prostředek ochrany ekonomických vztahů. Úlohu trestního práva v ekonomice nelze podceňovat. Ta je v současnosti a bude i v budoucnu nezastupitelná jak v prevenci, tak i v represí. Trestní právo však nedisponuje takovými prostředky, aby mohlo odstranit nebo výrazněji snížit faktory, které tuto kriminalitu vyvolávají. Z těchto důvodů nelze ani význam trestního práva v ekonomice přeceňovat. Trestní právo může být jen jedním z celé řady nástrojů ochrany zájmů společnosti, respektive práv fyzických a právnických osob, ale je přitom nástrojem nezastupitelným.

Trestněprávní úprava jednotlivých skutkových podstat a jejich znaků má význam pro možnost účinného postihu některých negativních jevů, protože od ní se odvíjí jednak stanovení hranice míry podnikatelského rizika a jednak zaměření dokazování k určitým znakům trestného činu. Trestní právo reaguje na důsledky negativních jevů v ekonomice respektive podnikání, na jejich příčiny působí trestní represí jen nepřímo.

Rozhodující vliv v této oblasti musí sehrát jiné než trestněprávní nástroje. Je to zejména kvalitní mimotrestní rámec podnikání a hospodářské soutěže. Ten by měl zahrnovat odpovídající hmotněprávní úpravu právních vztahů spojených s podnikáním a s ekonomickou činností vůbec, ale i procesní pravidla umožňující co nejrychlejší vynutitelnost porušeného práva. Svou významnou roli hrají i takové faktory jako dostatečné kontrolní mechanismy, kvalitní státní aparát, podnikatelská morálka apod.

2. Přehled vývoje zákonné úpravy hospodářské kriminality v českých zemích

Lze konstatovat, že z hlediska nejširšího vnímání hospodářských trestných činů je sledování vývoje pozitivní trestně právní úpravy na našem území velmi blízké vývoji celé úpravy trestního zákona. Zachycení vývoje legislativních změn v celé šíři trestního zákona nepřiměřeně rozšiřuje rozsah sledované oblasti, proto se následující velmi stručný historický exkurs soustřeďuje /až na výjimky/ pouze na změny, které učinil zákonodárce v částech trestního zákona, výslovně zaměřených na hospodářské trestné činy.

a) Trestněprávní úprava v letech 1852 – 1950

Základní trestněprávní úprava je obsažena v trestním zákoně o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117/1852 říš. zák. V málo měněné podobě platila úprava téměř celé století, respektive jeden a půl století, neboť zákon z roku 1852 navazoval a novelizoval předchozí právní úpravu z roku 1803. Trestní norma je rozdělena na dva díly. První se týká zločinů, druhý obsahuje popis jednání charakterizovaných jako přečiny a přestupky.

Z vedlejších trestních zákonů je nutno zmínit následující :

- zákon ze dne 6. ledna 1890, č. 19 říš. zák., o ochraně známek
- zákon ze dne 11. ledna 1897, č. 30 říš. zák., o ochraně vynálezů (patentový zákon)
- nařízení ze dne 12. října 1914, č. 275 říš. zák., o lichvě
- zákon ze dne 22. května 1919, č. 269 Sb., o padělání peněz a cenných papírů, který novelizoval předpisy XI. a XII. hlavy rakouského trestního zákona
- zákon ze dne 15. července 1927, č. 111 Sb., proti nekalé soutěži
- dekrety prezidenta republiky z roku 1945, zejména č. 91 Sb., o obnovení československé měny, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, č. 102 Sb., o znárodnění akciových bank, č. 103 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven.

Zvláštní skutkové podstaty existují např. na postih za poškozování věcí /veřejné osvětlení, poškození mostů, splavů a hrází, telegrafu, postavených výstražných znamení/, stejně tak jako na pozlacení, postříbření a padělání mincí nebo veřejných úvěrních papírů bez podvodného úmyslu. Samostatné ustanovení § 326 říš. zák. postihuje nedovolené

chování tiskacího nebo razícího stroje. Je postihováno provozování živnosti bez povolení; zvláštní pozornost je v tomto ohledu věnována výkonu povolání lékařského a ranhojičského. Trestní zákon výslovně uvádí skutkové postaty nedovolené dispozice s jedy, jejich nedbalou evidenci, vydávání jedu bez povolení apod. Při postihu nedbalého či nesprávného výkonu povolání či zaměstnání zákonodárce do tohoto souboru zařadil skutkové postaty upravující odpovědnost stavitele za provoz a výsledek stavby, i postihy za předčasné stěhování do nově vystavěných domů. Některé skutkové postaty jsou zaměřeny na dodržování protipožárních pravidel; při jejich nedodržení jsou voláni k odpovědnosti stavitelské profese – mistři, zedníci, tesaři, políři.

Trestní zákon obsahuje i postih přípravného jednání, např. v ustanovení § 469 říš. zák. se stanoví trest zámečnickům za zhotovení hlavního klíče či paklíče neznámým osobám, eventuálně za otevření dveří bez dostatečného zajištění či pořízení kopií ve vztahu k osobám ne zcela bezpečným.

Zvláštní pozornost si bezesporu zaslouhuje nadčasová skutková podstata trestného činu úpadku z nedbalosti (§ 486 říš. zák.). Takového trestného činu se pachatel dopustil:

„1. Dlužník několika věřitelů, který z nedbalosti si přivodí neschopnost platiti zvláště tím, že činí přílišná vydání, lehkomylně nebo nepřiměřeně úvěru užívá nebo poskytuje, část majetku promarní nebo uzavře odvážný obchod, který nenáleží k řádnému vedení jeho obchodu nebo s jeho poměry majetkovými jest v nápadném odporu;

2. kdo z nedbalosti své věřitele nebo jich část tím poškodí, že, věda, že jest neschopen platiti, nový dluh učiní, dluh splatí, zástavu zřídí nebo řízení vyrovnací nebo zahájení konkursu včas nenavrhne, bude pro přečin potrestán tuhým vězením od tří měsíců až do jednoho roku.

3. Pachatel, který své obchodní knihy zfalšuje, odstraní nebo zničí, bude trestán tuhým vězněním od šesti měsíců až do tří roků.

Dlužník, který za řízení vyrovnávacího předsevezme právní jednání, která mu dle řádu vyrovnávacího jsou dovolena, není trestný.

Zákon uvádí i postih za nedostatečně vedené obchodní knihy dlužníka (§ 486a říš.zák.) a protiprávní počínání v době vyrovnávacího řízení nebo řízení konkurzního (§ 486b říš. zák. – rejdy za řízení vyrovnávacího nebo za řízení konkurzního).

Skutková podstata § 522 říš. zák. se týkala trestu za hraní hazardních her resp. her, které byly prováděcími předpisy jmenovitě zakázány. Uložení pokuty se vztahovalo jak na bezprostřední účastníky hry, tak na toho, kdo jim umožní hrát ve své nemovitosti (příbytku). Patrně při vědomí obtížnosti odhalení skrytého provozování hazardních her je součástí této skutkové podstaty i dovětek, že ten, kdo trestnou činnost oznámí (zákon používá termín udavač), se stává beztrestným. Navíc se udavači dostane (vydobyta) jedna třetina peněžitého trestu. Udavačem se podle judikatury rozuměl přímý účastník zakázané hry, který však –ať již z jakéhokoliv podnětu- informace o provozování hazardní hry svěřil (udal) vrchnosti.

Trestní zákon z roku 1852 vychází z principu trestní odpovědnosti fyzických osob. S rozvojem podnikání a vstupem právnických osob do hospodářského života bylo nutno se vyrovnat se situací, kdy v rozporu se zákonem vystupuje „společnost“, společenstvo nebo spolek, - § 486c říš. zák. Pro případy spáchání trestného činu nadřování věřitelů, úpadku z nedbalosti, nedostatečného vedení knih se vztahuje na orgány podniku, které se činu dopustily. Z judikatury pak vyplývá, že trestní odpovědnost nesly ty osoby, které podle stanov za právnickou osobu jednaly.

b) Trestněprávní úprava padesátých let

Trestní zákon č. 86/1950 Sb. nepůsobil po tak rozsáhlé období jako jeho předchůdce; byl po jednom desetiletí nahrazen trestním zákonem č. 141/1961 Sb, který v novelizovaných podobách platí dodnes. Trestní zákon z roku 1950 je odrazem nástupu období budování socialismu, kde v ekonomické sféře dominuje řízená ekonomika a centrálně plánované hospodářství; trestní represe je pak nutně poznamenána doktrínou třídního boje a jeho projevů ve všech oblastech života tzv. lidově demokratické republiky. Podle důvodové zprávy k trestnímu zákonu z roku 1950 však pozornost musela být zaměřena nejen proti třídnímu nepříteli, ale i proti zjištěnému, ledabylému postoji k práci a občanským povinnostem a pohrdavému postoji ke spoluobčanům. Oproti původní trestně právní úpravě zavádí nový druh trestu, nápravné opatření.

Spočívá v trestu nespojeném s odnětím svobody; postihuje pachatele v majetkové sféře tím, že jeho odměna za práci se sníží o jednu desetinu až o jednu čtvrtinu. Tento specifický postih umožňuje realizace teze o plné zaměstnanosti všeho práceschopného obyvatelstva.

Hlava druhá tohoto trestního zákona – Trestné činy hospodářské – je rozdělena na oddíly:

1. Trestné činy proti hospodářské soustavě
2. Trestné činy proti jednotnému hospodářskému plánu
3. Trestné činy proti měně
4. Trestné činy daňové a porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou

Jednotlivé skutkové podstaty mají dobový charakter odpovídající stádiu vývoje společnosti, která zaváděla nový ekonomický model prosazovaný direktivní cestou – viz. např. skutkové podstaty typu pletichy proti zestátnění, tvoření soukromých monopolů, zneužití lidového družstva, zneužití vlastnického práva, spekulace, ohrožení plánování a kontroly plnění plánu. Kromě těchto ustanovení nacházíme v této části ustanovení týkající se ochrany měny, platidel, devizového hospodářství, řádného výběru daní apod. Již důvodová zpráva upozorňuje na velmi „blízký“ vztah mezi trestněprávní ochranou poskytovanou základům státního a společenského zřízení obsaženou v I. hlavě trestního zákona a ochranou ekonomiky. Formálně se klade zvláštní důraz na subsidiární postavení trestných činů hospodářských s tím, že nejzávažnější útoky proti hospodářské soustavě se postihují jako trestné činy podle hlavy první. Z hlediska systematiky je pak možno upozornit na zajímavý fakt, že tehdy velmi frekventovaný trestný čin, totiž rozkrádání a poškozování majetku národního a majetku lidových družstev (§ 245 tr.zák. z roku 1950), je přiřazen k hlavě osmé k trestným činům majetkovým.

3. Právní úprava hospodářské kriminality v České republice podle trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů)

V českém trestním právu tvoří hospodářské trestné činy druhou hlavu zvláštní části trestního zákona. Hospodářské zájmy jsou chráněny i v jiných hlavách, zejména v hlavě IX., jestliže je tu výrazný prvek majetkové škody, a v hlavě I., jestliže je tu úmysl poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost republiky. Rozsah trestního postihu je, jak již bylo v úvodu řečeno, omezen zásadou podpůrné role trestní represe. Znamená to, že trestní represe se uplatňuje jen jako krajní prostředek, kde jiné prostředky, především hospodářské povahy, nestačí. Trestné činy hospodářské jsou soustředěny do samostatné skupiny v systematické trestního zákona, i když je v teorii shoda o tom, že nejenom v této skupině jsou obsažené.

Také do hlavy II. výrazně zasáhly po listopadové revoluci četné novely trestního zákona. Bylo zejména potřeba upravit trestní právo pro rozvíjející se tržní ekonomiku a odstranit ustanovení typická pro socialistickou ekonomiku.

Hlava II. zvláštní části se dělí na 4 oddíly. Názvy prvních dvou mají své historické důvody a nejsou přesným označením nového obsahu. Do třetího oddílu jsou zařazeny vedle deliktů devizových a daňových také trestné činy proti měně - tzn. delikty obecně kriminální povahy. Oddíl čtvrtý obsahuje trestní ochranu určitých osobních a osobně majetkových práv. Jejich ochranou se uskutečňuje závazek našeho státu vyplývající z mezinárodních úmluv.

Pokud jde o konstrukci skutkových podstat, vyskytují se tu častěji trestné činy ohrožovací a omisivní. Četná ustanovení jsou sankcí na nejzávažnější porušení povinností stanovených v jiných odvětvích právního řádu. V těchto případech trestní zákon odkazuje na jiné právní předpisy a znamená to, že normy trestního zákona jsou odkazovací nebo blanketní.

Časový sled novel trestního zákona

V období od listopadu 1989 do konce roku 2000 byl trestní zákon č. 140/1961 Sb. novelizován následujícími **třiceti zákony** (dále jen novely):

- 1. č. 159/1989 Sb. ze dne 13. 12. 1989,**
- 2. č. 47/1990 Sb. ze dne 27. 2. 1990,**

3. č. 84/1990 Sb. ze dne 27.3.1990,
4. č. 175/1990 Sb. ze dne 2.5. 1990
5. č. 457/1990 Sb. ze dne 30. 10. 1990,
6. č. 545/1990 Sb. ze dne 5. 12. 1990,
7. č. 490/1991 Sb. ze dne 6. 11. 1991,
8. č. 557/1991 Sb. ze dne 11. 12. 1991,
9. č. 290/1993 Sb. ze dne 10. 11. 1993,
10. č. 38/1994 Sb. ze dne 15. 2. 1994,
11. č. 152/1995 Sb. ze dne 29. 6. 1995,
12. č. 19/1997 Sb. ze dne 24. 1. 1997,
13. č. 253/1997 Sb. ze dne 24. 9. 1997,
14. č. 92/1998 Sb. ze dne 3. 4. 1998,
15. č. 112/1998 Sb. ze dne 18. 3. 1998,
16. č. 148/1998 Sb. ze dne 11. 6. 1998,
17. č. 167/1998 Sb. ze dne 11. 6. 1998,
18. č. 96/1999 Sb. ze dne 29. 4. 1998,
19. č. 191/1999Sb. ze dne 29. 7. 1999,
20. č. 210/1999 Sb. ze dne 29. 7. 1999,
21. č. 223/1999 Sb. ze dne 14. 9. 1999,
22. č. 238/1999 Sb. ze dne 19. 10. 1999,
23. č. 305/1999 Sb. ze dne 18. 11. 1999,
24. č. 327/1999 Sb. ze dne 9. 12. 1999,
25. č. 360/1999 Sb. ze dne 9. 12. 1999,
26. č. 29/2000 Sb., ze dne 18. 1. 2000,
27. č. 101/2000 Sb.ze dne 4. 4. 2000,
28. č. 105/2000 Sb.ze dne 4. 4. 2000 ,
29. č. 121/ 2000 Sb.ze dne 7. 4. 2000,
30. č. 405/2000 Sb. ze dne 25. 10. 2000.

Trestní zákon byl dále měněn nálezy Ústavního soudu, konkrétně nálezem Ústavního soudu bývalé ČSFR publikovaným pod č. 93/1992 Sb. a nálezy Ústavního soudu ČR, publikovanými pod č. 91/1994 Sb. a č. 103/1997 Sb.

Trestných činů hospodářských a majetkových se týkaly významné novelizace trestního zákona provedené po roce 1989.

Novelizacemi po roce 1989 doznala hlava druhá a devátá zvláštní části trestního zákona mnoha podstatných změn. **Stalo se tak zejména novelami č. 175/1990 Sb., 545/1990 Sb., 557/1991 Sb., 290/1993 Sb., 38/1994 Sb., 152/1995 Sb., 253/1997 Sb. , 148/1998 Sb. a 405/2000 Sb.** Těmito novelami byly některé trestné činy z trestního zákona vypuštěny a současně byla vytvořena řada skutkových podstat zcela nových trestných činů, některé skutkové podstaty byly více či méně pozměněny, různě doplněny či nově formulovány. Vypuštěn byl především celý III. oddíl hlavy druhé zvláštní části trestního zákona, označený jako „Trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví“. Touto úpravou byla uskutečněna rovná ochrana všech vlastníků majetku a majetkové trestné činy jsou nyní zakotveny jen v deváté hlavě zvláštní části trestního zákona.

Analýza vybraných novel trestního zákona se zaměřením na hospodářské trestní činy

Novela č. 159/1989 Sb.

Jde o první novelu trestního zákona vydanou po listopadu 1989 (13.12.1989). Je významná tím, že z první hlavy zvláštní části trestního zákona odstranila skutkové podstaty trestných činů, které byly zvláště úzce spjaty s minulým režimem. Takto byly z trestního zákona vypuštěny trestné činy zneužívání náboženské funkce podle § 101 a maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 178, opuštění republiky podle § 109 a vniknutí na území republiky podle § 110. Současně do trestního zákona byly zařazeny skutkové podstaty nových trestných činů ohrožování životního prostředí podle § 181a, 181b a zasahování do nezávislosti soudu podle § 169a.

Novela č. 175/1990 Sb.

Novela zrušila některé další trestné činy z první hlavy zvláštní části trestního zákona, při jejichž aplikaci docházelo k porušování základních lidských práv a svobod, jako např. trestné činy podvracení republiky podle § 98, poškozování státu světové socialistické

soustavy podle § 99, pobuřování podle § 100, hanobení státu světové socialistické soustavy a jejího představitele podle § 104 a další.

Významné změny přinesla u trestných činů hospodářských ve II. hlavě zvláštní části trestního zákona, v nichž se odrážely první kroky proměn, které v tomto období provázely nově se utvářející hospodářskou politiku státu. Za nejvýznamnější lze označit vypuštění celého třetího oddílu II. hlavy, týkajícího se trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví. Význam tohoto opatření je i v tom, že došlo, pokud jde o trestní ochranu, ke zrovnoprávnění všech forem vlastnictví. Dále byly vypuštěny skutkové podstaty trestných činů spekulace podle § 117, zneužívání socialistického podnikání podle § 120, neoprávněného nakládání s vynálezem podle § 123 a další. U některých trestných činů došlo k přejmenování skutkových podstat, případně k různým změnám v jejich znění, např. pod § 118 byl namísto trestného činu nedovoleného podnikání vytvořen trestný čin neoprávněného podnikání, trestný čin porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 byl změněn na trestný čin porušování závazných pravidel hospodářského styku a další.

K četným změnám došlo i v dalších hlavách zvláštní části trestního zákona, např. byl vypuštěn trestný čin příživnictví podle § 203 a trestný čin neoprávněného užívání cizího motorového vozidla podle § 209a, řada skutkových podstat byla zpřesněna, doplněna či zcela nově formulována. Jako příklad možno uvést trestné činy proti majetku podle hlavy deváté. Podstatné změny doznal i trestný čin vraždy podle § 219 připojením kvalifikované skutkové podstaty podle odstavce 2. Byl zakotven nový trestný čin braní rukojmí podle § 234a. V hlavě XI. zvláštní části trestního zákona byl vedle trestných činů proti brannosti zařazen nový oddíl trestných činů proti civilní službě.

Podstatné změny novela přinesla i v obecné části trestního zákona, z nichž zřejmě nejvýznamnější bylo zrušení trestu smrti a zavedení trestu odnětí svobody na doživotí. Došlo též ke zrušení trestu nápravného opatření, který dosud byl, po trestu odnětí svobody, nejčastěji ukládaným trestem. K významné změně došlo u trestu peněžitého, spočívající v podstatném rozšíření možnosti jeho ukládání. U trestu zákazu činnosti byla zvýšena horní hranice sazby z pěti na deset let. Byla zpřísněna kritéria pro posuzování zvlášť nebezpečné recidivy podle § 41. Byl zrušen zákon o přečinech č. 150/1969 Sb. a zákon o ochranném dohledu č. 44/1973 Sb.

Novela č. 557/1991 Sb.

Změnou § 12 a zavedením trestného činu opilství podle § 201a novela přinesla zásadní změnu v právním posuzování jednání v nepřičetnosti, kterou si přivodil sám pachatel požitím alkoholu nebo jiné návykové látky.

Byly zakotveny nové trestné činy, jimiž bylo reagováno na negativní jevy té doby, jako např. trestné činy pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 128a,b,c, pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b, provozování nepoctivých her a sázek podle § 250a, pohrdání soudem podle § 169b, podněcování k národnostní a rasové nenávisti podle § 198a, týrání zvířat podle § 203, obchodování s dětmi podle § 216a a další. Byla zakotvena nová skutková podstata trestného činu podílnictví podle § 251a, postihující tzv. praní špinavých peněz. Řada dalších skutkových podstat byla nově formulována či jinak pozměněna.

Byl zaveden nový trestný čin nedovoleného překročení státní hranice podle § 171a,b,c kterým byl nahrazen již dříve zrušený trestný čin nedovoleného opuštění republiky podle § 109 z první hlavy zvláštní části trestního zákona.

Novela č. 290/1993 Sb.

V obecné části trestního zákona novela provedla významné změny zejména v rozšíření mezí nutné obrany (§ 13) a v ustanoveních týkajících se výkonu trestu odnětí svobody. Namísto dosavadních nápravně výchovných skupin zavedla diferencovaný výkon trestu odnětí svobody ve čtyřech základních typech věznic.

Z nově vytvořených skutkových podstat je opět možno poukázat na trestné činy, reagující na nové jevy v ekonomice, ale i v jiných oblastech. Jde např. o nové trestné činy neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a, padělání a pozměňování nálepek k označení zboží podle § 145a, neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178, neoprávněného držení platební karty podle § 249b, pytláctví podle § 178a, neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 249a, podávání anabolických látek mládeži podle § 218a a jiné.

Novela č. 152/1995 Sb.

K nejvýznamnějším změnám, které novela přinesla, nepochybně patří zakotvení dosud zcela neznámého alternativního trestu obecně prospěšných prací (§ 45), který se tímto stal jedním z druhů trestů vyjmenovaných v § 27.

Dalším důležitým doplněním trestního zákona jsou ustanovení o zločinném spolčení, kterými zákonodárce reagoval na zvyšující se nebezpečí organizovaného zločinu (§ 89 odst. 20, § 163a,b,c).

Pokud jde o zvláštní část trestního zákona, došlo opět k doplnění a k upřesnění některých skutkových podstat. Jde zejména o zvýšení ochrany života a zdraví, projevující se zpřísněním sazeb trestu odnětí svobody u trestného činu ublížení na zdraví podle § 221. U trestného činu vraždy podle § 219 zákonodárce rozšířil výčet okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby o dvě další alternativy. Jde o vraždu na těhotné ženě a vraždu na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

Na nebezpečné projevy rasové, národnostní a jiné podobné nesnášenlivosti novela reagovala zpřísněním postihu všech těchto útoků. U trestných činů, u kterých je rasová, národnostní, politická či náboženská pohnutka znakem základní skutkové podstaty, byla zvýšena trestní sazba trestu odnětí svobody. Jde o trestné činy násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196, hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 198 a podněcování k národnostní a rasové nenávisti podle § 198a. Dalším zpřísněním je skutečnost, že u trestných činů ublížení na zdraví podle § 221, vydírání podle § 235, poškozování cizí věci podle § 257 a vraždy, jak již bylo výše uvedeno, byla rasová, národnostní, politická či náboženská pohnutka nově stanovena jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.

Novela č. 19/1997 Sb.

Tato novela doplnila ustanovení § 185 tr. zák.o novou kvalifikační okolnost záležející v tom, že pachatel projektuje, staví a užívá provozy na výrobu chemických zbraní. Dále novela upravila název a dikci ustanovení § 186 tr. zákona.

Novela č. 253/1997 Sb.

Novela uzákonila další nové významné instituty trestního práva. Konkrétně jde o podmíněné upuštění od potrestání s dohledem podle § 26 a podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem podle § 60a, § 60b. Tyto instituty znamenají zavedení probace do trestního zákona a jsou důležitou součástí nové koncepce našeho trestního práva.

K významné změně došlo u trestu vyhoštění, když novela umožnila uložení tohoto trestu i na dobu určitou (§ 57).

Ve zvláštní části trestního zákona, obdobně jako u předchozích novel, byly vytvořeny některé nové skutkové podstaty a některé stávající skutkové podstaty byly více či méně pozměněny. Jako nejdůležitější se jeví zakotvení nových trestných činů pojistného podvodu podle § 250a a úvěrového podvodu podle § 250b. Nové skutkové podstaty byly rovněž vytvořeny ve skupině trestných činů daňových (oddíl třetí II. hlavy). Jde o trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku nezaměstnanosti podle § 147, porušení předpisů o nálepkách k označení zboží podle § 148a, trestný čin neplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení podle § 148b. Na nové ekonomické problémy reagují také nově vytvořené trestné činy zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 a porušení povinnosti v řízení o konkursu a vyrovnání podle § 126.

Z první hlavy zvláštní části byl vypuštěn trestný čin hanobení republiky a jejího představitele podle § 102 a § 103. U trestného činu útoku na veřejného činitele byla vypuštěna skutková podstata trestného činu podle § 156 odst. 3, týkající se hrubé urážky nebo pomluvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon.

Tato novelizace trestního zákona se především zaměřuje na oblast hospodářských a majetkových deliktů. Tento okruh trestných činů, který je v trestním zákonu dosud upraven v hlavě druhé a deváté zvláštní části, však plně neodpovídá stávající úrovni hospodářských vztahů a potřebám jejich ochrany. Provedená úprava má doplňující charakter a respektuje zásadu, že trestní právo by nemělo být nástrojem, kterým stát zasahuje do vývoje těch ekonomických vztahů, které neodporují zákonu. Novelizace nijak neomezuje podnikatelskou sféru, ani nezakládá žádné nové povinnosti, které by již nevyplývaly ze zvláštních zákonů (zejména obchodního zákoníku nebo zákona o konkursu a vyrovnání), pouze sankcionuje

porušení nebo nesplnění nejdůležitějších z nich a tím poskytuje důslednější ochranu těch, kteří jednají v souladu se zákonem.

Změny v uvedené oblasti mají buď zpřesňující povahu, tedy doplňují stávající skutkové podstaty trestných činů tak, aby především korespondovaly právní úpravě povinností v hospodářských vztazích vyplývajících ze zvláštních zákonů, nebo spočívají v doplnění trestního zákona o nové skutkové podstaty. V tomto směru se jedná zejména o trestněprávní sankce za porušování povinností v konkursním řízení, povinností při sjednávání a poskytování úvěrů nebo povinností vyplývajících z povolení, postavení nebo funkce určité osoby v rámci činnosti podniku ve smyslu obchodního zákoníku. Ukazuje se totiž, že postih za porušení uvedených povinností podle zvláštních zákonů je buď jen symbolický, nebo plně nevystihuje závažné důsledky takového porušení práva. Za takové situace právo nemůže být dostatečným regulativem chování ekonomických subjektů a nástrojem ochrany řádných podnikatelů.

Nová formulace skutkové podstaty trestného činu podle § 125 - zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění sledovala přesnější vymezení podmínek trestněprávního postihu a jeho vázání na případy, které znamenají zásah do práv jiného nebo ohrožují zájem státu na řádném a včasném splnění daňové povinnosti. Povinnost vést účetní doklady se odvíjí od zvláštního zákona a nedopadá na případné další, zpravidla podružné povinnosti převzaté smluvně. Nová formulace skutkové podstaty dále kladla důraz na objektivně zjistitelné znaky, nikoliv na dokazování pohnutky pachatele, jako tomu bylo do přijetí této úpravy. Nejde jen o to, že dokazování tohoto subjektivního znaku je v praxi velmi obtížné, ale především o to, že pro nastalý objektivní stav není pohnutka pachatele zásadním způsobem rozhodující.

Podle ustanovení § 126 - porušení povinností v řízení o konkursu měl být nově postihován ten, kdo má podle zvláštního zákona (o konkursu a vyrovnání) povinnost podat návrh na prohlášení konkursu, a tuto povinnost nesplní. Trestní postih je v těchto případech odůvodňován tím, že současně s porušením této povinnosti předlužený podnik dále podniká a zamlčováním pravého stavu svého postavení zpravidla strhává do finančních potíží další podnikatelské subjekty. V trestněprávních úpravách jiných evropských států se z těchto důvodů jedná o skutkovou podstatu, která je pravidelnou součástí trestního zákona.

Okruh trestných činů proti hospodářské kázni se novelou doplnil o trestný čin podle § 129 - vystavení nepravdivého potvrzení, postihující jednání spočívající ve vystavení vědomě nepravdivého potvrzení o finanční situaci nebo majetkových poměrech jiného. V praxi jde zejména o případy, kdy banka vystaví nepravdivé potvrzení o poskytnutém úvěru nebo o finančních poměrech svého klienta a ten pak takového potvrzení zneužije v obchodním nebo úředním styku. Námitku banky, že potvrzení vystavila nikoliv s vědomím, že má být podvodně použito k získání majetkového prospěchu, se zpravidla nepodaří bezezbytku prokázat, a proto nepřichází v úvahu kvalifikace takového jednání jako trestného činu proti majetku.

Postih padělání a pozměňování peněz dosud obsažený v § 140 až 142 trestního zákona se rozšířil tak, aby ochrana byla poskytována i bezhotovostním platebním prostředkům. Ochrana před paděláním a pozměňováním, která se ve smyslu § 143 poskytuje vedle cizozemských peněz jen cenným papírům hromadně vydaným a šekům, se rozšířil na ochranu tuzemským a cizozemským veřejně obchodovatelným cenným papírům, šekům a směnkám.

Devizový zákon (zákon č. 219/1995 Sb.) nově v roce 1995 zakotvil v § 32 postup pro období nouzového stavu v devizovém hospodářství. Nouzový stav v devizovém hospodářství může vyhlásit vláda za mimořádných okolností, kdy státu hrozí značné hospodářské škody. Zvláštní omezení jsou stanovena jednak pro případ bezprostředního a vážného ohrožení platební schopnosti vůči zahraničí, jednak pro případ bezprostředního a vážného ohrožení vnitřní měnové rovnováhy České republiky (v prvním případě je ze zákona zakázáno nabývat devizové hodnoty za českou měnu, provádět veškeré úhrady z tuzemska do zahraničí, včetně převodů peněžních prostředků mezi bankami a jejich pobočkami a ukládat peněžní prostředky na účtech v zahraničí, není-li vydáno devizovým orgánem zvláštní povolení, v druhém případě prodávat tuzemské cenné papíry cizozemcům, přijímat finanční úvěry od cizozemců, zřizovat v tuzemsku účty cizozemcům a ukládat peněžní prostředky na účty cizozemců a převádět peněžní prostředky ze zahraničí do tuzemska mezi bankami a jejich pobočkami, není-li vydáno devizovým orgánem zvláštní povolení). Nouzový stav včetně účinných opatření k jeho odstranění je vláda zmocněna vyhlásit na tříměsíční období. Nouzový stav v devizovém hospodářství může vyhlásit vláda při nepříznivém vývoji platební bilance, který bezprostředně a vážně ohrožuje platební schopnost vůči zahraničí nebo vnitřní měnovou rovnováhu České republiky. Úprava trestněprávního postihu porušování devizového zákona v době nouzového stavu v devizovém hospodářství je na místě z toho důvodu, že toto jednání je

zvláště nebezpečné z hlediska měnové stability státu. Proto novela tr. zák, č.253/1997 Sb .upravila nově ustanovení § 146 - ohrožení devizového hospodářství, neboť po změnách provedených v devizových předpisech v letech 1990 až 1995 ztratilo dosavadní znění skutkové podstaty opodstatnění.

Mezi trestné činy hospodářské, obsažené v hlavě druhé zvláštní části trestního zákona, se zařadila nová skutková podstata trestného činu postihující neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění. Na rozdíl od trestného činu zkrácení daně, poplatku podle § 148 postihující případy podvodného tvrzení o výši daně nebo jiné dávky, se tato skutková podstata zaměřuje na případy, kdy poplatník neskrývá svoji daňovou nebo poplatkovou povinnost nebo její výši, ale z nejrůznějších důvodů tuto povinnost nesplní. V souladu s ústavní zásadou vylučující trestní postih neschopnosti dostát svému finančnímu závazku se v této skutkové podstatě postihuje jen jednání, kdy plátce (zaměstnavatel) zákonné srážky ve vztahu ke svým zaměstnancům provede a poškodí je tím, že je neodvede státu (postih se omezuje jen na tu část daně nebo pojistného, kterou má plátce daně odvést za poplatníka a kterou tedy poplatníkovi i srazil). Podmínky účinné lítosti u trestného činu podle § 147 jako formy zániku trestnosti byly formulovány obdobně, jako je tomu v § 214. Důvodem je skutečnost, že v daném případě fiskální zájmy státu mají přednost před bezvýjimečným trestním postihem.

Skutková podstata trestného činu zkrácení daně podle § 148 zahrnovala do výše uvedené novely různé formy podvodných jednání, kterými se pachatel snaží vzbudit zdání, že buď daňovou povinnost nemá vůbec nebo alespoň v nižším rozsahu. Pochybnosti o právní kvalifikaci v praxi vznikaly v případech, kdy pachatel nezkracuje své plnění vůči státu, ale naopak od státu daňovou výhodu v podobě peněžní výplaty uvedením nepravdivých tvrzení vyžaduje. Objektivně jednání pachatele směřuje ke stejnému výsledku, a proto se ustanovení §148 doplnilo i o tuto formu.

Zákony ukládají v daňovém řízení povinnosti nejen poplatníkům, ale za stanovených podmínek i dalším osobám (viz např. § 34 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů). Smyslem těchto oznamovacích povinností je předejít daňovým únikům a zajistit řádné a včasné vyměření daně jinému. Porušením těchto povinností hrozí (byť zprostředkovaně) vznik stejného následku, jaký postihuje ustanovení § 148. Proto se

zakotvilo porušení takových povinností trestně postihovat, byť mírněji, než v případech, kdy obdobnou povinnost poruší přímo poplatník.

Znění skutkové podstaty trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 se doplnilo tak, aby korespondovalo znění § 1 zákona č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách. S ohledem na znění zákona č. 159/1991 Sb., o ochraně označení původu výrobků, ve znění pozdějších předpisů, se obdobná změna neprovádí i v odstavci 2 písm. b) téhož ustanovení. Úpravy sledovaly sjednocení trestního postihu za delikty představující vážný zásah do práv autorských, práv k ochranné známce, obchodnímu jménu, chráněnému označení původu, a průmyslových práv. Dále reagovaly i na narůstající výskyt porušování těchto práv.

Znění skutkové podstaty trestného činu neoprávněného držení platební karty podle § 249b se zpřesnilo tak, aby bylo zřejmé, že předmětem ochrany jsou pouze platební karty vydávané bankou, nebo platební karty, jejichž vydání je podmíněno existencí bankovního účtu, případně platební karty, které svým držitelům umožňují čerpat poměrně vysoký úvěr. Takovými jsou nepřenositelné platební karty identifikovatelné podle jména nebo čísla. Na rozdíl od dalších platebních karet vydávaných k poskytování úzce vymezených konkrétních služeb (např. telefonní karty nebo karty vydávané obchodními společnostmi), získání takové platební karty umožňuje nakládat s účtem nebo získat úvěr a tedy čerpat zpravidla mnohonásobně vyšší peněžní prostředky, než představuje finanční vyjádření služeb poskytovaných držitelům jiných platebních karet.

Výčet fakultativních zákonných znaků trestného činu podvodu podle § 250 se rozšířil o případy, kdy pachatel úmyslně druhému zamlčí podstatné údaje s vědomím, že tím dosáhne obohacení k jeho škodě. I zde pachatel uvádí poškozeného v omyl o objektivním stavu a takového omylu zneužívá k získání neoprávněného prospěchu.

Doplněním ustanovení o trestném činu podvodu podle §§ 250a a 250b se sledovalo rozšíření trestního postihu na další formy podvodného jednání, které sice bylo trestné již podle stávající právní úpravy, ale zpravidla se nedokázalo. Skutková podstata trestného činu podvodu totiž vyžadovala, aby pachatel měl podvodný úmysl již v době, kdy začne naplňovat objektivní stránku tohoto trestného činu. Pokud např. úmysl „podvést“ získá až v průběhu takového jednání nebo dodatečně (např. rozhodne se úvěr použít bez souhlasu věřitele na

zcela jiný účel), uvedeného trestného činu se nedopustí, ačkoliv výsledek a subjektivní vztah pachatele k němu je stejný. Proto se doplnila hlava devátá zvláštní části trestního zákona o novou skutkovou podstavu trestného činu pojistného podvodu. Důvodem nebyla jen skutečnost, že zejména pojištění majetku bylo zneužíváno k protiprávnímu získání pojistného plnění. Ukázalo se, že k postihu všech forem protiprávního jednání nedostačuje obecná skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250, která zahrnuje pouze jednání, kde již vznikla majetková újma. Ne všechny případy, kdy se pachatel dopouští jednání, které k podvodnému obohacení teprve směřuje, lze postihnout jako vývojová stadia trestného činu podvodu. Nejen v zájmu pojišťoven, které nesou riziko vyplývající z povahy pojištění, ale i v zájmu těch, na které míra tohoto rizika v podobě výše pojistného dopadá, a v zájmu ochrany majetku a zdraví před jeho úmyslným poškozováním byl odůvodněn požadavek, aby jako dokonáný trestný čin bylo postihováno samotné úmyslné způsobení následku, charakteristického pro pojistnou událost. I v tomto případě je třeba, aby uvedený následek byl pachatelem způsoben úmyslně (§ 3 odst. 3), a to buď ve formě úmyslu přímého nebo nepřímého (§ 4). Je tedy třeba dokázat, že pachatel věděl, že vzniklý následek má znaky pojistné události a tento následek chtěl způsobit, nebo věděl, že jej může způsobit, a pro případ že se tak stane, s tím byl srozuměn. Trestnost takového jednání nebude naopak podmíněna tím, že pachatel jím úmyslně způsobenou pojistnou událost pojišťovně již oznámil v úmyslu protiprávně získat pojistné plnění, nebo dokonce takové plnění získal.

Ze stejných důvodů se jako dokonáný trestný čin se po této novele postihuje jednání, kde pojistná událost vznikne nikoliv jako důsledek úmyslného jednání pachatele, ale ten jen vzniklé situace využije v tom směru, že vzniklý stav udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu. Pro posouzení trestní odpovědnosti již není rozhodné, zda pachatelem zamýšlený následek skutečně nastane.

Pojistný podvod je vůči trestnému činu podvodu podle § 250 v poměru speciality, a z tohoto důvodu není důvodu v základní i kvalifikované skutkové podstatě volit odlišné trestní sazby.

Mezi trestné činy proti majetku se zařadila zvláštní skutková podstata trestného činu podvodu postihující podvodná jednání v úvěrové oblasti - § 250b tr. zák. Ne ve všech případech šlo podle skutkové podstaty trestného činu podle § 250 postihovat jednání spočívající v uvedení nepravdivých údajů v rámci jednání o uzavření smlouvy o poskytnutí úvěru (a obdobně i dotace nebo subvence), a tím spíše případy, kdy pachatel již poskytnutý

úvěr použije na jiný než sjednaný účel. Taková jednání výrazně poškozují banky a slouží k získání neoprávněné majetkové výhody toho, kdo se takového činu dopustí. K vyloučení trestního postihu v případech, kdy s ohledem na výši úvěru je nebezpečnost činu nepatrná, se obdobně jako u jiných majetkových deliktů stanoví minimální hodnota předmětu útoku. Trestní sazby skutkové podstaty korespondují sazbám uvedeným v § 250 postihujícího obdobné jednání.

Úpravy trestného činu podle § 255 -porušování povinnosti při správě cizího majetku sledovaly zpřísnění postihu v případech, kdy pachatel porušením povinnosti při správě cizího majetku úmyslně způsobí na cizím majetku škodu velkého rozsahu. Zvýšením trestní sazby se dosáhlo stejného postihu jako v případech, kdy pachatel jiným úmyslným jednáním způsobí na cizím majetku škodu v takové výši (např. § 247 nebo 250).

Skutková podstata trestného činu poškozování věřitele podle § 256 se doplnila tak, aby zahrnovala i jednání spočívající v odmítnutí pachatele splnit zákonnou povinnost učinit před soudem úplné a pravdivé prohlášení o svém majetku. Tato skutková podstata navázala na úpravu postupu soudu ve vykonávacím řízení v rámci občanského soudního řízení. Podle § 259 občanského soudního řádu lze předvolat na návrh oprávněné osoby osobu povinnou k soudu, aby učinila prohlášení o svém majetku. Jestliže povinný prohlášení odmítne učinit nebo uvede úmyslně nepravdivé nebo zkreslené údaje, měl by následovat jeho trestněprávní postih (svým jednáním totiž znemožňuje věřiteli uspokojit se z jeho majetku).

Omezení dopadu skutkové podstaty trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b trestního zákona pouze na jednání o vyrovnání a nuceném vyrovnání bylo novelou č. 253/1997 Sb. rozšířeno na celé řízení konkursní a současně výslovně upravena trestněprávní odpovědnost správce konkursní podstaty, člena věřitelského výboru a vyrovnacího správce. Majetkovým prospěchem ve smyslu § 256b trestního zákona je každá materiální výhoda, kterou se zmenšuje újma, hrozící věřiteli z konkursu nebo vyrovnání, ať už byla poskytnuta přímo nebo zastřeně (tedy při jiné příležitosti, například při uzavření jinak dovolené smlouvy). Majetkový prospěch nemusí spočívat v poskytnutí úplaty v hotovosti. Pro otázku viny je lhostejné, zda se posléze pachatel zachoval podle úmluvy s úpadcem či nikoliv.

U trestného činu poškozování cizí věci podle § 257 došlo ke zpřísnění trestního postihu jako odrazu výrazného nárůstu této trestné činnosti

Novela č. 92/1998 Sb.

Novela nahradila dosavadní ustanovení trestného činu pytláctví podle § 178a tr. zák. novou dikcí základní skutkové podstaty a nově zavedl okolnosti podmiňující vyšší trestní sazby u tohoto trestného činu.

Novela č. 112/1998 Sb.

Novela je významná tím, že přinesla podstatné změny v právní úpravě drogové problematiky, promítnuté do skutkových podstat trestných činů nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187, 187a, 188 a trestného činu šíření toxikomanie podle § 188a. Došlo nejen k nové formulaci skutkových podstat, ale i ke zpřísnění postihu těchto jednání. Došlo k zásadní změně v právní úpravě postihu tzv. drogové delikvence v tom směru, že dosud beztrestné držení drogy pro vlastní potřebu jejího konzumenta se od 1. 1. 1999 stalo trestným činem.

Novela č. 148/1998 Sb.

Zákon o ochraně utajovaných skutečností se promítnul i do ustanovení trestního zákona. Změny v trestním zákoně souvisely s tím, že dosavadní pojem státní tajemství byl nahrazen termínem skutečnost utajovaná podle zvláštního zákona, zrušen byl také pojem hospodářské a služební tajemství obsažený v ustanovení § 89 tr. zák. Dále byly nově formulovány trestné činy vyzvědačství podle § 105 tr. zák. a ohrožení utajované skutečnosti podle §§ 106, 107.

Novela č. 167/1998 Sb.

Tento zákon novelizoval ustanovení § 195 tr. zák. v tom směru, že zvláštní zákon stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku nebo za prekursory.

Novela č. 96/1999 Sb.

Podstata změn zavedených touto novelou spočívá ve zpřísněném postihu korupce a úplatkářství, neboť zvýšený výskyt těchto jevů negativně ovlivňuje řádnou a nestrannou činnost státních orgánů a dalších orgánů a institucí. Jde o trestné činy přijímání úplatku podle § 160 a nepřímé úplatkářství podle § 161. Dále novela spočívala ve vymezení pojmu úplatku v ustanovení § 162a odst. 1 tr.zák. a rozšíření pojmu veřejného činitele v ustanovení § 162a odst. 2 tr. zák i na osoby v postavení zahraničních veřejných činitelů.

Novela č. 191/1999 Sb.

Tato novela přinesla rozšíření objektivní stránky trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu.

Novela č. 210/1999 Sb.

Novela rozšiřuje ustanovení § 168 tr. zák. o neoznámení trestného činu o to, že tuto povinnost nemá advokát nebo advokátní koncipient, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe.

Novela č. 223/1999 Sb.

Novela nahradila v ustanoveních trestního zákona dosud uváděný výraz za branné pohotovosti státu výrazem za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Dále byl zrušen trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách a nenastoupení civilní služby. Tyto činy byly nově formulovány v ustanoveních § 270 resp. 272b tr. zák.

Novela č. 238/1999 Sb.

Obsah této novely je stručný a spočívá v tom, že rozšiřuje okruh veřejných činitelů o fyzické osoby, které byly ustanoveny lesní stráží, vodní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud vykonávají oprávnění a pravomoci podle zvláštních právních předpisů (§ 89 odst. 9).

Novela č. 305/1999 Sb.

Novela vložila do trestního zákona nové ustanovení § 185a tr.zák. - vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků a dále zvýšila horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody za trestný čin používání zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje v ustanovení § 262 tr. zák.

Novela č. 327/1999 Sb.

Jde o novelu ze dne 9. 12. 1999, kterou bylo doplněno ustanovení § 67a o promlčení trestního stíhání. Týká se některých závažných trestných činů, spáchaných v období od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1999, u nichž uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost. Podrobnější výklad bude podán v následující kapitole o novelizovaných ustanoveních obecné části trestního zákona.

Novela č. 360/1999 Sb.

Tato novela provedla drobnou změnu ustanovení § 86 tr.zák.

Novela č. 29/2000 Sb.

Novela provedla terminologická upřesnění ustanovení § 182 poškozování a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení a ustanovení § 239 tr.zák. porušování tajemství dopravovaných zpráv.

Novela č. 101/2000 Sb.

Novela doplňuje skutkovou podstatu trestného činu neoprávněné nakládání s osobními údaji podle § 178. Nová formulace „byť z nedbalosti“ znamená, že trestný čin je možné spáchat jak úmyslně, tak z nedbalosti.

Novela č. 105/2000 Sb.

Novela přináší zpřesnění skutkových podstat u trestného činu podle ustanovení § 125 zkreslování údajů o stavu hospodaření jmění a ustanovení § 126 porušení povinnosti v řízení o konkursu. Novela dále přináší novou skutkovou podstatu podle § 255a. Zákodárce zde zakotvuje trestněprávní odpovědnost za vědomou nedbalost, jde-li o porušení speciálních povinností odpovědných osob při správě cizího majetku. Novela přináší též nový trestný čin předlužení podle § 256c tr.zák. V tomto ustanovení se kriminalizuje jednání záležející v zadlužování přesahujícím majetkové možnosti dlužníka.

Novela č. 121/2000 Sb.

Novela přináší novou úpravu ustanovení § 152 odst. 1 tr.zák. Změna odpovídá koncepci ochrany autorského práva a práv souvisejících s autorským právem, kterou nový autorský zákon pojímá. Lépe vystihuje skutkovou podstatu trestného činu, kterého se dopustí ten, kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, výkonu výkonného umělce, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání a k databázi. V teorii i praxi je shoda o tom, že v současném § 152 jde o trestněprávní normu s blanketní dispozicí, kde se uplatní zásada, a to i vůči cizinci, že zákony zavazují každého, i když je nezná, neboť tu nejde o omyl skutkový, nýbrž o omyl právní. Obdobnou úpravu skutkových podstat obsahuje trestní zákon, pokud jde o ochranu průmyslového vlastnictví.

Novela č. 405/2000 Sb.

Novela přináší změny v ustanoveních §§ 198a, 260, 261, 261a tr.zák. Novela uvádí výčet důvodů pro 'nenávisť', jak je uveden v § 198a, do souladu se stávajícím výčtem v § 260, a to jak v nadpisu, tak ve vlastním ustanovení zákona. Nově je do trestního zákona včleněno ustanovení o nenávisti založené na jakémkoli jiném "skupinovém" principu. Ochrana proti individuálnímu podněcování k nenávisti z různých příčin je vázána na diskriminační charakter takové aktivity - tedy omezování práv a svobod příslušníků vyjmenovaných skupin na rozdíl od ostatních. Nově se vkládá nové ustanovení, které vychází z analogického znění, které bývá někdy nazýváno jako "osvětimská lež". Jde o zavedení

sankce za pokusy bagatelizovat, popírat, zlehčovat či ospravedlnit zločiny jak z doby nacistické okupace, tak z doby komunistické totality.

4. Trestněprávní úprava činů označovaných jako hospodářská kriminalita

Charakteristika úpravy

Z počátku – po nezbytném zrušení skutkových podstat odpovídajících minulému režimu – převážila v právní úpravě těchto trestných činů tendence jakési bezbřehé liberalizace (jako ostatně v celé ekonomice), charakterizovaná snahou co nejméně zasahovat právem, a trestním právem zejména, do ekonomických procesů, jevů a vztahů a ponechat maximální prostor působení trhu a svobodě podnikání. Postupně počaly převažovat názory zpochybňující chápání úlohy práva v ekonomice.

Obecně lze říci, že základní zaměření příslušných skutkových podstat trestných činů, které tvoří hospodářskou kriminalitu, je v České republice obdobné jako v jiných státech:

1. jde o potřebu trestním postihem sankcionovat nesplnění některých povinností vůči státu, zejména povinností majetkových a těch, které mají přímý či nepřímý majetkový dopad; jde např. o povinnosti daňové a k jiným finančním plněním, povinnosti celní, devizové, evidenční, oznamovací (§ 124 - porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou, §125 - zkracování údajů o stavu hospodaření a jmění, § 146 - porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství, § 148 - zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, § 148a - porušení předpisů o nálepkách k označení zboží a 148b - nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení tr. z.),
2. jde o zajištění rovných podmínek k ekonomické činnosti a k přístupu na trh, o ochranu čistoty trhu a o dodržování pravidel stanovených pro podnikání a pro hospodářskou soutěž, proto trestné činy spočívající např. v neoprávněném podnikání, v porušování závazných pravidel hospodářského styku, v nekalé soutěži, v poškozování či zvýhodňování věřitelů (§118 - neoprávněné podnikání, § 118a - neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry, § 124a až 124c - porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi, § 124d až §124f - porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským

materiálem, § 127 - porušování závazných pravidel hospodářského styku, § 128 - zneužívání informací v obchodním styku, § 149 - nekalá soutěž, § 256 - poškozování věřitele, § 256a - zvýhodňování věřitele, § 256c - předlužení),

3. jsou nutná speciální trestní ustanovení pro ty případy, kde obecná úprava nepostačuje, např. (§ 121 - poškozování spotřebitele, § 129 - vystavení nepravdivého potvrzení, § 250a - pojistný podvod, § 250b - úvěrový podvod, § 256b - pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím),
4. dále je zde vyjádřena nutnost ochrany utajovaných skutečností, obchodní evidence a informací, (např. § 125 - zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, § 127 - porušování závazných pravidel hospodářského styku, § 257 - poškozování cizí věci),
5. jde o ochranu měny, cenných papírů a platebních prostředků (§ 140 - padělání a pozměňování peněz, § 141 - udávání padělaných a pozměněných peněz, § 142 - výroba a držení padělatelského náčiní, § 144 - ohrožování oběhu tuzemských peněz, § 144 - padělání a pozměňování známek) a závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, zejména ve vztahu k právu autorskému a k tzv. průmyslovému vlastnictví (§ 150 - porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, § 151 - porušování průmyslových práv, § 152 - porušování autorského práva),
6. je zajištěn též postih nabývání výnosů z trestné činnosti, včetně tzv. praní špinavých peněz (§ 251 - podílnictví a 251a a § 252 tr.zák.),

Pokud jde o trestné činy hospodářské, jak je obsahuje hlava druhá zvláštní části trestního zákona, jsou zařazeny do 4 oddílů, jejichž názvy již ovšem plně neodpovídají novému obsahu některých ustanovení, resp. nově zařazeným ustanovením.

Jak je z uvedeného patrné, majetková práva v podnikatelské sféře jsou tedy chráněna v ustanoveních o trestných činech proti majetku, obsažených v hlavě deváté zvláštní části trestního zákona (§ 247 až 258 tr.zák.), která se ovšem uplatňují obecně i mimo oblast podnikání. Některé hospodářské zájmy jsou nepřímo chráněny i v ustanoveních jiných hlav zvláštní části trestního zákona. Jde například o trestný čin zneužívání pravomoci veřejného

činitele podle § 158 tr.zák., trestný čin úplatkářství podle § 160 až 163 tr.zák., trestný čin ohrožení životního prostředí podle § 181a 181b tr.zák. apod.

Pokud jde o tresty, které lze uložit za hospodářskou kriminalitu, neplatí zde žádné zvláštnosti a v úvahu přicházejí všechny druhy, jak jsou vypočteny v § 27 tr.z., zejména trest odnětí svobody, peněžité trest, zákaz činnosti, propadnutí majetku, propadnutí věci, atd.

Zvláštním zákonem je řešena problematika opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (zákon č. 61/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Trestněprávní úprava jednotlivých skutkových podstat a jejich znaků však má stěžejní význam pro možnost účinného postihu některých negativních jevů, neboť právě od ní se odvíjí jednak správné stanovení hranice beztrestnosti v různých oblastech podnikání (tj. míry tolerovaného podnikatelského rizika) a jednak zaměření dokazování k určitým znakům trestného činu.

Pokud jde o trestné činy označované jako hospodářská kriminalita, ve zvláštní části trestního zákona sice existuje hlava druhá nazvaná „Trestné činy hospodářské“, ale skutkovými podstatami zde obsaženými se trestná činnost v podnikatelské sféře nevyčerpává v celém rozsahu. Trestní postih negativních jevů v ekonomice (a při podnikání zvláště) totiž umožňují i jiné skutkové podstaty, zejména pak ty, které jsou zařazeny do hlavy deváté zvláštní části trestního zákona označené jako „Trestné činy proti majetku“. Vzájemný vztah trestných činů hospodářských a majetkových ovšem není nijak systematicky vymezen, proto vznikají problémy například s tím, podle kterého ustanovení určité jednání postihnout, zda je jedno vůči druhému speciální, zda je možný jednočinný souběh trestného činu hospodářského a majetkového, atd.

Z hlediska právní jistoty je nepochybně žádoucí, aby byly zákonné znaky trestných činů vymezeny co nejpřesněji a nejkonkrétněji, úplným a podrobným výčtem, a to pokud možno vždy v návaznosti na ustanovení jiné mimotrestní právní normy, které upravují určitou otázku podnikatelské činnosti. Mluvíme pak o skutkových podstatách tzv. kasuistických. Na druhé straně takový přístup vyžaduje rozsáhlou a složitou trestněprávní úpravu a je spojen s rizikem, že se i tak nepodaří podchytit všechny formy trestné činnosti. To by pak vedlo

k nutnosti neustálých novelizací, což by činilo právní úpravu ještě více nepřehlednou (s negativním vlivem na právní jistotu), zejména pokud by měly být skutkové podstaty některých trestných činů obsaženy – jak se to občas v praxi navrhuje – i ve zvláštních zákonech mimo trestní zákon.

Prudký rozvoj podnikání k němuž došlo u nás po roce 1989, je provázen nejen neustálými změnami velkého množství právních předpisů regulujících podnikání, ale též novými typy kriminality, které vždy nelze dostatečně předvídat. To zatím nedovoluje opustit skutkové podstaty obecněji formulované, jimiž je tak poskytována širší trestněprávní ochrana určitých vztahů a zájmů souvisejících s podnikatelskými aktivitami.

Charakteristickým rysem některých z skutkových podstat trestných činů souvisejících s podnikáním je jejich úzká návaznost na řadu mimotrestních právních norem, protože trestní zákon zde stanoví trestní sankci za porušení takových norem, a to v případě i vedle sankcí obsažených v těchto předpisech. Vzhledem k tomu řada skutkových podstat trestných činů souvisejících s podnikáním přímo odkazuje na mimotrestní právní normy, resp. podmiňuje trestní odpovědnost tím, že došlo k porušení těchto právních norem.

Mimotrestní právní normy jsou však relevantní i v případech, kdy skutková podstata trestného činu přímo na ně neodkazuje, ale obsahuje určitý, tzv. normativní znak, jehož obsah je nutno vykládat podle takových norem (např. pojem „daň“ v ustanovení § 148 TrZ). V uvedené charakteristice lze spatřovat složitost posuzování trestné činnosti v podnikatelské sféře, protože pro správný výklad a aplikaci trestných činů hospodářských a majetkových je nezbytná znalost rozsáhlé mimotrestní právní úpravy, zejména v oblasti obchodního, občanského a finančního práva, její správné pochopení a výklad. Situaci zde někdy komplikuje i rozdílné trestněprávní a občanskoprávní pojetí podobných institutů.

Na kvalitě mimotrestní právní úpravy pak závisí i možnosti trestního postihu trestné činnosti související s podnikáním.

Naznačená vázanost se týká především trestných činů hospodářských uvedených v hlavě druhé zvláštní části trestního zákona, na rozdíl od trestných činů proti majetku podle hlavy deváté, kde naplnění skutkové podstaty není podmíněno tím, že pachatel porušil též jiný právní předpis, než jen trestní zákon. Nedovolenost určitých jednání zde vyplývá jen z toho, že je trestní zákon označuje za trestné činy.

To znamená, že uvedené trestné činy, které nejsou podmíněny porušením určitých mimotrestních právních norem, nelze spáchat též tím, že dojde k jednání porušujícímu i speciální povinnost stanovenou zvláštními předpisy upravujícími určitý druh podnikání. Pro obě zmíněné skupiny trestných činů jsou právní předpisy z jiných oborů práva důležité z hlediska výkladu některých pojmů, resp. znaků použitých v příslušných skutkových podstatách. Otázka, zda se určitá skutková podstata odvolává na jiné, mimotrestní normy, je však důležitá z hlediska posuzování omylu pachatele: neznalost těchto norem, kterých se trestní zákon dovolává, se posuzuje stejně jako neznalost trestního zákona samotného, tj. pachatele taková neznalost neomlouvá.

Kvalitní právní úprava je nezbytným předpokladem k účinné reakci státu na jakoukoli trestnou činnost, hospodářskou kriminalitu nevyjímaje, a to jak z hlediska prevence, tak i z hlediska potřebné míry trestní represe. Sama o sobě pochopitelně nezaručuje účinnost a úspěšnost boje s kriminalitou; problémem je spíše nedostatečné personální a materiální zajištění trestního stíhání hospodářské kriminality, nedostatek specializace všech orgánů činných v trestním řízení a neexistence multioborových vyšetřovacích týmů.

K jednotlivým trestným činům označovaným jako hospodářská kriminalita

Tyto činy jsou obsaženy zejména v hlavě II. - **Trestné činy hospodářské** a v hlavě IX. - **Trestné činy proti majetku**.

Trestné činy hospodářské nejsou spjaty jen s direktivním způsobem řízení hospodářství, ale tvoří významnou součást trestního zákona i ve společnosti založené, pokud jde o ekonomiku, na tržním hospodářství. V oblasti hospodářských trestných činů je pak zvláště uplatněna zásada tzv. podpůrné role trestní represe, což znamená, že trestní represe se má uplatnit jen jako krajní prostředek, kde jiné prostředky ekonomického nebo právního donucení nestačí. Probíhající transformace ekonomiky přinesla řadu nových, i negativních fenoménů, které našly odraz v rozvoji dříve neznámé kriminality v hospodářské a majetkové oblasti. Je třeba vidět, že hospodářské zájmy nejsou chráněny jen ve hlavě druhé, ale i v dalších hlavách zvláštní části trestního zákona, zejména v hlavě deváté, jestliže je tu výrazný prvek majetkové škody, a v hlavě první, pokud je úmysl poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost republiky.

Pro přehled uveřejňujeme kurzívou platné znění vybraných trestných činů k 31. 12. 2000:

§ 118 - Neoprávněné podnikání

(1) Kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní nebo jiné výtěžné podnikání, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,*
- a) používá-li k činu uvedenému v odstavci 1 jiného jako pracovní síly, nebo*
  - b) získá-li takovým činem značný prospěch.*

Novela č. 175/1990 Sb. přinesla změnu nejen v názvu z dřívějšího „nedovoleného podnikání“ na „neoprávněné podnikání“, ale i změnu obsahovou. Postihuje jak případy neoprávněného provozování obchodní činnosti, tak neoprávněné podnikání v jiných oblastech hospodářského života. Smyslem je chránit řádně registrované podnikatele před nekalou konkurencí těch, kteří by podnikali bez registrace, ať již proto, že o ni vůbec nežádali (v úmyslu vyhnout se daňovému břemeni), nebo proto, že jim registrace byla zrušena. Trestné je jen neoprávněné podnikání ve větším rozsahu a oproti dřívějšímu ustanovení se podstatně snížila trestní sazba.

§ 118a - Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry

(1) Kdo neoprávněně provozuje loterii nebo podobnou sázkovou hru, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

- (2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,*
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo*
  - b) získá-li takovým činem značný prospěch.*

Jde o zcela nové ustanovení, jehož definitivní podobu přinesla novela č. 290/1993 Sb. Postihuje pachatele, který neoprávněně provozuje loterii nebo podobnou sázkovou hru. Nová skutková podstata reaguje na fakt, že se rozmohlo provozování loterií a jiných podobných her načerno, bez příslušného povolení, přičemž provozovatelé takto získávají bez zdanění značně vysoké částky. Jde o různé nepovolené sázkové kanceláře, tomboly, ale i provozování hracích automatů apod.

§ 121 - Poškození spotřebitele

(1) Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tak, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) získá-li takovým činem značný prospěch, nebo

c) byl-li pro takový čin v posledních pěti letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.

Změnu přinesly novely č. 175/1990 Sb. a č. 557/1991 Sb. Ustanovení o poškození spotřebitele obsahuje dvě části, které jsou samostatnými skutkovými podstatami. Obsahem první části je klasické poškození spotřebitele, kde šizení na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží je v podstatě zvláštním případem podvodu. Tato část se v hlavních rysech shoduje s předchozí úpravou podle § 121. Druhá část, která je novum, pak postihuje pachatele, který ve větším rozsahu uvede na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady.

Objektem trestného činu je tu důvěra v kvalitu výrobků, prací a služeb, které se nabízejí na trhu. Nezakazuje se vyrábět a uvádět na trh méně kvalitní nebo i nekvalitní výrobky, ale zakazuje se zatajovat jejich podstatné vady. Ustanovení tak zároveň chrání spotřebitele i poctivé podnikatele před neseriózní a klamavou reklamou.

§ 124 - Porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou

(1) Kdo podstatně ohrozí obecný zájem tím, že poruší zákaz nebo omezení dovozu, vývozu nebo průvozu zboží, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

Novely č. 175/1990 Sb. a č. 290/1993 Sb. přinesly jen méně podstatnou změnu spočívající v tom, že namísto formulace „značnou měrou ohrozí obecný zájem“ je použito slov „podstatně ohrozí obecný zájem“.

§ 124 a,b,c - Porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi

§ 124a

(1) *Kdo poruší zákaz nebo omezení týkající se nakládání se zbožím a technologiemi kontrolovanými podle zvláštních předpisů, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta anebo peněžitým trestem.*

(2) *Kdo bez povolení vyveze zboží nebo technologie kontrolované podle zvláštních předpisů nebo je převede na cizí stát nebo na organizaci, která má sídlo v cizině, anebo na cizího činitele, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let anebo peněžitým trestem anebo propadnutím majetku.*

§ 124b

(1) *Kdo poruší nebo nesplní důležitou povinnost svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce a způsobí tím, že je neoprávněně vydáno povolení k nakládání se zbožím a technologiemi kontrolovanými podle zvláštních předpisů nebo že takové zboží unikne z evidence, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.*

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,*

a) jestliže se v důsledku činu uvedeného v odstavci 1 zboží dostalo do ciziny,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat značný prospěch, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jinou značnou újmu.

(3) *Odnětím svobody na tři léta až osm let anebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,*

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat prospěch velkého rozsahu, nebo

c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu nebo jinou újmu velkého rozsahu.

§ 124c

(1) *Kdo dosáhne na základě nepravdivého nebo neúplného údaje vydání dokladu potřebného pro orgány kontrolující zboží a technologie podle zvláštních předpisů, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.*

(2) *Stejně bude potrestán, kdo podklady potřebné pro evidenci zboží a technologií, kontrolovaných podle zvláštních předpisů, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými, zatají nebo evidenci nevede, anebo kdo učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače, v němž se vede evidence boží a technologií.*

Jde o nové trestné činy zavedené novelou č. 545/1990 Sb. Týkají se zboží a technologií, které mají strategický význam a jsou proto podrobeny zvláštnímu kontrolnímu režimu, upraveného zákonem. Zvláštní režim se týká dovozu, vývozu a jiného nakládání se zbožím a technologiemi. Postihováno je narušování tohoto režimu.

§ 124d,e,f - Porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem

§ 124d

(1) *Kdo bez povolení nebo licence provede zahraniční obchod s vojenským materiálem, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.*

(2) *Odnětím svobody na tři až deset let nebo zákazem činnosti nebo propadnutím majetku nebo peněžitým trestem bude pachatel činu uvedeného v odstavci 1 potrestán,*

a) spáchá-li čin ve spojení s organizovanou skupinou,

b) spáchá-li čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu,

c) spáchá-li takový čin opětovně,

d) získá-li takovým činem značný prospěch, nebo

e) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu nebo jiný zvláště závažný následek.

§ 124e

(1) *Kdo poruší nebo nesplní důležitou povinnost svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce a způsobí tím, že je neoprávněně vydáno povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem nebo licence pro určitý obchod s vojenským materiálem, nebo vydá nepravdivý nebo neúplný doklad, na jehož základě je takové povolení nebo licence*

neoprávněně vydána, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel činu uvedeného v odstavci 1 potrestán,

- a) jestliže se vojenský materiál dostal do ciziny,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat značný prospěch,*
- c) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek,*
- d) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou.*

(3) Odnětím svobody na tři roky až deset let nebo peněžitým trestem bude pachatel činu uvedeného v odstavci 1 potrestán,

- a) spáchá-li čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat prospěch velkého rozsahu, nebo*
- c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu nebo jiný zvlášť závažný následek.*

§ 124f

(1) Kdo žádost o povolení nebo o licenci k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem doloží nepravdivým nebo neúplným dokladem nebo zatají skutečnosti důležité pro vydání povolení nebo licence, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo podklady potřebné pro evidenci zahraničního obchodu s vojenským materiálem zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými, zatají nebo evidenci nevede, nebo kdo učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače, v němž se vede evidence zahraničního obchodu s vojenským materiálem.

Rovněž jde o nové trestné činy, vložené do trestního zákona novelou č. 38/1994 Sb. Objektem těchto trestných činů je zájem na kontrole zahraničního obchodu s vojenským materiálem ze strany státu a na dodržování podmínek provádění takového obchodu. Postihováno je porušování příslušných předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

§ 125 - Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

(1) Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě

zkreslující údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaj v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti, nebo kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje, anebo kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního rejstříku nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu na cizím majetku nebo jiný zvlášť závažný následek.

Obsah tohoto ustanovení byl několikrát měněn, konečné znění přinesla novela č. 253/1997 Sb. Ustanovení obsahuje dvě skutkové podstaty. První blanketní skutková podstata obsažená v odstavci 1 postihuje toho, kdo nevedl účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo kdo v takových dokladech uvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, nebo kdo takové doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně. Trestného činu podle odstavce 2 se dopustí, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku.

K trestní odpovědnosti podle § 125 odst. 1 tr.zák. není třeba, aby z jednání popsaného ve skutkové podstatě vzešla majetková újma jinému nebo bylo zmařeno včasné a řádné vyměření daně. Tato novela odstranila ze znaků skutkové podstaty úmysl zajistit sobě nebo jinému neoprávněné výhody.

§ 126 - Porušení povinnosti v řízení o konkursu a vyrovnání

(1) Kdo po prohlášení konkursu maří nebo hrubě ztěžuje výkon funkce správce konkursní podstaty, a tím ohrozí úplné a správné zjištění majetku patřícího do konkursní podstaty nebo

zpeněžení tohoto majetku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo nesplní svou zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu.

Trestný čin byl jako nový zaveden novelou č. 253/1997 Sb. Podle důvodové zprávy má být podle tohoto ustanovení postihován ten, kdo má podle zvláštního zákona (o konkursu a vyrovnání) povinnost podat návrh na prohlášení konkursu, a tuto povinnost nesplní. Trestní postih je odůvodňován tím, že současně s porušením této povinnosti předlužený podnik dále „podniká“ a zamlčováním pravého stavu svého postavení zpravidla strhává do finančních potíží další podnikatelské subjekty. K trestní odpovědnosti není třeba, aby z jednání pachatele popsaneho ve skutkové podstatě vzešlo poškození věřitelů.

§ 127 - Porušování závazných pravidel hospodářského styku

(1) Kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému ve značném rozsahu neoprávněné výhody, poruší závažným způsobem pravidla hospodářského styku stanovená obecně závazným právním předpisem, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 vážnou poruchu v hospodářské činnosti nebo vážnou poruchu v zásobování anebo zkrácení příjmů státu ve značném rozsahu.

Toto ustanovení nahradilo dřívější trestný čin porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky. Stalo se tak novelami č. 175/1990 Sb. a č. 557/1991 Sb. Nyní chrání zájem na svobodném rozvoji hospodářské soutěže v rámci závazných pravidel hospodářského styku. Postihován je ten, kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému ve značném rozsahu neoprávněné výhody poruší závažným způsobem pravidla hospodářského styku stanovená obecně závazným předpisem. Jde především o taková pravidla, jejichž porušení znamená porušení rovnosti subjektů na trhu.

§ 128 - Zneužívání informací v obchodním styku

(1) Kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch neoprávněně užije informace dosud nikoli veřejně přístupné, kterou získal z důvodu svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce a jejíž zveřejnění podstatně ovlivňuje rozhodování v obchodním

styk, a uskuteční nebo dá podnět k uskutečnění smlouvy nebo operace na organizovaném trhu cenných papírů nebo zboží, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jako pracovník, člen orgánu, společník, podnikatel nebo účastník na podnikání dvou nebo více podniků nebo organizací se stejným nebo podobným předmětem činnosti v úmyslu uvedeném v odstavci 1 uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jedné nebo více z nich.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo jiného prospěch velkého rozsahu.

Jde o zcela novou skutkovou podstatu, zavedenou novelou č. 557/1991 Sb. Má zabránovat využívání či zneužívání takových informací, které nejsou veřejně přístupné, a to osobou, která je získá v zaměstnání, povolání nebo ve funkci. Smysl této skutkové podstaty je třeba vidět v ochraně rovnosti subjektů na organizovaném trhu cenných papírů.

§ 128a, 128b, 128c - Pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě

§128a

(1) Kdo v souvislosti s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch zjedná některému soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných soutěžitelů, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, jestliže

a) spáchá čin uvedený v odstavci 1 jako vyhlášovatel nebo pořadatel veřejné soutěže nebo veřejné dražby, člen privatizační komise, licitátor nebo jako člen organizované skupiny,

b) způsobí takovým činem značnou škodu nebo pro jiného získá značný prospěch.

(3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán, kdo za okolností uvedených v odstavci 1 žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch.

§ 128b

Kdo se dopustí pletich v souvislosti s veřejnou soutěží tím, že

- a) *lstí nebo pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti v soutěži,*
- b) *jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v soutěži, nebo*
- c) *žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v soutěži, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

§ 128c

Kdo se dopustí pletich při veřejné dražbě věci tím, že

- a) *lstí nebo pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti na podávání návrhů při dražbě,*
- b) *jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě, nebo*
- c) *žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.*

Opět jde o zcela nové skutkové podstaty, zakotvené novelou č. 557/1991 Sb. Tato ustanovení chrání zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro jejich účastníky (soutěžitele).

§ 129 - Vystavení nepravdivého potvrzení

Kdo jménem banky nebo jiné právnické osoby oprávněné k provozování finanční činnosti podle zvláštního zákona nebo jako auditor vystaví jinému nepravdivé potvrzení o jeho finanční situaci nebo majetkových poměrech, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

Tato nová právní úprava, zavedená novelou č. 253/1997 Sb., má zabránit zejména případům, kdy pracovník banky vystaví nepravdivé potvrzení o poskytnutém úvěru nebo o finančních poměrech svého klienta a ten pak takového potvrzení zneužije v obchodním nebo úředním styku. Předchozí právní úprava neumožňovala trestní postih jen za samotné úmyslné vystavení nepravdivého potvrzení, ale musel být prokázán úmysl, že takto vystavené

potvrzení má být podvodně využito k získání majetkového prospěchu, z čehož plynuly nemalé důkazní obtíže.

§ 140 - Padělání a pozměňování peněz

(1) Kdo sobě nebo jinému opatří padělané nebo pozměněné peníze, nebo kdo takové peníze přechovává, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé, bude potrestán odnětím svobody na pět až deset let.

(3) Odnětím svobody na deset a patnáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

Ustanovení v podstatě zůstalo shodné s dřívější úpravou, nově však bylo novelou č. 253/1997 Sb. stanoveno, že postihováno již bude samotné obstarání nebo přechovávání padělaných peněz, aniž by bylo třeba obtížně dokazovat, že pachatel s nimi nakládal, resp. měl v úmyslu nakládat způsobem uvedeným v dosavadním § 140 odst. 1. Z důvodové zprávy vyplývá, že novela tím reaguje na růst organizovaného zločinu ve spojení se zahraničím.

§ 141 - Udávání padělaných a pozměněných peněz

Kdo padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Znění skutkové podstaty je zcela shodné s dosavadní úpravou, novelou č. 253/1997 Sb. byla pouze zvýšena sazba trestu.

§ 142 - Výroba a držení padělatelského náčiní

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo někomu jinému opatří anebo přechovává nástroj nebo jiný předmět určený k padělání nebo pozměňování peněz, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 při výkonu svého povolání.

Název trestného činu zůstal nezměněn. Novelou č. 253/1997 Sb. bylo pouze slovo „způsobilý“ k padělání nebo pozměňování peněz nahrazeno slovem „určený“ k padělání nebo pozměňování peněz. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že smyslem provedené změny není postihovat držení předmětů, které si jejich držitel legálně obstará a nemá v úmyslu je použít k padělání nebo pozměňování peněz (v současné době je možno za takové předměty považovat i některé špičkové kopírovací stroje, běžně k dostání na trhu), ale musí se jednat o předmět, který je k takové nezákonné činnosti určený.

§ 143 - Společné ustanovení

Ochrana podle § 140 až 142 se poskytuje též penězům cizozemským, tuzemským a cizozemským bezhotovostním platebním prostředkům, jakož i tuzemským a cizozemským cenným papírům.

Dřívější společné ustanovení bylo doplněno novelou č. 253/1997 Sb. Podle důvodové zprávy se postih padělání a pozměňování peněz rozšiřuje tak, aby ochrana byla poskytována i bezhotovostním platebním prostředkům, jakož i tuzemským a cizozemským cenným papírům.

§ 144 - Ohrožování oběhu tuzemských peněz

(1) Kdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz, nebo kdo takové náhražky neoprávněně dává do oběhu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo

- a) bez zákonného důvodu odmítá tuzemské peníze,*
- b) bez hospodářské potřeby shromažďuje drobné tuzemské peníze, nebo*
- c) poškozují tuzemské peníze.*

Postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince stanoví vyhláška České národní banky č. 37/1994 Sb.

§ 145 - Padělání a pozměňování známek

(1) Kdo padělá nebo pozmění poštovní nebo kolkové známky v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo takové známky

úmyslně uvádí do oběhu nebo jich užije jako pravých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve značném rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem značný prospěch.

V tomto ustanovení trestní zákon poskytuje ochranu tuzemským poštovním známkám a kolkům.

§ 145a - Padělání a pozměňování nálepek k označení zboží nebo předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti

(1) Kdo padělá nebo pozmění nálepky k označení zboží pro daňové účely nebo jiné předměty vydávané státním orgánem nebo jím zmocněnou právníckou osobou jako doklad o splnění poplatkové povinnosti v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo takové nálepky nebo předměty uvádí do oběhu nebo jich užije jako pravých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve značném rozsahu,

b) získá-li takovým činem značný prospěch.

Úprava této nové skutkové podstaty byla provedena novelami č. 290/1993 Sb. a č. 152/1995 Sb. Postihuje toho, kdo padělá nebo pozmění nálepky k označení zboží pro daňové účely v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch, nebo toho, kdo takové nálepky uvádí do oběhu nebo jich užije jako pravých. Zahrnuje i případy padělání nebo pozměnění nálepek opravňujících k použití dálnice motorovými vozidly. Toto ustanovení souvisí se zrušením tabákového monopolu zákonem č. 303/1993 Sb., ale platí i na jiné zboží a nálepky, jestliže budou zavedeny pro daňové účely.

§ 146 - Porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství

Kdo v době nouzového stavu v devizovém hospodářství poruší zákazy, které jsou stanoveny devizovým zákonem pro nouzový stav v devizovém hospodářství a vztahují se na vyhlášený nouzový stav, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až šest let.

Jde o novou skutkovou podstatu zavedenou novelami č. 290/1993 Sb. a 253/1997 Sb. Trestný čin spočívá v tom, že pachatel v době nouzového stavu v devizovém hospodářství poruší zákazy, které jsou stanoveny devizovým zákonem pro nouzový stav a vztahují se na vyhlášený nouzový stav. Pojem „nouzový stav v devizovém hospodářství“ vymezuje devizový zákon č. 219/1995 Sb. a může jej za určitých zákonem stanovených okolností vyhlásit vláda.

§ 147 - Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

(1) Kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.

Rovněž nový trestný čin, zakotvený novelou č. 253/1997 Sb. Dopustí se jej plátce, který ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Důvodová zpráva k novele zdůrazňuje, že v souladu s ústavní zásadou vylučující trestní postih neschopnosti dostát svému finančnímu závazku se v této skutkové v podstatě postihuje jen jednání, kdy plátce (zaměstnavatel) zákonné srážky ve vztahu ke svým zaměstnancům provede a poškodí je tím, že je neodvede státu. Podle § 147a trestnost tohoto činu zaniká, jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek. Jde o zvláštní případ účinné lítosti.

Z praxe vyplynuly nedostatky této úpravy spočívající v tom, že tato skutková podstata používá dva termíny - plátce a poplatník. Pachatelem může být pouze plátce, ovšem v příslušných mimotrestních předpisech nejsou používány pojmy plátce a poplatník ve stejném smyslu.

§ 147a - Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

Trestnost neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 147) zaniká, jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek.

§ 148 - Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

(1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou jim podobnou povinnou platbu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo vyláká výhodu na některé z povinných plateb uvedených v odstavci 1.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 nejméně se dvěma osobami,

b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Původní název tohoto trestného činu zněl „zkrácení daně“. Novelami č. 557/1991 Sb., 290/1993 Sb. a 253/1997 Sb. byl název změněn na současné znění. Trestný čin nyní postihuje nejen zkrácení daně, poplatku nebo jiné podobné dávky, ale výslovně i zkrácení cla a pojistného na sociální zabezpečení nebo na zdravotní pojištění. Poslední novelou byla skutková podstata zpřesněna tak, že postihuje i případy, kdy pachatel od státu daňovou výhodu z povinných plateb vyláká.

§ 148a - Porušení předpisů o nálepkách k označení zboží

(1) Kdo s nálepkami k označení zboží pro daňové účely nakládá v rozporu s právním předpisem v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo v rozporu s právním předpisem uvádí do oběhu zboží bez nálepek k jeho označení pro daňové účely, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami, nebo

b) získá-li takovým činem značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.

Tuto novou skutkovou podstatu zavedla novela č. 290/1993 Sb. Je určitým doplňkem ustanovení § 145a a je reakcí na zavedení kolkování cigaret a alkoholu. Trestné je nejen padělání a pozměňování těchto nálepek, ale i jejich uvádění do oběhu a důležité je, že mohou být postiženi i ti, kdo takové neoznačené zboží přímo prodávají.

§ 148b - Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení

(1) Kdo nesplní svoji zákonnou oznamovací povinnost vůči správci daně a ohrozí tak ve větším rozsahu řádné a včasné vyměření daně jinému nebo její vymáhání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li takovým činem značnou škodu.

Další nová skutková podstata, zavedená novelou č. 253/1997Sb. Trestného činu se dopustí ten, kdo nesplní svoji zákonnou oznamovací povinnost vůči správci daně a ohrozí tak ve větším rozsahu řádné a včasné vyměření daně jinému nebo její vymáhání. Oznamovací povinností se rozumí zejména povinnost uvedená v § 34 zák.č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

§ 149 - Nekalá soutěž

Kdo jednáním, které je v rozporu s předpisy upravujícími soutěž v hospodářském styku nebo se zvyklostmi soutěže, poškodí dobrou pověst nebo ohrozí chod nebo rozvoj podniku soutěžitele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Menší změnu v ustanovení § 149 přinesla novela č. 175/1990 Sb. tím, že výslovně stanovila též ochranu dobré pověsti soutěžitele.

§ 150 - Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu

(1) Kdo doveze, vyveze nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně označované ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou snadno

s ní zaměnitelnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu

a) neoprávněně užívá obchodní jméno nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné, nebo

b) uvede do oběhu výrobky neoprávněně opatřené označením původu, k němuž přísluší výhradní právo jinému, nebo označením původu snadno s ním zaměnitelným.

Novela č. 175/1990 Sb. pozměnila skutkovou podstatu v tom, že namísto dřívějšího porušování práv k průmyslovému vzoru se nově chrání porušování práv k obchodnímu jménu. Další novely v letech 1997 1999 upravily znění § 150 odst. tak, aby korespondovaly se zákonem o ochranných známkách. Další drobnou změnu ve znění skutkové podstaty provedla novela č. 191/1999 Sb.

§ 151 - Porušování průmyslových práv

Kdo neoprávněně zasáhne do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

Původní název trestného činu podle § 151 byl „porušování práv k vynálezu“. Změnu na současný název přinesla novela č. 557/1991 Sb. Oproti předchozí úpravě byla doplněna ochrana i dalších objektů, jmenovitě užiténých vzorů a topografie polovodičového výrobku. Novela č. 253/1997 Sb. pak stanovila pouze vyšší sazbu z jednoho na dva roky.

§ 152 - Porušování autorského práva

(1) Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobod až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

Název trestného činu je stejný jako v původní úpravě, pokud však jde o jeho obsah, došlo k významným změnám novelami č. 175/1990 Sb. a 290/1993 Sb. Základní skutková podstata byla upravena tak, aby odpovídala terminologii užívané v autorském zákoně. Její znění bylo podstatně rozšířeno, takže nyní postihuje toho, kdo s dílem, které je předmětem ochrany práva autorského, nebo s výkonem výkonného umělce, zvukovým či obrazovým záznamem nebo rozhlasovým či televizním pořadem, které jsou předmětem práva příbuzného právu autorskému, neoprávněně nakládá způsobem, který přísluší autoru, výkonnému umělci, výrobci zvukového či obrazového záznamu, rozhlasové či televizní organizaci nebo jinému nositeli těchto práv, nebo kdo jinak tato práva porušuje. Jasně je tím dáno na srozuměnou, že přísně bude stíháno i pořizování a rozšiřování tzv. pirátských nahrávek audio či video kazet, které se v poslední době rozšířilo.

Trestné činy obecně nebezpečné

§ 160 - Přijímání úplatku

(1) Kdo v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo

b) spáchá-li takový čin jako veřejný činitel.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin jako veřejný činitel v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch.

Úplatkářství negativně ovlivňuje nejen řádnou a nestrannou činnost státních a samosprávných orgánů a jiných institucí, ale i další vztahy ve společnosti. Pokud jde o právní úpravu trestného činu přijímání úplatku podle § 160, v základní skutkové podstatě podle odstavce 1 novelizacemi ke změně nedošlo. Novelou č. 96/1999 Sb. však došlo ke

zpřísnění postihu podle doplněného odstavce 3 a podle nově vytvořeného odstavce 4. Zmíněnou novelou byl odstavec 3 doplněn o případ, kdy pachatel čin uvedený v odstavci 1 spáchal v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch a podle nového odstavce 4 bude pachatel potrestán, spáchal-li čin v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo spáchal takový čin jako veřejný činitel v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch. Podle citovaného odstavce 4 je pachatel ohrožen sazbou od dvou do osmi let.

§ 161 - Podplácení

(1) Kdo jinému v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek, nebo

b) spáchá-li takový čin vůči veřejnému činiteli.

Novela č. 96/1999 Sb. u tohoto trestného činu přinesla obdobnou změnu jako v případě § 160, když doplnila odstavec 2, dle něhož bude nyní možno přísněji potrestat pachatele, který čin spáchal v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

§ 162 - Nepřímé úplatkářství

(1) Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

Nepřímé úplatkářství je tzv. úplatnou intervencí, působící na výkon veřejného činitele. Na rozdíl od úplatkářství podle § 160 a 161 se požaduje působení na výkon pravomoci veřejného činitele. Není rozhodující, že pachatel působil na veřejného činitele v tom směru, aby svoji pravomoc řádně vykonal a splnil svoje povinnosti.

§ 162a - Společné ustanovení

(1) Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

(2) Veřejným činitelem podle § 160 až 162 se vedle osoby uvedené v § 89 odst. 9 rozumí též jakákoliv osoba zastávající funkci

a) v zákonodárném nebo soudním orgánu nebo v orgánu veřejné správy cizího státu, nebo

b) v podniku, v němž má rozhodující vliv cizí stát, nebo v mezinárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného, pokud je s výkonem takové funkce spojena pravomoc při obstarávání věci obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.

Toto ustanovení bylo vloženo novelou z roku č. 96/1999.Sb. Tato úprava byla vyvolána potřebou souladu s Úmluvou o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (rozšíření působnosti trestního zákona i na osoby v postavení zahraničních veřejných činitelů) a požadavkem právní jistoty (legální definice pojmu úplatek). Věcný obsah definice úplatku odpovídá obsahu tohoto pojmu, jak jej vymezovala konstantní judikatura.

§ 163 - Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

Trestnost podplácení (§ 161) a nepřímého úplatkářství (§ 162) zaniká, jestliže pachatel úplatek poskytl nebo slíbil jen proto, že byl o to požádán, a učinil o tom dobrovolně bez odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

§ 181a, § 181b - Ohrožení životního prostředí

§ 181a

(1) Kdo úmyslně vydá životní prostředí v nebezpečí závažného poškození tím, že poruší předpisy o ochraně životního prostředí nebo hospodaření s přírodními zdroji (ohrožení životního prostředí), bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, jestliže činem uvedeným v odstavci 1 způsobí na životním prostředí značnou újmu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, jestliže činem uvedeným v odstavci 1 způsobí na životním prostředí újmu velkého rozsahu.

§ 181b

(1) Kdo z nedbalosti způsobí ohrožení životního prostředí (§ 181a odst. 1), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo
b) způsobí-li takovým činem na životním prostředí značnou újmu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. a) na životním prostředí újmu velkého rozsahu.

Jde o nový trestný čin zakotvený novelou č. 159/1989 Sb. ze dne 13. 12. 1989 a zčásti pozměněn novelou č. 175/1990 Sb. Ochrana životního prostředí je koncipována zcela nově. Jeho ohrožení je kvalifikováno jako zvláštní případ obecného ohrožení. Trestný je ten, kdo úmyslně nebo z nedbalosti vydá životní prostředí v nebezpečí závažného poškození tím, že poruší předpisy o ochraně životního prostředí a hospodaření s přírodními zdroji.

Trestné činy proti majetku

Trestné činy zařazené do této hlavy chrání majetkové zájmy. Vedle vlastnictví jsou tu chráněna i některá jiná majetková práva a nerušené držení věci. Podle článku 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Majetkové zájmy jsou chráněny i v dalších hlavách trestního zákona, zejména ustanoveními o trestných činech hospodářských, obecně nebezpečných, proti svobodě, proti lidskosti a vojenských.

Trestní zákon z roku 1950 i původní znění trestního zákona z roku 1961 poskytovaly vyšší ochranu tzv. majetku v socialistickému vlastnictví než majetku ve vlastnictví osobním či soukromém. Projevovalo se to v podstatně přísnějších trestních sankcích a v širším dosahu skutkových podstat. Tato zcela neodůvodněná nerovnost v ochraně majetku byla odstraněna již jednou z prvních novel přijatých po roce 1989 (zákonem č. 175/1990 Sb).

Nejvýznamnější změny ve skutkových podstatách IX. hlavy zvláštní části trestního zákona, provedené novelizacemi po roce 1989, jsou následující:

§ 247 - Krádež

(1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

Trestný čin krádeže je vůbec nejčastějším trestným činem projednávaným před našimi soudy. V roce 1999 bylo pro tento trestný čin odsouzeno 17 029 osob, což představuje 27,2 % ze všech odsouzených (v roce 1997 šlo o 17 890 odsouzených s podílem 29,9 %). Změny v právní úpravě trestného činu krádeže podle § 247 provedly novely č. 175/1990 Sb., 557/1991 Sb. a č. 290/1993 Sb. Těmito novelizacemi byla skutková podstata trestného činu zjednodušena a ve svých formulacích upřesněna a zpřehledněna.

Podle novelizované skutkové podstaty se trestného činu krádeže podle odstavce 1 dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou, b) čin spáchá vloupáním, c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí, d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo e) byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

V základní skutkové podstatě byl termín „přivlastní si“ nahrazen termínem „přisvojí si“, neboť předchozí úprava byla v rozporu se zásadou, že do vlastnictví nelze věc získat trestným činem. Zcela nově je upravena stupnice majetkových škod způsobených krádeží - od škody nikoli nepatrné až po škodu velkého rozsahu. Tyto pojmy nyní přesně vymezuje § 89

odstavec 11. Z dalších změn provedených novelizacemi stojí za připomenutí: dosavadní formulace skutkové podstaty znemožňovala účinný postih kapsářství, které je zvláště rozšířenou formou krádeží. Proto je kapesní krádež pokládána za trestný čin bez ohledu na výši škody (§ 247 odstavec 1 písm. d). Stejně tak bez ohledu na výši škody je trestným činem krádež způsobená vloupáním (§ 247 odstavec 1 písm. b) a jde-li o speciální recidivu pachatele (§ 247 odstavec 1 písm. e). Přísněji podle odstavce 2 bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou. Podle odstavce 3 způsobí-li škodu značnou nebo jiný zvlášť závažný následek, nebo spáchá-li čin jako člen organizované skupiny a nakonec podle odstavce 4, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

§ 248 - Zpronevěra

(1) Kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

To, co bylo uvedeno ohledně trestného činu krádeže, do značné míry platí i o trestném činu zpronevěry, především pokud jde o vymezení pojmu majetkové škody a její výše a rovněž pokud jde výši trestní sazby. Změny zde byly provedeny stejnými novelami jako u trestného činu krádeže, tj. zákony č. 175/1990 Sb., 557/1991 Sb. a č. 290/1993 Sb.

§ 249 - Neoprávněné užívání cizí věci

(1) Kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu jich přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně

takových věcí, které mu byly svěřeny, přechodně užívá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

Rovněž u tohoto trestného činu byly změny provedeny novelami č. 175/1990 Sb., 557/1991 Sb. a č. 290/1993 Sb. Základní skutková podstata byla nově formulována a v návaznosti na vypuštění trestného činu neoprávněného užívání cizího motorového vozidla podle § 209a postihuje nyní toho, kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu jich přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takových věcí, které mu byly svěřeny, přechodně užívá. Znaky skutkové podstaty jsou dány alternativně: buď hodnotou věci anebo charakterem předmětu útoku. U motorového vozidla není třeba zjišťovat zda má „nikoli malou hodnotu“. Je namístě poznamenat, že postih podle tohoto trestného činu se týká pouze věcí movitých.

§ 249b - Neoprávněné držení platební karty

Kdo si neoprávněně opatří nepřenosnou platební kartu jiného, identifikovatelnou podle jména nebo čísla, nebo předmět způsobilý plnit její funkci, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Další nový trestný čin zakotvený novelami č. 290/1993 Sb. a 253/1997 Sb. Důvodová zpráva k první z výše uvedených novel konstatuje, že v poslední době se stejně jako v řadě jiných států i u nás rozmáhá trestná činnost spojená s neoprávněným nakládáním s platebními kartami. V zájmu zvýšené ochrany před touto činností, což doposud nebylo, byla do trestního zákona zařazena samostatná skutková podstata postihující neoprávněné opatření si nepřenosné platební karty jiného, identifikovatelné podle jména nebo čísla, nebo předmětu způsobilého plnit její funkci. Důvodová zpráva ke druhé novele, která znění skutkové podstaty upřesnila, dodává, že předmětem ochrany jsou pouze platební karty vydávané bankou, nebo platební karty, jejichž vydání je podmíněno existencí bankovního účtu, případně platební karty, které svým držitelům umožňují čerpat poměrně vysoký úvěr. Takovými jsou nepřenositelné platební karty identifikovatelné podle jména nebo čísla.

Platebními kartami nejsou karty identifikační, telefonní nebo zákaznické. Nedostatek této úpravy spočívá v tom, že zákonodárce poskytuje zvýšenou ochranu pouze platebním kartám a nikoliv vkladním knížkám, jejichž odcizení má prakticky stejné důsledky jako odcizení platební karty.

§ 250 - Podvod

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobod až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

Podvod patří mezi nejčastější trestné činy, vyskytující se před našimi soudy.

Novou formulaci skutkové podstaty přinesly novely č. 175/1990 Sb., 557/1991 Sb. a č. 253/1997 Sb. Rovněž ohledně tohoto trestného činu, obdobně jako u zpronevěry, lze v mnohém odkázat na výklad provedený u trestného činu krádeže, což opět se týká zejména vymezení pojmu majetkové škody a její výše a trestních sazeb. Za zvláštní zmínku stojí vysvětlení změny provedené novelou č. 253/1997 Sb. Dosavadní ustanovení o trestném činu podvodu vyžadovalo, aby pachatel sebe nebo jiného obohatil tím, že někoho uvedl v omyl, tedy jednal aktivně, nebo něčího omylu využil, tedy věděl, že druhá strana v omylu jedná. Toto vědomí pachatele bylo nutno prokazovat, což bylo někdy obtížné. Nyní k trestnosti postačí, že pachatel zamlčí podstatné skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou. Nový znak tohoto trestného činu - zamlčení podstatné skutečnosti - je možné označit za zvláštní případ uvedení v omyl o objektivním stavu. Podmínky trestnosti podvodu se tak podstatně rozšiřují.

K trestným činům podvodu podle § 250, zpronevěry podle § 248 a krádeže podle § 247 je namístě ještě souhrnně uvést, že podle právní úpravy před listopadem 1989 u

žádného z těchto trestných činů nebyl ve skutkové podstatě zahrnut kvalifikační znak způsobení „škody velkého rozsahu“ a nejvyšší možná sazba u těchto trestných činů byla pouze v rozpětí od dvou do osmi let, bez ohledu na to, jak vysoká škoda byla trestnou činností způsobena. Naproti tomu ve skutkové podstatě trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132, ve které byl kvalifikační znak způsobení „škody velkého rozsahu“ obsažen, byla trestní sazba stanovena v rozpětí do osmi do patnácti let odnětí svobody, tedy podstatně vyšší. V této ničím neodůvodněné právní úpravě trestných činů proti majetku se rovněž zračila zvýšená ochrana tzv. socialistického vlastnictví oproti vlastnictví osobnímu či soukromému. Jak již bylo uvedeno, zmíněný rozpor byl odstraněn novelou č. 175/1990 Sb. a nejvyšší sazba za majetkové trestné činy podle § 247, 248 a 250 byla jednotně stanovena v rozpětí od pěti do dvanácti let odnětí svobody. Stejnou sazbou jsou ohroženy i nově vytvořené trestné činy pojistného podvodu podle § 250a a úvěrového podvodu podle § 250b.

Další důležitý znak skutkové podstaty těchto trestných činů, že pachatel spáchal trestný čin jako člen organizované skupiny, byl před novelizacemi obsažen pouze ve skutkové podstatě trestného činu krádeže. Novelou č. 557/1991 Sb. byl pak zahrnut i do skutkových podstat trestných činů zpronevěry a podvodu.

§ 250a - Pojistný podvod

(1) Kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody a na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu nikoliv malou.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
b) způsobí-li takovým činem na cizím majetku značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(5) Odnětím svobody na pět a dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.

Pojistného podvodu se dopustí, kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, anebo kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, v úmyslu zvýšit vzniklou škodu. Speciální skutková podstata pojistného podvodu byla zařazena do trestního zákona novelou č. 253/1997 Sb. a doplňuje obecnou skutkovou podstatu podvodu podle § 250 tr.zák. U základní skutkové podstaty se nevyžaduje způsobení škody na majetku, k trestnosti postačí nepravdivé uvedení (resp. zatajení) relevantních údajů pro pojistnou smlouvu, anebo samotné způsobení pojistné události či její udržování v úmyslu vzniklou škodu zvýšit.

§ 250b - Úvěrový podvod

(1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu nikoliv malou.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo
b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Úvěrový podvod záleží v tom, že pachatel při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, nebo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel.

Pojistný podvod a úvěrový podvod jsou nové, speciální skutkové podstaty podvodu, vytvořené novelou č. 253/1997 Sb. Charakteristickým znakem obou nových ustanovení je

okolnost, že u základních skutkových podstat těchto trestných činů se nevyžaduje, aby pojistným nebo úvěrovým podvodem byla již způsobena škoda (jako je tomu u skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250). Způsobení škody je ovšem jedním ze znaků kvalifikovaných skutkových podstat pojistného i úvěrového podvodu. K trestnosti podle základních skutkových podstat postačí, že pachatel uvede nepravdivé informace, nebo takové informace zatají či hrubě zkreslí nebo použije úvěr (dotaci, subvenci) na jiný než určený účel.

Důvodová zpráva k novele č. 253/1997 Sb. mimo jiné uvedla, že doplněním ustanovení o trestném činu podvodu se sleduje rozšíření trestního postihu na další formy podvodného jednání, které sice je trestné již podle stávající právní úpravy, ale zpravidla se nedokáže. Stávající skutková podstata trestného činu podvodu totiž vyžaduje, aby pachatel měl podvodný úmysl již v době, kdy začne naplňovat objektivní stránku tohoto trestného činu. Pokud např. úmysl „podvést“ získá až v průběhu takového jednání nebo dodatečně, uvedeného trestného činu se nedopustí, ačkoliv výsledek a subjektivní vztah pachatele k němu je stejný. Ukázalo se, že k postihu všech forem protiprávního jednání nedostačuje „obecná“ skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250, která zahrnuje pouze jednání, kde již vznikla majetková újma. Nové skutkové podstaty míří na případy, kdy se pachatel dopouští jednání, které k podvodnému obohacení teprve směřuje, i když v praxi patrně půjde o postih hlavně těch případů, kdy jednáním pachatele byla způsobena škoda nebo se ji pachatel pokusil způsobit.

§ 250c - Provozování nepoctivých her a sázek

(1) Kdo provozuje peněžní nebo jinou podobnou hru nebo sázku, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch.

Tato nová skutková podstata byla zařazena do trestního zákona novelou č. 557/1991 Sb. jakožto reakce na značné rozšíření různých nepoctivých her a sázek (tzv. počítačových her, řetězových her, či v minulých letech oblíbených tzv. skořápek apod.). Novelou č. 253/1997 Sb. byl tento nový trestný čin zahrnut pod § 250c.

§ 251, § 251a - Podílnictví

§251

(1) Kdo ukryje, na sebe nebo jiného převede anebo užívá

a) věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, nebo

b) to, co za takovou věc bylo opatřeno, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.

§ 251a

(1) Kdo jinému umožní zastřít původ nebo zjištění původu věci získané trestnou činností, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) získá-li takovým činem značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věcem pocházejícím z obchodu s omamnými nebo psychotropními látkami nebo z jiného zvlášť závažného trestného činu, nebo

b) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.

Novelami č. 290/1993 Sb. a 152/1995 Sb. byly provedeny změny u stávajícího trestného činu podílnictví podle § 251, spočívající zejména v tom, že do jeho skutkové podstaty bylo jako nové ustanovení zahrnuto získání značného prospěchu (odstavec 2) a prospěchu velkého rozsahu (odstavec 3).

Nová skutková podstata trestného činu podílnictví podle § 251a byla zakotvena novelami č. 557/1991 Sb. a č. 152/1995 Sb. Podle odstavce 1 se tohoto trestného činu dopustí ten, kdo jinému umožní zastřít původ nebo zjištění původu věci získané trestnou činností. Podle odstavce 2 se vyžaduje, aby pachatel čin spáchal jako člen organizované skupiny nebo takovým činem získal značný prospěch. Podle odstavce 3 se sazbou od dvou do osmi let je trestný pachatel, který čin spáchal ve vztahu k věcem pocházejícím z obchodu s omamnými nebo psychotropními látkami nebo z jiného zvlášť závažného trestného činu, nebo získal

prospěch velkého rozsahu. Tato nová skutková podstata podle důvodové zprávy k novele č. 557/1991 Sb. postihuje tzv. „praní špinavých peněz“, tj. peněz získaných trestnou činností.

§ 255, 255a - Porušování povinnosti při správě cizího majetku

§ 255

(1) Kdo jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

Jednání podle § 255 spočívá v tom, že pachatel jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek. Podstatou tohoto trestného činu je tedy jednání (konání, opomenutí), kterým vznikla škoda na cizím majetku, a nevyžaduje se, aby se tím pachatel nebo někdo jiný obohatil nebo získal jinou výhodu.

Doplnění skutkové podstaty provedla novela č. 253/1997 Sb. v tom směru, že připojila odstavec 3, který stanoví přísnější trestní postih v případech, kdy pachatel porušením povinnosti při správě cizího majetku způsobí na cizím majetku škodu velkého rozsahu. Odstavců 1 a 2 se však novela nijak nedotkla, takže tyto zůstaly v původním znění.

§ 255a

(1) Kdo z vědomé nedbalosti [§5 písm. a)] jinému způsobí značnou škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou důležitou povinnost při opatrování nebo správě cizího majetku, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody až na tři roky bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Zákonodárce nově zakotvil novelou č. 105/2000 Sb. trestněprávní odpovědnost za vědomou nedbalost, jde-li o porušení speciálních povinností odpovědných osob stanovených ve zvláštních zákonech (např. povinnosti správce konkursní podstaty nebo likvidátora) jako výraz úsilí o omezení kriminality souvisejících s povinnostmi opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

§ 256 - Poškození věřitele

(1) Kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že

- a) zničí, poškodí, zatají zcizí učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku,*
- b) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek,*
- c) svůj majetek zdánlivě zmenšuje, nebo*
- d) v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, bud potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.*

(2) Stejně bude potrestán, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že

- a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část majetku dlužníka, nebo*
- b) k majetku dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku.*

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Objektem tohoto trestného činu je právo věřitele na uspokojení své pohledávky, kterou má vůči dlužníkovi. Skutková podstata zahrnuje dvě formy jednání: jednak poškození vlastního věřitele (§ 256 odst. 1), jednak poškození cizího věřitele (§ 256 odst. 2). Pozměněna byla novelami č. 290/1993 Sb. a č. 253/1997 Sb.

Skutková podstata byla doplněna tak, že zahrnuje i jednání spočívající v odmítnutí pachatele splnit zákonnou povinnost učinit před soudem úplné a pravdivé prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Takto doplněná skutková podstata (§ 256 odst. 1 písm. d) navazuje na úpravu postupu soudu ve vykonávacím řízení podle občanského soudního řádu. Nesplnění takové povinnosti nebo nepravdivé nebo zkreslené

prohlášení, učiněné v úmyslu zmařit alespoň zčásti pohledávku věřitele, je nyní trestné.

§ 256a - Zvýhodňování věřitele

(1) Kdo jako dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

Nová skutková podstata přijatá novelou č. 557/1991 Sb. Trestá dlužníka, který není schopen plnit své splatné závazky a zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele. Důvodová zpráva k tomu dodává, že zvýhodňování věřitele (nadržování věřiteli) pojmově předpokládá mnohost věřitelů a platební neschopnost dlužníka. Na rozdíl od poškozování věřitele se celkový stav jmění dlužníka nemění, ale jeho jmění je použito k uspokojení věřitelů nerovnoměrně.

§ 256b - Pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím

(1) Kdo jako konkursní věřitel v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání nebo jako věřitel v souvislosti s hlasováním při vyrovnacím jednání přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo věřiteli v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání za souhlas s vyrovnáním poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch.

(3) Odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem bude potrestán, kdo jako vyrovnací správce, správce konkursní podstaty nebo člen věřitelského výboru v konkursu přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 škodu velkého rozsahu.

Rovněž nová skutková podstata zavedená novelou č. 557/1991 Sb. a doplněná novelou č. 253/1997 Sb. Ve skutkové podstatě, zjednodušeně řečeno, jde o úplatkářství spáchané za specifických podmínek. Čin může spáchat speciální subjekt, konkursní věřitel, který v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání přijme anebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch. Vztahuje se to stejně i na osobu, která věřiteli v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání za souhlas s vyrovnáním poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch (podplácení).

Novela č. 253/1997 Sb. dále doplnila základní skutkovou podstatu, schválenou již první novelou z roku 1991. Důvodová zpráva k tomu doplnění uvedla: dosavadní omezení dopadu skutkové podstaty trestného činu podle § 256b pouze na jednání o vyrovnání a nuceném vyrovnání je vhodné rozšířit na celé řízení konkursní a současně výslovně upravit trestněprávní odpovědnost správce konkursní podstaty, člena věřitelského výboru a vyrovnacího správce. V tomto smyslu také byla skutková podstata doplněna.

§ 256c - Předlužení

- (1) Kdo, byť i z vědomé nedbalosti [§ 5 písm. a)], si přivodí předlužení tím, že*
- a) činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům,*
  - b) spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem nebo je s nimi v hrubém nepoměru,*
  - c) užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo hrubém nepoměru s jeho účelem,*
  - d) poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, nebo*
  - e) učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.*
- (2) Stejně bude potrestán kdo, byť i z vědomé nedbalosti [§ 5 písm. a)], ač ví, že je předlužen, přijme nový závazek nebo zřídí zástavu.*
- (3) Odnětím svobody až na tři roky bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.*
- (4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.*

Tato nová skutková podstata zavedená novelou č. 105/2000 Sb. kriminalizuje jednání záležející v zadlužování přesahujícím majetkové možnosti dlužníka. Ve svých důsledcích takovéto lehkomyšlné jednání dlužníka poškozují věřitele.

§ 257 - Poškození cizí věci

(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na věci svědka, znalce nebo tlumočnicka pro výkon jejich povinnosti,

b) spáchá-li takový čin na věci jiného pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle zvláštních předpisů.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

Určité formulační změny tohoto ustanovení přinesla novela č. 175/1990 Sb. Další novela č. 152/1995 Sb. jako novum zakotvila odstavec 2 písm. b), kde je uvedeno, že přísněji bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na věci jiného pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání. Poslední novela č. 253/1997 Sb. podle znění důvodové zprávy zpřísnila trestní postih (sazbu) jako odraz výrazného nárůstu této trestné činnosti (např. formou úmyslně založených požárů).

§ 257a - Poškození a zneužití záznamu na nosiči informací

(1) Kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch získá přístup k nosiči informací a

a) takových informací neoprávněně užije,

b) informace zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnými, nebo

c) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače,

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

- (2) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,*
- a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo*
- b) *způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo získá-li sobě nebo jinému značný prospěch.*
- (3) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu nebo získá-li sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu.*

Novelou č. 557/1991 Sb. byla zařazena tato zcela nová skutková podstata, která odráží vývoj techniky a její používání v praxi. Chrání informace obsažené na nosiči informací. Obsahuje tři alternativy jednání, jimž je společné, že pachatel získá přístup k nosiči informací a možnost s informacemi nějak nakládat, např. získat je, změnit či je zničit apod.

§ 258 - Zneužívání vlastnictví

Kdo poškodí důležitý kulturní nebo jiný důležitý obecný zájem tím, že zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnou nebo zašantročí vlastní věc, která požívá ochrany podle zvláštních předpisů, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Toto ustanovení poskytuje ochranu kulturnímu vlastnictví státu.

5. Závěr

- Trestní právo samo o sobě není způsobilé zabránit jevům tvořící kriminalitu v ekonomice. Působí jen jako podpůrný a nenahraditelný prostředek ochrany ekonomických vztahů. Úlohu trestního práva v ekonomice nelze podceňovat. Ta je v současnosti a bude i v budoucnu nezastupitelná jak v prevenci, tak i v represí.
- Trestní právo nedisponuje takovými prostředky, aby mohlo odstranit nebo výrazněji snížit faktory, které tuto kriminalitu vyvolávají. Trestní právo má v ekonomice pouze subsidiární povahu. Rozsah trestního postihu je omezen zásadou podpůrné role trestní represe. Znamená to teda, že trestní represe se uplatňuje jen jako krajní prostředek, kde jiné prostředky, především hospodářské povahy, nestačí.

- Rozhodující vliv v této oblasti musí sehrát jiné než trestněprávní nástroje. Je to zejména kvalitní mimotrestní rámec podnikání a hospodářské soutěže. Ten by měl zahrnovat odpovídající hmotněprávní úpravu právních vztahů spojených s podnikáním a s ekonomickou činností vůbec, ale i procesní pravidla umožňující co nejrychlejší vynutitelnost porušeného práva. Svou významnou roli hrají i takové faktory jako dostatečné kontrolní mechanismy, kvalitní státní aparát, podnikatelská morálka apod.
- Hospodářské trestné činy jsou obsaženy zejména v II. hlavě zvláštní části trestního zákona. Hospodářské zájmy jsou chráněny i v jiných hlavách, zejména v hlavě IX, jestliže je tu výrazný prvek majetkové škody, a v hlavě I, jestliže je tu úmysl poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost republiky. Trestné činy hospodářské jsou soustředěny do samostatné skupiny v systematické části trestního zákona, i když je v teorii shoda o tom, že nejenom v této skupině jsou obsaženy.
- Pokud jde o konstrukci skutkových podstat hospodářských trestných činů, vyskytují se tu častěji trestné činy ohrožovací a omisivní. Četná ustanovení jsou sankcí na nejzávažnější porušení povinností stanovených v jiných odvětvích právního řádu. V těchto případech trestní zákon odkazuje na jiné právní předpisy a znamená to, že normy trestního zákona jsou odkazovací nebo blanketní.
- Po roce 1989 byl trestní zákon k 31. 12. 2000 novelizován celkem třicetkrát. Řada těchto novel se týkala i trestných činů charakterizovaných jako ekonomická kriminalita.
- Celkově lze říci, že je velmi nesprávně nastolena tendence novelizovat základní právní předpisy (tj. včetně trestního zákona) několikrát za rok. V lepším případě se jedná o odstranění legislativních nedostatků předchozích. Je nutno ovšem říci, že nové a nové dílčí novelizace zhoršují úroveň právního řádu jako celku a to proto, že trestní kodexy jsou v důsledku častých a rozličných dílčích změn a doplnění zahlceny a působí nekonzistentně.
- Novelizace trestních kodexů jsou velmi často předkládány jako poslanecké návrhy a ne jako vládní předlohy. Tyto návrhy se soustřeďují na vymezený a izolovaný problém, který nemusí být vždy z hlediska trestního zákona klíčový. Velká většina těchto návrhů neprochází odbornou oponenturou.

- Vzájemný vztah trestných činů hospodářských a majetkových ovšem není nijak systematicky vymezen, proto vznikají problémy například s tím, podle kterého ustanovení určité jednání postihnout, zda je jedno vůči druhému speciální, zda je možný jednočinný souběh trestného činu hospodářského a majetkového, atd.
- Prudký rozvoj podnikání, k němuž došlo u nás po roce 1989, je provázen nejen neustálými změnami velkého množství právních předpisů regulujících podnikání, ale též novými typy kriminality, které vždy nelze dostatečně předvídat. To zatím nedovoluje opustit skutkové podstaty obecněji formulované, jimiž je tak poskytována širší trestněprávní ochrana určitých vztahů a zájmů souvisejících s podnikatelskými aktivitami.
- Z hlediska právní jistoty je nepochybně žádoucí, aby byly zákonné znaky trestných činů vymezeny co nejpřesněji a nejkonkrétněji, úplným a podrobným výčtem, a to pokud možno vždy v návaznosti na ustanovení jiné mimotrestní právní normy, která upravuje určitou otázku podnikatelské činnosti. Mluvíme pak o skutkových podstatách tzv. kasuistických.
- Tento přístup (viz předchozí bod) vyžaduje rozsáhlou a složitou trestněprávní úpravu a je spojen s rizikem, že se i tak nepodaří podchytit všechny formy trestné činnosti. To by pak

vedlo k nutnosti neustálých novelizací, což by činilo právní úpravu ještě více nepřehlednou (s negativním vlivem na právní jistotu), zejména pokud by měly být skutkové podstaty některých trestných činů obsaženy – jak se to občas v praxi navrhuje – i ve zvláštních zákonech mimo trestní zákon.

- Kvalitní právní úprava (trestní, ale v tomto případě hlavně mimotrestní) sama sobě pochopitelně nezaručuje účinnost a úspěšnost boje s kriminalitou; problémem je spíše nedostatečné personální a materiální zajištění trestního stíhání hospodářské kriminality, nedostatek specializace všech orgánů činných v trestním řízení a neexistence multioborových vyšetřovacích týmů.
- Správný výklad a aplikace této právní úpravy vyžadují kvalifikovaný přístup ze strany dostatečně specializovaných orgánů činných v trestním řízení a jiných státních orgánů.
- Dále je nutné dostatečně připravovat změny trestněprávní úpravy v tom směru, aby nedocházelo k tomu aby nebyly např. skutkové podstaty formulovány příliš široce (např. u trestného činu podle § 255a se porušení vztahuje na jakoukoliv povinnost). Dále u trestného činu podle § 256c - předlužení podle mého názoru přinese problém při dokazování a prokazování této trestné činnosti pojem „učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika“ a to proto, že neexistují pevná kritéria pro určení rámce obvyklého nebo dovoleného rizika.
- Při rekodifikaci je nutné též přihlídnout k zahraničním zkušenostem (viz např. odpovědnost právnických osob apod.) a pokud možno tuto legislativní činnost vykonávat koncepčně a profesionálně. S tímto krokem souvisí i reflexe s direktivami, směrnicemi a doporučeními EU.
- S postihem ekonomické kriminality souvisí i vytvoření stálého a uceleného rámce mimotrestní legislativy.
- I když do trestního zákona byly zakotveny jednotlivé skutkové podstaty postihující trestná jednání v ekonomice, stále podle mého názoru není patrná účinnost těchto ustanovení. Orgány činné v trestním řízení nejsou schopné tuto kriminalitu stále ve větší míře

postihovat (problémy s dokazováním, poměrně málo judikatury k nově přijatým trestným činům apod.).

6. Literatura :

- Dolenský, A.: Novelizace trestního zákona, Bulletin advokacie č. 2/1994
- Dolenský, A.: Novelizace trestního zákona 1991, Bulletin advokacie č. 2/1992
- Dolenský, A.: Novelizace trestního práva hmotného, Všehrd č. 7/1992
- Dolenský, A.: Novelizace trestního řádu, Všehrd č. 1, 2/1994
- Dolenský, A.: Poznámky k rekodifikaci, Trestní právo č. 11/1996
- Jelínek, J.: Novelizace trestního zákona v roce 1995, Bulletin advokacie č. 9/1995
- Jelínek, J.: K novelám trestních kodexů v roce 1995, Kriminalistika č. 4/1995
- Jelínek, J. : Trestní právo novelizace v letech 1997 až 1999, Linde, Praha 2000
- Kadeřábková, D.: Hospodářská trestná činnost a její projevy, IKSP, Praha 1999
- Kalvodová, V. a kol.: Zákon č. 290/1993 Sb. - pátá přímá novela trestního zákona od roku 1989, Časopis pro právní vědu a praxi č. 2/1994
- Kalvodová, V.: Novela trestního zákona a trestněprávní sankce, Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/1995
- Kalvodová, V. - Zezulová, J.: Novelizace českého trestního práva, Časopis pro právní vědu a praxi č. 2/1996
- Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné, obecná část, Masarykova universita, Brno 1996
- Kratochvíl, V.: České trestní právo stále v pohybu, Trestní právo č. 3/1996
- Kratochvíl, V.: České trestní právo stále v pohybu, Časopis pro právní vědu a praxi č. II/94
- Kratochvíl, V.: Poznámky k novelám trestního práva a trestního řádu č. 557/1991 Sb. a č. 558/1991 Sb., Československá kriminalistika č. 3/1992
- Kučera, P.: Rekodifikace po roce, Trestní právo č. 11/1996
- Löffelmann, C. - Vondruška, P.: Poznámky k tezí reformy trestních předpisů, Trestní právo č. 3/1996
- Musil, J. a kol.: Kurs trestního práva, Trestní právo procesní, C.H.Beck, Praha 1999
- Musil, S. - Zborník, F.: Analýza účinnosti legislativních úprav I. - III. IKSP, Praha 1995, 1996, 1998
- Návrh novel trestního zákona a trestního řádu, Trestní právo č. 7-8/1999, č. 10/1999
- Nečada, V.: Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999, IKSP, Praha 2000.
- Novotný, O.: Kriminalita, trestní právo, kodifikace, Trestní právo č. 10, 11/1998
- Novotný, O. a kol.: Trestní právo hmotné, I., II. , Codex, Praha 1997

Sbírky zákonů (Novely trestního zákona) z období od listopadu 1989 do konce roku 2000 a důvodové zprávy k novelám

Protivínský, M. : Proti korupci a hospodářské kriminalitě, Kriminalistika 4/1999

Púry, F.: Poznámky k právní úpravě hospodářské kriminality v České republice , Trestní právo 9/2000

Šámal, P. a kol.: Trestní zákon, Komentář, C.H.Beck, Praha 1998

Šámal, P. a kol.: Trestní řád, Komentář, C.H.Beck, Praha 1997

Šámal, P.: K novele trestního zákona, Všehrd č. 1/1994

Šámal, P. - Baxa, J.: : K návrhu novely trestního řádu, trestního zákona a souvisejících předpisů, Právní rozhledy č. 3/2000

Šámal, P. - Karabec, Z.: Ke koncepci rekodifikace trestního práva hmotného, Právník č. 4/2000

Šámal, P. - Karabec, Z.: Rekodifikace trestního práva hmotného (Návrh koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky), 26. 3. 1999

Teryngel, J.: K novele trestního zákona, Právo a zákonost č. 9/1990

**Přehled dokumentů Evropské Unie, Rady Evropy a Organizace spojených národů
vztahujících se k problematice ekonomické kriminality**

Trestní právo a ekonomická kriminalita

Autoři: JUDr. Simona Diblíková
JUDr. Soňa Krejčová
Mgr. Radka Macháčková
Mgr. Jan Rozum

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Tiskárna: Vydavatelství KUFR – František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5

Dáno do tisku: červenec 2001

Vydání: první

Náklad: 160 výtisků

www.kriminologie.cz

ISBN 80-86008-89-4